

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
ของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

**CHILDREN AND YOUTHS PROMOTION FOR BUDDHIST
ACTIVITY PARTICIPATION OF MONKS AT MUANG DISTRICT,
CHAIYAPUM PROVINCE PROVINCE**

พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
ของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Children and Youths Promotion for Buddhist Activity
Participation of Monks at Muang District, Chaiyapum
Province**

Phrasomporn Samacitto (Onthaisong)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอ
เมือง จังหวัดชัยภูมิ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวสดี จิรัฏฐิติกาล)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ ชีลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ ชีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสมพร สมจิตโต)

ชื่อสารนิพนธ์	: การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัย	: พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร., ป.ธ. ๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ) : ดร.ประเสริฐ อิลาว พธ.บ. (รัฐศาสตร์), พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มประชากรคือ เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน ๖,๑๕๕ คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๓๖ คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๑๒ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูป/คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ๑) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = ๔.๐๕),

๒) ด้านความกตัญญูทเวที ($\bar{X}$ = ๓.๘๙), ๓) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X}$ = ๓.๘๒), ๔) ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X}$ = ๓.๗๕), ๕) ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๗๓) และ ๖) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม ($\bar{X}$ = ๓.๕๕).

๒. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนไม่ค่อยตรงต่อเวลาแต่งกายไม่ค่อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ควรที่จะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก จึงทำให้เด็กและเยาวชนขาดความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาพระสงฆ์และครูควรร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมด้านความกตัญญูทเวทีในวันสำคัญของชาติและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

Research Paper Title : Children and Youths Promotion for Buddhist Activity Participation of Monks at Muang District, Chaipayum Province

Researcher : Phrasomporn Samacitto (Onthaisong)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phra Udomsittinayok, Asst. Prof. Dr., Pali IX,

B.A. (Buddhist Management),

M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Dr. Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),

M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 14, 2019

Abstract

The objectives of this study were: 1. to study general context, problems and obstacles of children and youths promotion for Buddhist activity participation of monks at Muang District, Chaipayum Province, 2. to compare the opinions on children and youths promotion for Buddhist activity Participation of Monks at Muang District, Chaipayum Province, classified by personal data and 3. Propose guidelines for children and youths promotion for Buddhist activity participation of Monks at Muang District, Chaipayum Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 376 samples derived from 6,155 students using questionnaires with the confidence value at 0.912. The data were analyzed by descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation, testing hypothesis with t-test. The qualitative research collected data from 12 key informants with in-depth-interviewing and analyzed data by descriptive interpretation

Findings of the research were as follows:

1. Children and youths had opinions on children and youths promotion for Buddhist activity participation of Monks at Muang District, Chaipayum Province at high level with the mean value at 3.80. Each aspects were also at high levels, from

high to low as; 1) Honesty was at 4.05, 2) gratefulness was at 3.89, 3) Public beneficial deeds was at 3.73, 4) Well-disciplined was at 3.75, 5) Ethical virtue promoting activities was at 3.73 and 6) Children and youth development by training was at high level with the mean value at 3.55 accordingly.

2. The comparison results of the opinions were that children and youth with different gender, age, educational levels did not have different opinions on children and youth promotion for Buddhist activity of monks at Muang District, Chaiyapum Province, rejecting the set hypothesis.

3. The present problems, obstacles and Recommendations for children and youths promotion for Buddhist activity participation of Monks at Muang District, Chaiyapum Province were that: Well-discipline; at present, children and youth lack discipline, going to school late, dressing against the rules and regulations of schools. Monks should be invited to teach and train children and youth for rules and regulations obedience. Honesty; children and youths were less interested in ethical morality so they were not honest to their benefactors and friends. Parents, teachers and monks should cooperate in teaching and training them to be honest to themselves and others. Educational institutes administrators, monks and teachers should cooperate in initiating training activities to promote ethical morality on important national and Buddhism days.

กิตติธรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จาก พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. ประธาน คณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ และ ดร.ประเสริฐ ธิลาว ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณด้วยใจจริงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณพระมหาสุภันท์ สุนนโท ดร. พระมหากฤษดา กิตติโสภโณ ผศ.ดร. เจริญพรขอขอบคุณ รศ.ดร. สุรินทร์ นิยมามูร ผศ. ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ดร. พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม พร้อมให้คำปรึกษา แนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระสุธีวีรบัณฑิต ประธานกรรมการ และขอเจริญพรขอขอบคุณ ผศ.พิเศษ ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล ดร. กาญจนา คำจตุติ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำในการปรับปรุงแก้ไขงานสารนิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ พระปริยัติกิจวิธาน เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ, พระครูปริยัติโสภณ เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๓, พระอธิการพรเมณี ปณฺธิโต, พระวีรสิทธิ์ โชติวโร, พระภัททชาพงษ์ สิริภทฺโท, พระพิบูลย์ ขนติโก, พระปฏิญญา ญาณโสภโณ, พระสุชาติ ปภาโกร, พระประสิทธิ์ ขนติวณฺโณ พระสอนศีลธรรม เจริญพรขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัตุรัสวิทยาคาร อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และขอเจริญพรขอขอบคุณนายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ, นายศราวุธ สิงหาราโท ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล, นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยภูมิ ที่เมตตาอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลในการวิจัย อนุโมทนาญาติโยม/เด็กและเยาวชนทั้ง ๒ โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณฯ/คน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณฯทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกทุกๆ ด้านให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าอันใดที่จะพึงเกิดมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณพระอุปฌาย์ คุณมารดาบิดา คุณครูอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกๆ ท่าน

พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๘
๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๘
๒.๑.๒ ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๑๒
๒.๑.๓ การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์	๑๓
๒.๑.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๑๗
๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีการส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางศาสนาพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ	๒๐
๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม	๒๑
๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม	๒๔
๒.๒.๓ ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๒๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๒.๔ แนวคิดในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา	๓๖
๒.๒.๕ แนวคิดการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	๔๐
๒.๒.๖ วิธีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมและจริยธรรม	๕๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๕๗
๒.๔ บริบทพื้นที่การทำวิจัย	๖๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๑
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๘๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๓
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๔
๓.๒.๑ ประชากร	๘๔
๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง	๘๔
๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ (Key Informants)	๘๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๙๒
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลและโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	๙๕
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็ก และเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็ก และเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	๙๖
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและ เยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	๑๐๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	๑๑๐
๔.๕ สรุปผลจากการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์	๑๑๖
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๓๔
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๘
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๔๘
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๔๘
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	๑๔๙
บรรณานุกรม	๑๕๐
ภาคผนวก	๑๕๙
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๖๐
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๖๒
ภาคผนวก ค. ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๖๘
ภาคผนวก ง. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try out)	๑๗๒
ภาคผนวก จ. ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)	๑๗๔
ภาคผนวก ฉ. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๗๗
ภาคผนวก ช. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๐
ภาคผนวก ซ. หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๘๙
ภาคผนวก ฌ. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๐๒
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	จำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	๙๕
๔.๒	แสดงผลวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม	๙๖
๔.๓	แสดงผลการวิเคราะห์ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย	๙๗
๔.๔	แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๙๘
๔.๕	แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูกตเวที	๙๙
๔.๖	แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๑๐๐
๔.๗	แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	๑๐๑
๔.๘	แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑๐๒
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ โดยรวม	๑๐๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๐	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ	๑๐๔
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามอายุ	๑๐๕
๔.๑๒	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามอายุ	๑๐๖
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๗
๔.๑๔	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๘
๔.๑๕	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	๑๐๙
๔.๑๖	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย	๑๑๐
๔.๑๗	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๑๑๑
๔.๑๘	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูกตเวที	๑๑๒
๔.๑๙	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๑๑๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๐	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	๑๑๔
๔.๒๑	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑๑๕
๔.๒๒	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย	๑๑๘
๔.๒๓	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย	๑๑๘
๔.๒๔	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๑๒๐
๔.๒๕	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๑๒๐
๔.๒๖	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทวดทวด	๑๒๒
๔.๒๗	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทวดทวด	๑๒๒
๔.๒๘	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๑๒๔
๔.๒๙	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๑๒๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๐	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	๑๒๖
๔.๓๑	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	๑๒๖
๔.๓๒	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑๒๘
๔.๓๓	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑๒๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๒
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรกถึงฉบับปัจจุบัน คนไทยส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายด้านจากในอดีต สังคมไทยเป็นสังคมที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก วิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยไม่สามารถแยกจากกันได้ เพราะการดำเนินชีวิตของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา เช่นนี้จึงทำให้เล็งเห็นถึงพัฒนาการในปัจจุบันของพระพุทธศาสนาที่ยังคงมีการสืบทอดเผยแผ่พระพุทธรูปเหมือนอย่างทุกวันนี้ ศาสนาทุคศาสนาสอนให้คนประพฤติตนเป็นคนดีมีคุณธรรมละเว้นความชั่วอันเป็นประโยชน์และจำเป็นสำหรับตนเองและสังคมทำให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก การที่คนจะทำดีหรือทำชั่วได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับศาสนาร่วมด้วยเช่นกันคนที่ประพฤติดีก็เพราะเข้าใจหลักปฏิบัติของศาสนาส่วนคนที่ประพฤติไม่ดีก็เพราะไม่เข้าใจหลักปฏิบัติแยกแยะชั่วดีไม่ออกเพราะไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติของศาสนาการจะประพฤติตนเป็นคนดีได้นั้นขึ้นอยู่กับศาสนพิธี (พิธีกรรมและกิจกรรม) เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตด้วยเช่นกัน^๑

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความรู้สึกนึกคิดของคนไทยอย่างแนบแน่น และลึกซึ้งเร้ามองพระพุทธศาสนาได้สองด้านคือด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติทางด้านการปฏิบัตินั้นมีสถาบันสงฆ์ซึ่งได้ทำการสืบทอดและเผยแผ่พุทธธรรมภาคปฏิบัติแก่คนทั่วไปได้เป็นอย่างดี นับได้ว่าประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติพุทธธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในโลกการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นหลักด้านวิชาในประเทศไทยนั้นได้เริ่มมาช้านานแล้วแต่ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาด้านนี้ของเราก้าวหน้ายิ่งกว่าที่ทำกันในที่อื่นๆทั้งที่พระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญที่สุดหลักหนึ่งของสังคมไทยในประเทศตะวันตกและในศรีลังกาพม่าอินเดีย เนปาลและที่อื่นๆการศึกษาและวิเคราะห์พุทธธรรมเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีผู้พยายามมองปัญหาต่างๆของโลกและของสังคมจากมุมของพุทธธรรมมากขึ้นแม้พระพุทธศาสนาจะเป็นรากฐานของสังคมไทยมาช้านานแต่การศึกษาทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมและความเชื่อที่เกิดขึ้นจริงในหมู่ชาวพุทธ ยังไม่กว้างขวางนัก พฤติกรรมและความเชื่อทางศาสนาของชาวพุทธมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและความเชื่อทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมวัฒนธรรม แต่การศึกษาเรื่องเหล่านี้ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรทั้งๆที่การเข้าใจเรื่องเหล่านี้ให้ประโยชน์อย่างมากในการเข้าใจและพัฒนาสังคมไทย

^๑ พระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา: กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนาจังหวัดกรุงเทพมหานคร”, *กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, Veridian E-Journal, SU Vol.6 No. 1* : 459, January – April 2013.

สังคมไทยเราถือว่าเป็นสังคมของชาวพุทธ เนื่องจากประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และพระพุทธรูปศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งในสถาบันหลักคือชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์สังคมไทยเราจึงเป็นสังคมชาวพุทธอย่างแท้จริงแม้แต่พระมหากษัตริย์ก็ทรงนับถือพระพุทธศาสนาเมื่อมีพระชนมายุครบผนวชตามพระราชประเพณีก็ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาตามพระราชประเพณีประเทศไทยไม่ได้มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแต่ก็เป็นสถาบันหลักของประเทศสถาบันหนึ่งหลักคำสอนต่างๆของทางพระพุทธศาสนาได้สอนให้ใช้เหตุผลในการคิดและปฏิบัติซึ่งจะช่วยพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเป็นพลเมืองดีเป็นผู้มีคุณลักษณะอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม กล่าวคือพุทธศาสนาสอนให้คนเคารพเหตุผลเพราะพระพุทธเจ้าทรงเชื่อว่าเหตุผลเป็นสิ่งมั่นคงทำให้มนุษย์พ้นจากความงมงาย

ในปัจจุบันสังคมและวัฒนธรรมไทย ได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ และการสื่อสารโทรคมนาคมทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อแบบแผนพฤติกรรมค่านิยมและทัศนคติของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมทางวัฒนธรรมไทย เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนและเป็นวัยที่มีอิสระในการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ได้ซึมซับเอาค่านิยมและวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การใช้สารเสพติด การอดอาหารเพื่อลดน้ำหนัก การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รักร่วมเพศการมั่วสุมเสพยาเสพติด การขายตัวของเยาวชนเพื่อหาเงินเที่ยวเตร่ และนิยมซื้อของใช้ราคาแพงเป็นต้น ประกอบกับสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาให้แก่อลูกทำให้ลูกขาดความรักขาดความอบอุ่น จึงต้องหันหน้าไปหาคนอื่นเช่นเพื่อนเป็นที่พึ่ง ซึ่งอาจจะชักจูงไปในทางเสื่อมเสียพ่อแม่บางคนประพฤตินิดไม่ดี เช่น เป็นนักการพนัน นักเลงสุราไม่สนใจเรื่องศาสนา ไม่ประพฤติตนตามหลักธรรมของศาสนา พ่อแม่เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทำให้ชาติที่ยึดเหนี่ยว ก่อให้เกิดการห่างเหินศาสนาประพฤตินิดไม่เหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีบกพร่องในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลดลง ในอดีตโรงเรียนกับวัดอยู่ในสถานที่เดียวกันพระสงฆ์มีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีงาม อยู่ในศีลธรรมควบคู่กับการศึกษาวิชาความรู้วิทยาการต่างๆ ทางโลกด้วย แต่ในปัจจุบันสถานศึกษาส่วนมากได้ออกจากวัด พระสงฆ์ไม่มีโอกาสได้สั่งสอนอบรมเด็กในวัยนี้เหมือนเช่นแต่ก่อน ทำให้ห่างเหินจากวัดและศาสนาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความประพฤติและจิตใจของเด็กและเยาวชน มีความประพฤติและสภาพจิตใจที่แย่ลง^๒

เพราะเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรทำการศึกษาในเรื่องนี้ เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทำให้ชาติที่ยึดเหนี่ยวก่อให้เกิดการห่างเหินศาสนาประพฤตินิดไม่เหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีบกพร่องในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ปัญหาการเสื่อมทรามในสังคม ตั้งแต่ปัญหาครอบครัวไป

^๒ บุญเย็น วอทอง, พุทธศาสนากับปญฺชน, (อุบลราชธานี: ธรรมศิริ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

ถึงปัญหาใหญ่ในระดับชาติ เกิดขึ้นจากการที่คนในสังคมไทยขาดศีลธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลดลง เรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรทำการศึกษา เพราะหากปล่อยปละละเลยไว้ ปัญหา ก็จะยิ่งเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นแผ่ขยายออกเป็นวงกว้างจนเกินที่จะควบคุม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุให้ต้องการทราบถึงการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จะได้มีวัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้ และรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ให้มากยิ่งขึ้น ในเรื่องนี้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยข้อมูลเบื้องต้นมาบ้างแล้ว การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการต่อยอดงานวิจัย เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวัดและชุมชนอื่นในประเทศไทยต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลของการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่ เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาตามหลักการส่งเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใช้หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของเนื้อหาที่เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมออกเป็น ๖ ด้าน ดังนี้

๑. การส่งเสริมด้านความมีระเบียบวินัย
๒. การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต
๓. การส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวที
๔. การส่งเสริมด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^๓
๕. การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม^๔
๖. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม^๕

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย การส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของเนื้อหาออกเป็น ๖ ด้าน คือ ๑) การส่งเสริมด้านความมีวินัย ๒) การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ๓) การส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวที ๔) การส่งเสริมปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ๕) การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม และ ๖) แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ครั้งนี้ได้กำหนดขอบข่ายประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

^๓ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนาเพื่อการพัฒนาประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จุฑทอง จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^๔ สด แดงเอียด, คู่มือการดำเนินงานหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม, สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (หอสมุดกลาง: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, “การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

๑.๔.๓.๑ ประชากร คือ เด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จำนวน ๓,๑๕๘ คน เด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒,๙๙๗ คน รวมประชากรทั้งหมดจำนวน ๖,๑๕๕ คน

๑.๔.๓.๒ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิและโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓๗๖ คน

๑.๔.๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์และผู้บริหาร จำนวน ๑๒ รูป/คน

๑.๔.๔ วิธีการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ครั้งนี้เป็นวิธีการศึกษาแบบประสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านสถานที่
สถานที่โรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๖ ขอบเขตด้านระยะเวลา
ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือน มีนาคม ๒๕๖๒ รวม ๙ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

๑.๕.๒ เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

๑.๕.๓ เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การส่งเสริม หมายถึง การให้ความสำคัญและการขยายขอบเขตในกิจกรรมให้ดี และมีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น มีความรู้ มีโอกาสและมีกำลังใจ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถจะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มั่นคงและยั่งยืน

เด็ก หมายถึง บุคคลผู้ที่มีอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ ที่ต้องอยู่ในความปกครองของบิดามารดา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ^๖

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง สิ่งปฏิบัติ การปฏิบัติงาน เป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ คณะครูและนักเรียนรวมถึงประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำบุญตักบาตรทุกวันตอนเช้า การฟังเทศน์ในวันธรรมสวนะ

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตใต้สำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ประกอบด้วย

คุณธรรม หมายถึง หลักของความคิด ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาทางการกระทำ ทางกาย วาจาและใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคม

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยยึดหลักศีลธรรมความถูกต้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ความมีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบ ของสถาบันองค์กร ประเทศ โดยที่ยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและ ข้อปฏิบัติซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ๔ ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่ตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในอุปการคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเราทั้งทางตรงและทางอ้อม กตเวที คือ พยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุงรักษาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคม และเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หมายถึง การรู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังกาย กำลังใจกำลังความคิด กำลังทรัพย์หรือปัญญา มีการปรึกษาหารือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำงานร่วมกัน เอาใจใส่เป็นธุระในงานส่วนรวมเสมอ เมื่อมีเหตุจำเป็นก็ไม่นิ่งดูดายช่วยเหลือผู้ตกทุกข์และยากไว้

^๖ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๗๒ ก, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

การจัดอบรม หมายถึง การจัดให้มีการแนะนำพร่ำสอนให้ศิษย์เข้าไปจดเป็นนิสัย, แนะนำชี้แจงให้เข้าใจในเรื่องที่ต้องการ, ชัดเกลานิสัย, บางทีก็ใช้เข้าคู่กับ บ่มนิสัยเป็น อบรมบ่มนิสัย. การเรียนการสอนทางจริยธรรมในห้องเรียน และการที่พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และจัดอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การดำเนินการในด้านการจัดกิจกรรมในโอกาสต่างๆ ในสถานบันการศึกษาหรือที่วัดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะวิธีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๔ ผลจากการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในพื้นที่อื่นได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางศาสนา พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒.๔ บริบทพื้นที่การทำวิจัย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนควรส่งเสริมและพัฒนาองค์รวมครบทุกด้าน ทั้งนี้ เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้น เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพตั้งแต่แรกเกิด การที่เด็กและเยาวชนจะสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพได้นั้น เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม หมายความว่า เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการส่งเสริมการพัฒนาครบทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรม คุณธรรม หรือจิตวิญญาณไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่ละเว้นด้านใดด้านหนึ่ง จึงเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต้องอาศัยสหวิทยาการ การบูรณาการผสมผสานกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างครบถ้วน เพื่อให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยต่อไป ดังนี้

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีหน่วยงานหรือนักวิชาการต่างๆ ได้ศึกษาและให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยไว้หลายประการ สมพงษ์ จิตระดับ กล่าวถึง คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้^๑

^๑ สมพงษ์ จิตระดับ, *ทางเลือกสังคมไทยในอนาคต*, โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครู ศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๒๓.

๑. เชื้อมั่นในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย
๒. มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ หรือวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global literacy)
๓. รู้จักสิทธิ หรือหน้าที่ มีความรับผิดชอบกับมีจิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
๔. ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพึ่งพาตนเองได้ มีแนวทางมัธยมาปปฏิบาทเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวพระพุทธศาสนา
๕. เป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ในธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมได้ มีทักษะการจัดการหรือการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๖. รู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
๗. ตั้งใจทำงานด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร กับรู้จักอดออม ประหยัดการมีวินัยกับรู้จักควบคุมตนเองได้
๘. การเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข รู้จักปรับตัวเข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ ได้อย่างสมดุลหรือรู้เท่าทัน
๙. การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธภัยอันตรายต่างๆ ที่กระตุ้นยั่วให้หลงผิดได้
๑๐. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงรักษาหรือสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์แห่งตนเองได้

มณฑนา สังฆะกฤษณ์ และวราพรรณ น้อยสวน ได้กล่าวถึง ลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์แห่งอนาคตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี กล่าวถึงลักษณะของคนไทยสมัยใหม่ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ ๔ ประการดังนี้ คือ^๒

๑. คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่เป็นผู้รู้จักเหตุหรือผล มีวิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบ ชั่วดี คุณหรือโทษ รู้จักสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำบนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ปราศจากอคติรู้เท่าทันแก่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วหรือหลากหลาย รู้คุณค่าของภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมไทย รู้จักเลือกรับวิทยาการกับวัฒนธรรมภายนอก ท่ามกลางความสับสน วุ่นวาย หรือสภาพการแข่งขันของสังคมไทยในยุคเศรษฐกิจยุคใหม่

๒. คุณลักษณะในด้านจิตใจ คือมีความละเอียดต่อการกระทำความผิดประพฤติปฏิบัติอยู่ในความถูกต้อง

๓. คุณลักษณะด้านสังคม คือการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัวตระหนักหรือปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคมหรือมวลมนุษยชาติแก้ปัญหาโดย

^๒ มณฑนา สังฆะกฤษณ์ และวราพรรณ น้อยสวน, **ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตใน ๑๐๐ ปี กระทรวงศึกษาธิการ**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๔๘.

สันติวิธี เคารพสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย มีจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะพัฒนาหรือมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ในสังคมให้มีสันติสุข มีจิตสำนึกรู้จักใช้ อนุรักษ์หรือเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม

๔. คุณลักษณะด้านร่างกาย คือ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยทั้งของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบกิจการงานหรืออาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพหรือศักยภาพของบุคคล

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยในอนาคตไว้ คือคนไทยจะมีพัฒนาการสมวัย มีสุขภาพดี มีสมรรถภาพทางกายที่สมบูรณ์มีสุขนิสัยที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตลอดถึงมีความเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ทักษะทางเทคนิค สามารถใช้เครื่องมือหรือวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว ที่สำคัญควรจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างประสมประสานในลักษณะต่างชั่วมิติต่างๆ เพื่อหาจุดที่สมดุลระหว่างคุณลักษณะดังต่อไปนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่สังคมไทย หรือสังคมโลกในอนาคต คือ^๓

๑. การเป็นผู้นำที่ดีกับการเป็นผู้ตามที่ดี
๒. การรักธรรมชาติ ศิลปะหรือการรักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
๓. การมีชีวิตรู้จักพอหรือการมีชีวิตแข่งขันกันเอาตัวรอดเพื่อประโยชน์สูงสุด
๔. การร่วมมือกัน กับการแข่งขันกัน
๕. ค่านิยมความเสมอภาค หรือค่านิยมเกื้อกูล มุ่งประโยชน์ส่วนตัว
๖. การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือคุณค่าแห่งวิทยาการสมัยใหม่
๗. การอยากเรียนเพื่อรู้ หรือการอยากเรียนเพื่อปริญญา เพื่ออาชีพ
๘. การเรียนรู้ลึกซึ้งหรือการเรียนรู้กว้างขวางหลายสาขา คือรู้รอบตัว
๙. การวางแผนวัฒนธรรมไทยหรือการรับวัฒนธรรมต่างชาติ
๑๐. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม หรือความเป็นปัจเจกชน

จากการศึกษาทัศนะของหน่วยงานกับนักวิชาการ เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยอาจพบได้ว่า ลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์ สังคมกับทักษะความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงออกต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ๒ ด้าน คือ ความมีวินัย กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

๑. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองกับปฏิบัติตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีวินัย การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองหรือยอมรับผลการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ทำกิจวัตรของตนเองตามที่กำหนดและเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย

^๓ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, “วิสัยทัศน์การศึกษาไทยในอนาคต”, วารสารศรีประทุม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (๒๕๔๑): ๙ – ๑๐.

๒. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในหรือภายนอกโรงเรียน มีการจดบันทึก สรุปความรู้ประสบการณ์หรือถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้กับผู้อื่น^๔

สรุปความว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย คนไทยจะมีพัฒนาการสมวัย มีสุขภาพที่ดี มีสมรรถภาพทางร่างกายสมบูรณ์มีสุขภาพอนามัยและนิสัยที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ทักษะด้านเทคนิค สามารถใช้เครื่องมือหรือวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว ที่สำคัญควรจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมประสานในลักษณะต่างชั่วและมิติต่างๆ มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะความสามารถตลอดจนถึงพฤติกรรมที่แสดงออกจะต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

๑) หลักการและความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพบว่าการกล่าวถึงคุณลักษณะหลายแนวทางดังนี้ คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวที่ชัดเจน^๕

อุมาพร บุญญาวิโรจน์ อธิบายถึงคุณลักษณะซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ Characteristics มีความหมายตามประมวลศัพท์บัญญัติของกรมวิชาการว่า หมายถึง “ลักษณะ ทางศักยภาพความรู้หรือทักษะสำคัญซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีเด่นของแต่ละบุคคล”^๖

พรพรรณ สุทธานนท์ ได้ให้ความหมายคุณลักษณะ คือแบบอย่างพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นชี้หรือแสดงถึงความดีของลักษณะประจำตัวบุคคล^๗

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึงคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่โรงเรียน ชุมชน หรือสังคม ต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยหรือพลเมืองโลก

^๔ พระอานาจ อุดกามา, “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^๕ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘.

^๖ อุมาพร บุญญาวิโรจน์, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลในทัศนะของผู้บริหารเทศบาลผู้ปกครอง และครูโรงเรียนเทศบาลในเขตการศึกษา ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๘).

^๗ พรพรรณ สุทธานนท์, คุณลักษณะและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลเมืองในเขต การศึกษา ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๘).

๒.๑.๒. ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากสถานการณ์หรือสภาพบ้านเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้ว การที่ประเทศไทยมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ หรือความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญหรือการพัฒนานั้นก็ไม่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนถาวร นอกจากนั้นการพัฒนาประเทศด้วยมุ่งความพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ด้วยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบแก่คุณภาพชีวิตของคนที่อยู่ในประเทศจำนวนมาก ผลของความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติดกับอาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิต หรือทรัพย์สินปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุขและแหล่งเร่ร่อน โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานหรือการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะเป็นพิษ ปัญหาการจลาจลกับอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิตใจ สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงแห่งการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น ด้วยปัญหาเหล่านี้ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมทางสังคม ซึ่งท่านพุทธทาส เรียกว่า เป็นภาวะจิตทรามในอารยะธรรมแผนใหม่ ภาวะเหล่านี้ได้ค่อยๆ ก่อตัวกับเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อยังมาประจวบกับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ด้วยแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็เลยยิ่งทวีความรุนแรงจนถึงขั้นวิกฤติ เนื่องจากการศึกษาบทบาทมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมกับการพัฒนาประเทศ จึงควรมีการพัฒนา คุณธรรมกับจริยธรรม หรือค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กเยาวชน และประชาชนของประเทศ อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคิดใจ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมซึ่งจะก่อให้เกิดสันติสุขภายในสังคมได้อย่างแท้จริง^๙

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องร่วมกับชุมชนช่วยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมหรือค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ด้วยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือความจำเป็นที่ต้องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมหรือค่านิยมดังกล่าวให้กับผู้เรียนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนหรือในปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดหรือประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาหรือการส่งต่อในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดหรือประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

^๙ พุทธทาสภิกขุ, **คู่มือมนุษย์**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๕๗), หน้า ๒๕ - ๒๗.

^๙ ทิศนา ขัมมณี, **๑๔ วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๖.

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่คุณเรียนทุกคนต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านช่วงชั้น การประเมินดังกล่าวเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือค่านิยมในการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นกับสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้กับคุณธรรมจริยธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะในการประกอบอาชีพกับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องประสานประสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมที่ดีงาม

๒.๑.๓ การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาควรดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แห่งสถานศึกษา (กรณีสถานศึกษาขนาดเล็กอาจเป็นคณะกรรมการชุดเดียวที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ด้วย) ควรดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษานิยามความหมาย หรือพฤติกรรมบ่งชี้แห่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยวิเคราะห์ตัวชี้วัด หรือพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละคุณลักษณะ ทั้งนี้ก็ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคลก่อนการพัฒนา ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องหรือเหมาะสมกับพฤติกรรมแก่ผู้เรียน พร้อมสร้างหรือเลือกเครื่องมือในการวัดหรือประเมินผล กำหนดตัววัดประสงค์หรือวิธีการพัฒนาและดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ ควรประเมินผู้เรียนเป็นระยะ ๆ ให้ต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ดำเนินการประเมินการผู้เรียนหลังการพัฒนา สรุป หรือรายงานผลการประเมินการพัฒนาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถพัฒนาได้โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน โครงการต่าง ๆ หรือกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา มีพัฒนาการหรือการสั่งสมพฤติกรรม ผ่านการขัดเกลาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว สำนักวิชาการกับมาตรฐานการศึกษาได้นำคุณลักษณะกับตัวชี้วัดมาวิเคราะห์แล้วเห็นว่าคุณลักษณะทั้งแปดอย่าง สามารถสังเกตได้ในทุกกระบวนการพัฒนา แต่ก็ขึ้นอยู่กับระบบการจัดการเรียนการสอนแต่ละสถานศึกษา มีจุดเน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างไร

ครูที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถดำเนินการวัดหรือประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโครงการต่าง ๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ครูมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เครื่องมือที่จะใช้ในการวัดหรือประเมินกับวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

๒) ออกแบบการวัดหรือประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

- กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด หรือพฤติกรรมบ่งชี้ที่จะประเมิน
- วิเคราะห์พฤติกรรมที่สำคัญจากพฤติกรรมบ่งชี้ที่จะประเมิน

- วิธีการ เครื่องมือ ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะประเมิน
- ระยะเวลาในการประเมิน

๓) ผู้ประเมินการสรุปผลการประเมิน การวัดและการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น มีความละเอียดอ่อน เพราะเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียน การวัดและประเมินผลจึงต้องคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เมื่อได้รับการพัฒนาเป็นระยะหรือเมื่อสิ้นปีการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้มีแนวทางการสรุปผลการประเมินที่ชัดเจน เป็นธรรมชาติสำหรับผู้เรียน สำนักวิชาการกับมาตรฐานการศึกษาได้เสนอแนวทางการกำหนดเกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินในแต่ละขั้นตอนไว้ในเอกสารแนวทางการพัฒนาการวัดกับประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี ๒๕๕๑

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในการพัฒนาการเด็กของพ่อ แม่ ขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ขึ้นอยู่กับที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะหรือลักษณะที่ดี ขึ้นอยู่กับการแสดงตัวเป็นแบบอย่างของพ่อ แม่ ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ให้เด็กหรือขึ้นอยู่ด้วยความสม่ำเสมอในการให้คุณให้โทษของพ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็นคนใกล้ชิดภายในครอบครัว ตัวเด็กมีอิทธิพลสำคัญที่สุดต่อพฤติกรรมตามพัฒนาการของเด็กสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือบุคคลในโรงเรียน คือกลุ่มเพื่อน ขณะเดียวกันพ่อแม่ก็มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลอย่างมากสำหรับเด็กอยู่ ดังนั้นพฤติกรรมพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของเด็กขึ้นอยู่กับการอบรมสั่งสอน ความเข้าใจเด็กหรือการอบรมสั่งสอนเด็ก ตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็กทั้งของครูและพ่อ แม่ โดยเฉพาะวัยเด็กตอนต้น ครูมีอิทธิพลกับเด็กมาก ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กมักเชื่อครูมากกว่าพ่อ แม่ คนที่เป็นครูจึงควรเข้าใจเด็กชี้แจงสิ่งที่ถูกต้องให้เด็กมีความยุติธรรมปฏิบัติตัวกับเด็กอย่างคงเส้นคงวาสม่ำเสมอ ในทางที่จะช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับครู หรือสำหรับสังคมที่เขาจะเข้าเป็นสมาชิกด้วย^{๑๐}

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กล่าวว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จะเพิ่มศักยภาพและสร้างความเสมอภาคให้กับเด็กและเยาวชนทั้งในกลุ่มภาวะยากลำบากกลุ่มปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศเพื่อเตรียมความพร้อมให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุขโดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นมีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ เจริญเติบโต มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง มีวัฒนธรรมที่งดงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิตและคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า ๑ ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึงสารประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัยมีเหตุผล และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม เข้าใจสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือ

^{๑๐} ฉันทนา อุดมสิน, “การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗), หน้า ๓๖.

กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักคิดไม่มกมาย หรือรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงานกับการประหยัดพลังงานทุกประเภท มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบแก่สังคม รู้จักสร้างงานหรืออาชีพอิสระที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี รับผิดชอบต่อในการรักษากับพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิด หรือพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง^{๑๑}

กรมวิชาการ ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๓ ประการที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชนไทย ได้แก่^{๑๒}

๑. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - ๑) การรู้จักเข้าใจตนเองและผู้อื่น
 - ๒) ความตรงต่อเวลา
 - ๓) ความซื่อสัตย์
 - ๔) ความขยันหมั่นเพียรและใฝ่รู้
 - ๕) ความรับผิดชอบ
 - ๖) ความประหยัด
 - ๗) ความอดทน
 - ๘) ความเป็นความสามัคคีการทำงานเป็นกลุ่ม
 - ๙) การมีสัมมาคารวะ
 - ๑๐) ความสามารถในการวิเคราะห์
 - ๑๑) ไม่พัวพันสิ่งมอมเมาหรือสิ่งเสพติดให้โทษ
๒. ด้านความสามารถในการทำงานอย่างมีคุณภาพ
 - ๑) ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม
 - ๒) ลักษณะพื้นฐานของการมีทักษะการทำงาน
๓. ด้านคุณค่าที่ให้ต่อสังคม
 - ๑) ความตื่นตัวต่อปัญหา
 - ๒) ความกล้าหาญจริยธรรมที่จะจรรโลงความถูกต้องในสังคม
 - ๓) อุทิศการณและปณิธานในการทำประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใหญ่ จะสอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม คือความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีสัมมาคารวะ ความมีเมตตาริจิตความมีมิตรภาพ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

^{๑๑} คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนพัฒนาปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๔ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ -๒๕๔๔, (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๑๒} กรมวิชาการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยด้านความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเอง, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๔๕), หน้า ๔.

ในสถาบันการศึกษา เป็นหลักการที่ชอบด้วยเหตุผล เป็นพลังที่ปลูกเร้าบำรุงคนให้มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกของสังคมที่ดี มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของมนุษย์ชน ธรรมเป็นความจริงที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ว่าในสถาบันการศึกษาใดก็ตามการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่ชอบด้วยเหตุผล ย่อมอยู่ภายในห้วงหรือเกณฑ์แห่งธรรมทั้งสิ้น สิ่งทั้งหลายอันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการชีวิตจึงอยู่อย่างสัมพันธ์กันหรือสมดุลกัน สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สอนจริยธรรมและคุณธรรม ดังนั้นในการฝึกจริยธรรมจึงต้องรวมถึงคุณธรรมด้วย

มานะ ร้อยดาพันธ์ กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมกับจริยธรรมของเด็ก จะเริ่มขึ้นอย่างจริงจังเมื่ออายุประมาณ ๖ ขวบ โดยมีพื้นฐานของความคิดที่มีความเชื่อ ทศนคติ หรือพฤติกรรมทางสังคมมาจากความสัมพันธ์กับบุคคลอาชีพต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งจะพัฒนาเด่นชัดขึ้นภายใต้บรรยากาศของโรงเรียน การจัดสถานการณ์ในการเรียนการสอน ที่ไม่เน้นให้เด็กเยาะขมวดค่านิยมเกี่ยวกับความสำเร็จ เด่นเฉพาะตัวเกินไป ไม่จัดชั้นเรียนให้เด็กตกอยู่ในบรรยากาศของการแข่งขันเอาเป็นเอาตาย ฝึกให้เด็กเลิกยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางแบบตัวใครตัวมัน รู้จักคิด รู้สึกรู้หาอะไรด้วยเหตุผลของคนหมู่มาก มีความผูกพันต่อตนเองและคนอื่น มีความสุขหรือมีความพอใจที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตน เพื่อผลประโยชน์ของหมู่คณะ^{๑๓}

กรมวิชาการ ได้เสนอแนวทางแก้ไขและเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์พอสรุปได้ใจความสำคัญกว้างๆ ดังนี้^{๑๔}

๑. ให้เด็กอยู่ใกล้ชิดกับตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า
๒. เสนอปัญหาให้คิด เมื่อเด็กเห็นปัญหาของคนอื่นหรือสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่งหลายๆ ก็จะไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเอง ทำให้เกิดความสำนึกมากขึ้นซึ่งจะเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว
๓. จัดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างซึ่งสามารถพัฒนาคุณค่านิยมได้ เช่น ศิลปะ ช่วยขัดเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อน เป็นต้น
๔. สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน เมื่อได้พบเห็นหรือสัมผัสกับสิ่งต่างๆ ทั้ง ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ในบ้านหรือนอกบ้าน ก็นำมาวิเคราะห์วิจารณ์กับเด็กได้
๕. สร้างคำขวัญ ที่จะทำให้นักส่วนใหญ่ยอมรับนับถือร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม
๖. จัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความองอาจในทุกๆ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาถูกต้องและเหมาะสมทั้งกาย

^{๑๓} มานะ ร้อยดาพันธ์, “การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

^{๑๔} กรมวิชาการ, **กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑ – ๑๒.

วาจา ใจ มีความยุติธรรมกับมีความละเอียดรอบคอบ ไม่เอาเปรียบไม่ทุจริต ไม่หลอกลวงหรือไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ถ้ามีอยู่ในตัวบุคคลก็จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและเกิดความเจริญต่อตนเอง

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการปลูกฝังให้กับเด็กนักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของนักเรียน ซึ่งการพัฒนาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน การประเมินต้องอาศัยข้อมูลหลายด้าน ซึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน อันเกิดจากการที่ผู้เรียนปฏิบัติสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ข้อมูลที่ได้จึงมีได้จากหลายทาง เช่น ครูผู้สอน เพื่อน ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน การประเมินเน้นการพัฒนา ซึ่งต้องดำเนินการเป็นระยะ ๆ และเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเพื่อส่งต่อข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

๒.๑.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาพบว่า

Piaget กล่าวถึงความเชื่อที่ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของลักษณะบางประการของบุคลิกลักษณะนั้นการพัฒนาจริยธรรม เป็นเรื่องของจิตใต้สำนึกซึ่งเด็กจะได้มีการเรียนรู้มาตั้งแต่อายุ ๒ - ๓ ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากการที่ตัวเด็กได้ร่วมคบหาสมาคมกับผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาการทางร่างกายและทางประสาทหรือเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ได้อธิบายว่า การฝึกหัดอบรมและระเบียบวินัยจากทางบ้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของเด็กที่เขาได้รับรู้ เด็กจะยอมรับเอาความเชื่อค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ได้ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นซึ่งเป็นผลที่เขาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและได้แสดงบทบาทเด็กจะต้องสวมบทบาทของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน จึงจะทำให้เข้าใจผู้อื่นอย่างชนิดเอาใจเขามาใส่ใจเราเด็กจะต้องฝึกหัดคิดพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหน้าที่ และการแลกเปลี่ยนกันและกัน หยั่งถึงจิตใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น Piaget ยังกล่าวอีกว่า พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของเด็กที่ได้ศึกษามี ๔ ระยะคือ ^{๑๕}

๑. ระยะที่ ๑ คือ ระยะเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ ๒ ขวบ ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเรียนรู้จากการสัมผัสเคลื่อนไหวอย่างไม่มีจุดหมาย ไม่มีความสนใจ ตั้งใจในระยะเวลานาน การเคลื่อนไหวร่างกายเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมาถึงการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมาย ซึ่งในระยะนี้เด็กไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใดๆ ในการเล่น แต่เริ่มแสดงความพอใจในกิจกรรมที่ทำเสมอ ทำซ้ำกัน

๒. ระยะที่ ๒ คือ ระหว่างอายุ ๒-๕ ขวบ ระยะนี้เด็กถือตนเองเป็นศูนย์กลางเด็กชอบเล่นตามลำพังและอยู่ในระยะกำลังเลียนแบบและหัดพูด แม้ว่าจะเล่นกับเพื่อน แต่ก็อยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่น ไม่ได้ใช้กฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน เด็กยังไม่สามารถแยกความคิดของตนจากผู้อื่นไม่สามารถนำ

^{๑๕} Piaget, Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School principals, *Dissertation Abstracts International*, 5 (4): October. 1974, p. 34.

ความคิดของผู้อื่นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตน เด็กอาจถูกบังคับให้ยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบจากภายนอกจากผู้ใหญ่ และเด็กก็รู้สึกว่าตนไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ อ่อนแอกว่าและไม่รู้ว่าตนเองมีความคิดแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร

๓. ระยะที่ ๓ คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖-๘ ปี เป็นระยะที่เด็กมีความร่วมมือกัน เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับผู้อื่น ความพอใจในการเล่นไม่ใช่เพื่อความต้องการที่จะออกกำลังกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวอย่างเดียวหรือไม่ใช่เพื่อการอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของตนเองตามลำพังแต่เพื่อความพอใจทางสังคมการตกลงแบ่งปันกันระหว่างเพื่อน ความจงรักภักดีต่อพวกพ้องและไม่ใช่เป็นการเล่นที่ต้องเอาชนะเพียงอย่างเดียว ระยะนี้เด็กมองเห็นแล้วว่ากฎเป็นเพียงข้อตกลง

๔. ระยะที่ ๔ คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๐-๑๒ ปี เป็นระยะที่เด็กมีความเข้าใจในกฎดีขึ้น ชอบอธิบายเพื่อหาข้อตกลงในหลักเกณฑ์ การเล่นเพื่อจะให้เกมสนุกสนาน มีความสลับซับซ้อนกฎเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้และเห็นคุณค่าในการพิสูจน์ฉะนั้นตามทัศนะของ Piaget การพัฒนาความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับกฎนี้ เด็กในช่วงระยะที่ ๓ เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ พัฒนาการอายุระหว่าง ๖-๘ ปี ต้องมาจากการติดต่อสมาคมร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับเพื่อนฝูงกับบุคคลภายนอกในสังคมที่กว้างออกไป ซึ่งจะทำให้เด็กต้องคิดถึงเหตุผล ไม่เข้าข้างตนเอง เมื่อเข้าใจหลักการเปลี่ยนแปลงตอบแทนกัน จะทำให้เข้าใจหลักสัมพันธ์กับผู้อื่น และเด็กวัยนี้ชอบทดลองพิสูจน์และชอบคบหาเป็นระยะที่เขา กำลังพัฒนาสติปัญญา สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

Peak and Havighurst ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยของตนเองเชื่อว่า การควบคุมของอีโก้และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ร่วมกันทำให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผล บุคคลแต่ละบุคคลจะมีพลังควบคุม อีโก้และซูเปอร์อีโก้ในระดับที่ไม่เท่ากันอันเนื่องมาจากการได้ความรู้ทางจริยศึกษาที่ทำให้ทราบถึงผลที่จะเกิดจากการแสดงพฤติกรรมต่างๆในระดับไม่เท่ากัน ทำให้ควบคุมตนเองแตกต่างกันจะเห็นได้ว่าการพัฒนาความมีวินัยของตนเองของ Peak and Havighurst ใช้ความรู้ทางจริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางจิตสำนึกที่สมบูรณ์และมีการควบคุมตนเองจนสามารถสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตนเองอย่างเหมาะสม^{๑๖}

Kohlberg เป็นนักจิตวิทยาปัญญานิยมตามทฤษฎีของเขา กล่าวว่า ความเจริญทางจิตใจของบุคคลนั้นมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับความเจริญทางจิตใจของบุคคลนั้นมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับความเจริญทางสติปัญญา เหตุผลและอารมณ์ฉะนั้นการศึกษาให้เข้าใจถึงเหตุผลที่บุคคลใช้เป็นหลักในการตัดสินใจพิจารณาที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ย่อมทำให้เราทราบระดับความเจริญทางจริยธรรมของบุคคลนั้น อาจทำให้ทราบและสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้น และอาจทำให้ทราบและสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์แต่ละชนิดได้ Kohlberg เชื่อว่า จริยธรรมมิใช่สร้างเพียงภายใน ๑ วัน คนจะดีได้ด้วยการสร้างเสริมและสะสมความรู้

^{๑๖} Peak and Havighurst, *The Role of the Secondary School Principle in New Jersey*. 2004, p. 23.

จากสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการอันยาวนานตามความสามารถของวุฒิภาวะเขาได้ศึกษาจริยธรรมด้วยวิธีการศึกษาระยะยาวคือ การศึกษาที่ใช้ช่วงเวลานานเป็นระยะยาว ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ และการศึกษาด้วยวิธีภาคตัดขวาง คือวิธีเปรียบเทียบข้ามกลุ่มอายุกลุ่มตัวอย่าง โคลเบิร์ก ได้สรุปโดยจัดระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น ๓ ระดับแต่ละระดับจะมี ๒ ขั้น คือ รวมเป็น ๖ ขั้น ดังนี้^{๑๗}

๑. ระดับก่อนเกณฑ์(อายุประมาณ ๒-๑๒ ปี)
 - ๑) ขั้นที่ ๑ ใช้การลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
 - ๒) ขั้นที่ ๒ ใช้การตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
๒. ระดับกฎเกณฑ์สังคม (อายุตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไปโดยประมาณ)
 - ๑) ขั้นที่ ๓ ใช้การเป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
 - ๒) ขั้นที่ ๔ ใช้ระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
๓. ระดับเลยกฎเกณฑ์สังคม (อายุประมาณ ๒๐ ปีขึ้นไป)
 ๔. ขั้นที่ ๕ ใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
 ๕. ขั้นที่ ๖ ใช้หลักการจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

โคลเบิร์ก ได้มีความเชื่อกฎเกณฑ์ที่คนเราใช้ตัดสินความถูกผิดของการกระทำจะพัฒนาเป็นขั้น ๆ จากต่ำไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละ ๑ ขั้นไม่มีการย้อนกลับ ไม่มีการข้ามขั้นและไม่มีการเร่งขั้นตามธรรมชาติของโคลเบิร์ก จริยธรรมแต่ละขั้นจะเป็นผลของการนึกคิดไตร่ตรอง ในการคิดไตร่ตรอง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่นำมาพิจารณา ส่วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่างๆและอีกส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการฟังธรรมชาติของผู้อื่น ซึ่งอยู่สูงกว่าระดับพัฒนาการของตน ๑ ขั้น หากข้อมูลต่างๆ เหล่านี้มีความขัดแย้งไม่ลงรอยกัน ความรู้สึกไม่สมดุลก็จะเกิดขึ้น ทำให้ผู้ตกอยู่ในสภาพที่ไม่สมดุลต้องปรับตัวเองโดยการสำรวจและจัดระเบียบตามความคิดเป็นโครงสร้างทางความคิดใหม่ซึ่งแตกต่างจากเดิมกระบวนการจำแนกและการบูรณาการจึงเป็นกลไกของการพัฒนาจริยธรรมผลของกระบวนการนี้ทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ซึ่งมาแทนที่ความเข้าใจเก่าจริยธรรมใหม่นี้อยู่ในขั้นสูงกว่าจริยธรรมเก่าในเชิงคุณภาพอย่างสิ้นเชิง^{๑๘}

Bandura กล่าวถึงตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ไว้๒ประการด้วยกัน คือ^{๑๙}

๑. ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อน (Antecedent determinants)บันดูรา (Bandura) ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมเช่นนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอจะทำให้บุคคลสามารถคาดเหตุการณ์ได้ว่า ถ้ามีสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นแล้วจะมีอีกสิ่งหนึ่งตามมา การรู้ความสัมพันธ์

^{๑๗} Lawrence Kohlberg. *Development of Moral Character and Moral Ideology* Review of Child Development Research. (New York: Russell Sage Foundation, 2000), p. 35.

^{๑๘} อ้างแล้ว พระอำนาจ อดุลกานโม, “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, ๒๕๕๔, หน้า ๕.

^{๑๙} Bandura, *The Dishonesty of Honest People: A Theory of Self-Concept maintenance*, (Toronto: University of Toronto, 2007), p. 28.

เงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ก็จะทำให้บุคคลสามารถทำนายเหตุการณ์ได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นอย่างไรภายใต้ ภาวะการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อน ถ้าบุคคลนั้นมีความสามารถทางสติปัญญาสูง ก็จะสามารถคาดการณ์ ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ และจะเลือกกระทำหรือแสดงออกทางพฤติกรรมของเขาให้สอดคล้องกับ เหตุการณ์ของเขา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าหนึ่งนี้จะมัลต่อการเกิดหรือไม่เกิด พฤติกรรมจะมีผลต่อการคงอยู่หรือการหดหายของพฤติกรรมของบุคคล เพราะบุคคลจะยึดเอาสิ่งเร้า หนึ่งมาทำนายการเกิดอีกสิ่งเร้าหนึ่ง

๒. ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นผลของการกระทำ (Consequent determinants) บันดูรา (bandura) ได้อธิบายเรื่องนี้ว่า การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสังคมมนุษย์เป็นการเรียนรู้เงื่อนไขของผลการ กระทำที่เป็นบวก และพฤติกรรมใดที่กระทำแล้วจะไม่ได้รางวัลหรือผลของการกระทำเป็นลบการเรียนรู้ เงื่อนไขผลของการกระทำดังกล่าว จะทำให้มนุษย์เลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลการกระทำเป็น บวกหรือเสริมแรง และจะหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลของการกระทำเป็นลบหรือการ ลงโทษ ดังนั้นการเกิดพฤติกรรมจึงขึ้นอยู่กับผลของการกระทำด้วย ถ้าการกระทำพฤติกรรมใดแล้ว ได้รับผลของการกระทำเป็นลบ พฤติกรรมนั้นจะลดหรือหายไป อย่างไรก็ตามการเรียนรู้เงื่อนไขผล ของการกระทำ มานี้สามารถ เรียนรู้ได้ทั้งจากประสบการณ์ตรง และการสังเกตจากตัวแบบหรือการ กระทำของผู้คนที่สังเกตเห็น ซึ่งเป็นเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอ้อม

สรุปความได้ว่า ทฤษฎีการส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึกซึ่งเด็กจะได้ เรียนรู้มาตั้งแต่อายุ ๒-๓ ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากการที่ตัวเด็กได้ร่วมคบหาสมาคม กับผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาการทางร่างกายและทางประสาทหรือเป็นผลมา จากกรอบการสอนของพ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget อธิบาย ว่าการฝึกหัดอบรมและระเบียบวินัยจากทางบ้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของเด็กที่เขาได้รับ รู้ เด็กจะยอมรับเอาความเชื่อค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ได้ใช้กฎเกณฑ์ เหล่านั้นซึ่งเป็นผลที่เขาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและได้แสดงบทบาทเด็กจะต้องสวมบทบาทของผู้อื่นที่ เกี่ยวข้องกับตน จึงจะทำให้เข้าใจผู้อื่นอย่างชนิดเอาใจเขามาใส่ใจเราเด็กจะต้องฝึกหัดคิดพิจารณา ไตร่ตรองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหน้าที่ และการแลกเปลี่ยนกันและกัน

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีการส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางศาสนา พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ

คำว่า“คุณธรรม”เป็นสิ่งที่บุคคลเห็นว่าดีงามมากมีประโยชน์มากและเลวน้อยมีประโยชน์ น้อย ในกาลเทศะหนึ่ง ๆ เช่น ความเอื้อเฟื้อ มีความอดทนความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์ความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีระเบียบวินัย เป็นต้น สิ่งที่เป็นคุณธรรมในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกัน การที่บุคคลในสังคมจะเห็นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ขึ้นกับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และการศึกษาของสังคม จึงเห็นว่าการนำเอาคุณธรรมในสังคมหนึ่งไปแออัดตัดสินคุณธรรมอีกสังคม หนึ่ง ย่อมไม่เหมาะสม ซึ่งโดยส่วนมากแล้ว คุณธรรมมักมีความเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ลักษณะบางด้านอาจเป็นได้ทั้งคุณธรรมและค่านิยมในเวลาเดียวกัน เนื่องจากสังคมเห็นว่า ลักษณะด้านนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามและมีความสำคัญมากด้วย เช่น “รักสามัคคี” ในสมัยก่อน “รักสามัคคี” เป็นเพียงแค่คุณธรรมที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่

๙ ได้ทรงตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมตัวนี้ ดังนั้นในปัจจุบันจึงอาจกล่าวได้ว่า “รักสามัคคี” เป็นทั้งคุณธรรมและค่านิยม ซึ่งจะเห็นได้จากแนวคิดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรม พบว่ามี นักการศึกษาและนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังต่อไปนี้^{๒๐}

Longman Dictionary of contemporary English ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ ๒ ประการด้วยกัน คือ ๑) หมายถึง ความดีงาม ของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน ๒) หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้ กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม^{๒๑}

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมาย ของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี^{๒๒}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุติ) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน^{๒๓} หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและ ทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วน คำว่า ธรรม มีความหมาย ๔ อย่าง คือ

๑. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
๒. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เราเห็นว่าต้องเรียนรู้
๓. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
๔. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่างถูกต้อง

พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึงการ ดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุก แ่งทุกด้านทุกระดับ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ จริยธรรมที่จะพูดต่อไปขอทำความเข้าใจกันก่อน ว่าจะใช้ ในความหมายที่กว้างอย่างนี้ แม้แต่การปฏิบัติกรรมฐาน เจริญสมาธิ บำเพ็ญสมณะ เจริญ วิปัสสนา ก็รวมอยู่ในคำว่า คุณธรรม^{๒๔}

^{๒๐} นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ, “ศึกษาการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียน ประถมศึกษา: สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑.

^{๒๑} Longman, Dictionary of Contemporary English, (London: Longman Group 1995), p. 180.

^{๒๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นาน มีบุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕๓.

^{๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุติ), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๕๑.

^{๒๔} พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๓๔.

วคิน อินทสระ ได้กล่าวถึง “คุณธรรม” หมายถึง อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้ได้มาจากความพยายาม และความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน^{๒๕}

ประกาศรี สีสหอำไพ ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรู้สิดชอบชั่วดีทางศีลธรรมมีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดี ย่อมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่างๆ^{๒๖}

วิวัฒน์ ชัดติยะมาน ได้ให้ความหมายคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง เป็นสิ่งที่ดีงามที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย และวาจา ที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ได้สรุปหลักธรรมทางศาสนาและคุณธรรม ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เป็นความดีงาม ความถูกต้องซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ทำให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือทำประโยชน์ให้ผู้อื่น โดยไม่เบียดเบียนตนเอง หรือกระทำการที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ครูที่ประกอบด้วยคุณธรรมย่อมเป็นครูที่มีความเหมาะสมสำหรับความเป็นครู เป็นผู้ที่เหมาะสมควรได้รับการยกย่องจากสังคมโดยทั่วไป นิสิตครูจึงควรนำหลักธรรม ทางศาสนาและคุณธรรมที่ได้ศึกษาไปแล้ว ไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาบุคลิกภาพและจรรยาบรรณครูของตนเองต่อไป^{๒๗}

สาโรช บัวศรี ได้ให้ความหมายคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มน้าให้บุคคลมุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสานึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์^{๒๘}

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สมบัติหรือความสามารถที่มีอยู่ภายในตัวนักเรียนภายใต้จิตสำนึกของแต่ละบุคคล^{๒๙}

บุญมี แทนแก้ว ได้กล่าวถึงคุณธรรม หมายถึงสิ่งที่พึงประสงค์สุดท้ายของบุคคลและ

^{๒๕} วคิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เมธิตราย, ๒๕๔๙).

^{๒๖} ประกาศรี สีสหอำไพ, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^{๒๗} วิวัฒน์ ชัดติยะมาน, **เอกสารประกอบการสอนวิชาคุณลักษณะและจรรยาบรรณครู**, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๑ – ๑๑๒.

^{๒๘} สาโรช บัวศรี, **ปรัชญาการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒.

^{๒๙} ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, **ความรู้คู่คุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗๘.

สังคม จะเข้าถึงได้ต้องมีความรู้ดี ความรู้ถูกต้อง เพราะความรู้ดีความรู้ถูกต้องจะสามารถปลูกฝังนิสัยที่ดีได้^{๓๐} ความดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคลได้แก่ มีความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ และมีความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู ความ پاکเพียร ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดต่อความชั่ว และความกล้าที่จะกระทำความดี สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับจิตใจของบุคคลให้คงอยู่ตลอดไป จึงจะเรียกว่าเป็นคนที่มีความดีประจำใจ คนเราทุกวันนี้จะทอดทิ้งเรื่องคุณธรรม เห็นว่าไม่สำคัญ เมื่อไม่มีศีลธรรมประจำใจ จึงกลายเป็นคนแข่งกระด้าง หยาบคาย หรือก้าวร้าวไร้มารยาท แม้จะเป็นคนฉลาด บริหารงานเก่ง แต่ก็เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่ได้ทำไป ด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการกระทำความดีหรือพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การเสียสละ ความมีน้ำใจงาม ความเกรงใจ ความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น^{๓๑}

ฉลอง มาปรีดา ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่อยู่ในจิตใจของบุคคล ได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ความ پاکเพียร ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดต่อความชั่ว และความกล้าที่จะทำความดี สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับจิตใจของบุคคลให้คงอยู่ตลอดไปเมื่อไม่มีศีลธรรมประจำใจจึงกลายเป็นคนแข่งกระด้าง หยาบคาย หรือก้าวร้าว ไร้มารยาท แม้จะเป็นคนฉลาด บริหารงานเก่ง แต่เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป^{๓๒}

สมใจ เขียวสด ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงาม ความดีที่สะสมอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล หรือข้อกำหนดอันเป็นปทัสถานสำหรับประพฤติกติและการปฏิบัติของบุคคลเพื่อรักษา และส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงในฐานะเป็นผู้ประกอบคุณความดี^{๓๓}

ยนต์ ชุ่มจิต ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดีความถูกต้อง ซึ่งอยู่ในภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเองและผู้อื่น^{๓๔}

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิต ในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต

^{๓๐} บุญมี แท่นแก้ว, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๐.

^{๓๑} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **การบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๙), หน้า ๑๔.

^{๓๒} ฉลอง มาปรีดา, **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๓๗.

^{๓๓} สมใจ เขียวสด, **คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**, (เอกสารประกอบการบรรยาย), (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูธนบุรี, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

^{๓๔} ยนต์ ชุ่มจิต, **ความเป็นครู**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๐๗.

ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม ที่แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคม หรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี เป็นกรอบกำหนดไว้เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความสามัคคี และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับ จริยธรรม พบว่ามีนักการศึกษาและนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ^{๓๕}

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” แปลว่า เป็นสิ่งที่พึงประพฤติ จะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้น หมายถึงสิ่งที่กำลังประพฤติอยู่ หรือประพฤติแล้ว จริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือสิ่งที่ต้องคิดต้องนึก ส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ต้องทำอยู่จริงๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า^{๓๖}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า “จริยธรรม” หมายถึง การดำเนินชีวิตตามความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของทุกชีวิตทุกแง่ทุกด้าน ทุกระดับทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญาการดำเนินชีวิตหรือเป็นอยู่ทั้งระดับศีล ที่เราเรียกว่า ศีลธรรมทั้งระดับจิตใจคุณธรรมภายใน หรือคุณภาพจิตใจ มีสมรรถภาพจิตและสุขภาพจิตที่มีสมาธิเป็นแกนกลางและทั้งระดับปัญญา ความคิดเหตุผล ความรู้ เท่าทันความจริงท่านเรียกว่า จริยธรรมทั้งสิ้น^{๓๗}

สิวลี ศิริไล ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง พันธะหรือหน้าที่ที่เราต้องปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในพระพุทธศาสนา จริยธรรม หมายถึง การนำเอาความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติ มาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงามซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นความดีที่ตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสภาพแวดล้อม^{๓๘}

ลิขิต ธีรเวคิน ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลศาสนาและอุดมการณ์เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณสังคมต้องมีจิตวิญญาณคุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดย พ่อ-แม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ^{๓๙}

^{๓๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๒๙๑

^{๓๖} พุทธทาสภิกขุ, พุทธทาส เน้นแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ ๓ จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓), หน้า ๙๕.

^{๓๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒-๑๓.

^{๓๘} สิวลี ศิริไล, จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔.

^{๓๙} ลิขิต ธีรเวคิน, คนไทยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

บุญมี แท่นแก้ว ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะที่ดั่งามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม จริยธรรมจะมีจำได้ต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอันได้แก่ศีล (Precept) อันหมายถึงหลัก หรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติ เพื่อคัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติ ให้เป็นธรรม เมื่อพูดหรือกระทำถูกต้องเป็นธรรมแล้วย่อมมีความสุขไม่เดือดร้อน สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลของการมีศีลหรือเป็นผลแห่งการมีคุณธรรมในจิตใจเมื่อมีคุณธรรมในจิตใจแล้วก็เป็นเหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง^{๔๐}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ได้กล่าวถึง จริยธรรม ไว้ว่าเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ดังนี้^{๔๑}

๑. พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิन्द्रีย ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
๒. จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตเจตนา ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่างๆ ของจิตใจนั้นๆ
๓. ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหนเรามีปัญญาแค่ไหน มีความรู้แค่ไหน เราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยายปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อน และได้ผลดียิ่งขึ้น

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ได้กล่าวว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริย+ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี, หลักคำสอนของศาสนา, หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำนิยามว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม^{๔๒}

เพ็ญแข ประจันปัจฉินึกและคณะ ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” ไว้ว่า หมายถึง หลักการ ศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วหรือดี พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคลสามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควรทำ^{๔๓}

^{๔๐} บุญมี แท่นแก้ว, **จริยธรรมกับชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๔๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**, (โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕.

^{๔๒} ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, **ความรู้คู่คุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๘๘.

^{๔๓} เพ็ญแข ประจันปัจฉินึก และคณะ, **รายงานการวิจัย, การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔.

แสง จันทร์งาม ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง คุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของมนุษย์ ที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ เป็นการหา พุท คิด ที่ประเมินค่าเป็นคนดีเป็นคนชั่วได้ ถ้าชั่วก็ควรละเว้น ถ้าดีก็ควรกระทำโดยแยกศัพท์จริยธรรมออกเป็น ๒ คำคือ “จริย” แปลว่า ความประพฤติ และ “ธรรม” หมายถึง คุณค่าทางจิตใจของแต่ละคน โดยสรุปคือ ความประพฤติที่ดี^{๔๔}

พระยาอนุมานราชธน กล่าวว่า จริยธรรม (Moral) โดยทั่วไป มีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในทางปรัชญา (Philosophy) เป็นเรื่องการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งที่ถือว่าผิด หรือชั่วไม่ควรประพฤติปฏิบัติ^{๔๕} เป็นแนวทางในการประพฤติตน เพื่อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย ๒ ข้อ คือ ศีลธรรม (Moral Value) สิ่งไม่ควรละเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และคุณธรรม (Ethical Value) สิ่งควรปฏิบัติซึ่งทั้งสองข้อรวมกันเรียกว่า จริยธรรม

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร ได้กล่าวถึง จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ^{๔๖}

โคลเบอร์ก (Kohlberg, L.) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบ ชั่วหรือดี เป็นกฎเกณฑ์ และเป็นมาตรฐานของความประพฤติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนมีพฤติกรรมในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นมาจนมีพฤติกรรมของตนเองได้นั้น สังคมจะเป็นตัวตัดสินว่า การกระทำนั้นถูกหรือผิด โดยในแต่ละสังคมจะมีเกณฑ์ในการตัดสินของสังคมนั้น^{๔๗}

สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์ ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความถูกต้องที่ดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา บรรทัดฐานของตนเองว่าอะไร คือสิ่งที่ดีงาม อะไรคือความถูกต้องในสังคมใจ การขโมย การปล้นเพื่อความอยู่รอดถือเป็นเรื่องปกติถูกต้องในหมู่มนุษย์ แต่ในสังคมทั่วไปการขโมยการปล้นเขากิน ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นความผิดที่ต้องมีบทลงโทษดังนั้นสิ่งที่เป็นความดี ความถูกต้องในความคิดของแต่ละบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานการขัดเกลาอบรมของบุคคลในสังคมนั้นๆ^{๔๘}

จำนงค์ ทองประเสริฐ ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมประกอบด้วย “จริย” ซึ่งแปลว่า พึงประพฤติ, พึงปฏิบัติ, พึงดำเนินกับคำว่า “ธรรม” ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง ความหมายอย่าง

^{๔๔} แสง จันทร์งาม, ศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๒๐.

^{๔๕} ชูศรี ศิริโคจนส์ถิต, “การสร้างแบบวัดจริยธรรมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕), หน้า ๗.

^{๔๖} เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร, ศิลปวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: วังอักษร, ๒๕๔๗), หน้า ๕๘.

^{๔๗} Kohlberg, L., Development of moral character and moral ideology in moral reasoning. Review of child development research. (Hartford: Connecticut Printers, 1984), pp. 383 – 432.

^{๔๘} สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์, จริยธรรมทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

หนึ่งคือ “หลักการ” ดังนั้น จริยธรรม จึงแปลว่า ธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติหรือหลักดำเนินชีวิต ของมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาไปตามลำดับจนถึงขั้นพ้นทุกข์หรือหมดกิเลสทั้งปวง^{๔๙}

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การกำหนดขอบเขตหรือกรอบการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อใช้วัดหรือประเมินพฤติกรรม ตลอดจนตัวบุคคลที่ได้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมาว่าเหมาะสมหรือสมควรเพียงใด อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติของมนุษย์และสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ที่มีอยู่ตลอดเวลา จึงอาจทำให้ความหมายของจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามสภาพของสังคม

๒.๒.๓ ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การพัฒนาทางจริยธรรม และการเรียนรู้ทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มีการกล่าวถึงทั้งทางทฤษฎีทางจิตวิทยา และแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีข้อเกี่ยวข้องแตกต่างกัน ดังนั้นการนำทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ต้องพิจารณาถึงจุดเด่นและจุดด้อยของทฤษฎีนั้น ๆ แล้วนำมาบูรณาการกับทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และลดข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้น จากการทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรม พบว่านักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้หลายท่าน นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสามารถประมวลทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ดังต่อไปนี้

เพียเจต์ (Piaget) การพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขั้นขึ้นอยู่กับวัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ขั้นใหญ่ ๆ คือ ขั้นแรกเด็กอายุระหว่าง ๕ – ๘ ปี เป็นขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน (Heteronomous) เช่น บิดามารดา ครูและเด็กที่โตกว่า เด็กจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขั้นที่สอง เป็นขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) อายุตั้งแต่ ๙ ปี ขึ้นไป เด็กจะเริ่มมีความคิดว่ากฎเกณฑ์คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล และผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้^{๕๐}

ภณิชา ขมสุวรรณ ได้กล่าวถึง พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับคุณธรรมที่พึงประสงค์ อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนไทยได้แก่^{๕๑}

๑. พากเพียร หมายถึง พลังในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานโดยไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก ลำบากและอุปสรรค จนสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย

๒. เสริมสร้างคนดี หมายถึง การตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับให้กับตนเอง โดยใช้ปัญญาพิจารณาและวินิจฉัยการกระทำ และความประพฤติมิให้ผิดพลาดและเสื่อมเสีย

^{๔๙} จานง ทองประเสริฐ, **หลักการครองตน**, (กรุงเทพมหานคร: สนุกอ่าน, ๒๕๔๑), หน้า ๑๓.

^{๕๐} เพียเจต์ อังโน ทิศนา ขมมณี, **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑.

^{๕๑} ภณิชา ขมสุวรรณ, “คุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงาน”, **รายงานการวิจัย**, (ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม: สำนักงานจัดการองค์ความรู้, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

๓. ความรู้รักสามัคคี หมายถึง การมีความรับผิดชอบในอันที่จะใช้ความรู้ รวมทั้งความคิดความสามารถในการเกื้อกูล สร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

๔. มีน้ำใจ หมายถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นการให้อภัย ให้กำลังใจ ตลอดจนรู้จักการวางตัวอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

๕. ใฝ่ประหยัด หมายถึง การรู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณาในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยความประหยัด

๖. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การใช้สติปัญญาในการกระทำให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และระลึกถึงความถูกต้อง จนกระทั่งได้รับความเชื่อมั่น และงานประสบความสำเร็จ

๗. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การยอมรับตนเอง ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ด้านความรู้ความสามารถ เพื่อเรียนรู้การพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงาน ยอมรับความคิดของผู้อื่นไม่ก้าวร้าวในหน้าที่ของผู้อื่น

๘. เรียงร้อยไมตรี หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง มีเหตุผล มีจิตใจมั่นคงไม่มีอคติ รู้จักประสานสัมพันธ์กับบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน

๙. หวังดีมีเมตตา หมายถึง การมีความคิดและจิตใจที่เปิดกว้าง หนักแน่นมีเหตุผล ไม่เห็นแก่ตัว ร่วมแรงร่วมใจกับผู้อื่น โดยถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

เพียเจท์ (Piaget) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เริ่มมีแนวความคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาในการที่จะรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม โดยพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นด้วย เพียเจท์ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น ๓ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มแต่เมื่อแรกเกิดจนกระทั่งถึง ๒ ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการสนองต่อกฎเกณฑ์ตามวัฒนธรรมมีการตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ ๒ ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๒-๘ ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวต่อผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนจะต้องกระทำตาม โดยถือว่าเป็นการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงผลที่ผ่านมา

ขั้นที่ ๓ ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๘ - ๑๐ ปี เพียเจท์ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงวัย ๘ - ๑๐ ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ ๓ แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาการของเขาอาจจะหยุดชะงักในขั้นที่ ๒ เนื่องจากการบีบ

บังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูตัวเขาหรือจากสังคม หรือจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้^{๕๒}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยประกาศนโยบายเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย ๘ คุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย^{๕๓}

๑. ขยัน คือผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามการทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งานมีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรคที่งานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ประหยัด คือผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

๓. ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

๔. มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กรและประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นใน ระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

๕. สุภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะเรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

๖. สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกายที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกลั่นจิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

๗. สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงสามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุมีผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

^{๕๒} พระครูประทีปธรรมนาถ, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕, หน้า ๔๐.

^{๕๓} กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ และภาคปฏิบัติ**. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

๘. มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์เป็นคนเก่งคนดีและมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในเด็กและเยาวชน ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ คือ^{๕๔}

๑. ผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ
๒. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
๓. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
๔. ผู้เรียนมีเมตตากรุณาโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว
๕. ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
๖. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

เพียเจท์ (Jean Piaget) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ พัฒนาการคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ขั้น และสามารถนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ได้ดังนี้^{๕๕}

๑. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒ ขวบ) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ได้ แต่ยังมีความต้องการทางกายซึ่งต้องการการตอบสนองดังนั้น การกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น
๒. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ ๒-๘ ขวบ) เด็กจะสามารถรับสภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมา

๓. ขั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ ๘-๑๐) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกผิดโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

^{๕๔} สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จุฑทอง จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^{๕๕} เพียเจท์ (Jean Piaget), *The Moral Judgment Of the Child*, (London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1997), pp. 133 – 134.

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทำให้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ ๖ ขั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้^{๕๖}

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๒ – ๑๐ ขวบ แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกถูกลงโทษ(The Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวครูตักเตือน เป็นต้น (พบในเด็กอายุ ๒ – ๗ ขวบ)

ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล(The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกาย และวัตถุมากกว่าในเรื่องของนามธรรม (พบในเด็กอายุ ๗ – ๑๐ ขวบ)

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ซึ่งเด็กในระดับนี้จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ จะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๑๐ – ๑๖ ปี แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่น จะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๐ – ๑๓ ปี)

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๓ – ๑๖ ปี)

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสິงต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง(Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเอง เคารพมติที่มาจาก การลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่)

ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคลจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของ

^{๕๖} โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg), *Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research*, (New York: Russell Sage Foundation, 2000), pp. 159 – 161.

ส่วนรวม และปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหว มีความละเอียดต่อการหาความชั่วในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมข้างต้น สามารถสรุปสาระโดยสังเขป ได้ดังนี้

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ระดับของจริยธรรม

๑. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ ๒ – ๑๐ ปี)

ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ

ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล

๒. ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๐ – ๑๖ ปี)

ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม

๓. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามค่านิยมสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง

ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้นไม่ใช่การรับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น ซึ่งรวมถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านการใช้เหตุผลและผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางสังคม ที่ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้น

พิศาล แซ่มโสภา กล่าวว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน พระสงฆ์เป็นผู้ที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะสอนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพราะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และยังเป็นผู้มีศีลจารวัตรอันดีงามน่าเลื่อมใสศรัทธา พระธรรมกิตติวงศ์^{๕๗} วัดโอรสาราม กรุงเทพมหานครและราชบัณฑิตที่กล่าวว่า การเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนที่ได้ผลชัดเจน ต้องดำเนินการโดยบูรณาการระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ซึ่งมี ๔ วิธีกว้างๆ คือ

๑. แนะนำให้ทำ คือการสอนให้มีความรู้ สอนแนวทางการปฏิบัติ

๒. นำให้ดู คือสอนวิธีปฏิบัติเพื่อให้ปฏิบัติเป็น

๓. อยู่ให้เห็น คือดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำเนินชีวิตตามแนวทางที่สอน

๔. เข็นให้ตลอด คือมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะกล่อมเกล้าให้เด็กเป็นคนดีของสังคม และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

มาสโลว์ (Maslow Abraham) ได้กล่าวถึงแนวคิดไว้ว่า แนวคิดด้านจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์ที่มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็น

^{๕๗} พระธรรมกิตติวงศ์, บทบาทสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

ลำดับชั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์แบ่งลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น ๕ ชั้น ดังนี้^{๕๘}

๑. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหารเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่มการพักผ่อน เป็นต้น

๒. มีความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้วมนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

๓. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

๔. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือ ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือและสถานะจากสังคม เช่น มีความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

๕. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตเช่น ความต้องการที่จะหาทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการหาทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

ประกาศรี สืออำไพ ได้เสนอทฤษฎีและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมไว้หลายประการ เช่น^{๕๙}

๑. กำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกัน
๒. เสนอตัวอย่างพฤติกรรมที่พึงปรารถนา พร้อมทั้งแสดงให้เห็นผลดีผลเสีย
๓. ประเมินพฤติกรรมที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้เกณฑ์ ผลของพฤติกรรมต่อตนเอง หมู่คณะและสังคม
๔. แลกเปลี่ยนและวิจารณ์การประเมินในกลุ่ม
๕. ฝึกปฏิบัติให้บุคคลกระทำด้วยใจสมัคร และให้ประเมินผลสำเร็จด้วยตนเอง

^{๕๘} มาสโลว์ (Maslow Abraham), *Motivation and Personality*, (New York: Harper and Row Publishers, 1987), pp. 15 – 23.

^{๕๙} ประกาศรี สืออำไพ, *แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม*, (ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๔๓), หน้า ๒๔๒.

๖. ย้ำให้บุคคลรับเอาพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมและคุณธรรม โดยให้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของตน

๗. การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและการชักชวนให้ผู้อื่นประพฤติในสิ่งที่เหมาะสมกับจริยธรรมและคุณธรรม

๘. พัฒนาค่านิยมจากระดับญาติพี่น้องไปสู่หมู่คณะและสังคม เช่น เริ่มต้นจากการมีความกตัญญู ความเสียสละ ความสามัคคีในหมู่พี่น้อง หมู่คณะ และสังคม ไปจนถึงประเทศชาติ

๙. จัดกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรมรณรงค์ นิทรรศการ การประชุม สัมมนา การอภิปราย การศึกษากรณี การจัดงานประเพณี เป็นต้น

ส่วนด้านทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ๓ ประการคือ

๑. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาทางจริยธรรม นักสังคมวิทยาเชื่อว่า สังคมมีส่วนในการทำให้มนุษย์มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์จะอยู่ในกลุ่มใดในสังคมและนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ก็เล็งเห็นความสำคัญของสังคมในการก่อตั้งลักษณะทางจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ โดยที่ทฤษฎีนี้ระบุว่าเด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้อะไรคืออะไรจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบจากผู้ที่มีอำนาจ และผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นปกติ ปฏิบัติตนโดยอัตโนมัติ นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่า จริยธรรมจะปลูกฝังตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในวัยทารกและวัยเด็กเล็กเป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ ในช่วงแรกของชีวิตนี้เด็กจะได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่นของชีวิต กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้เด็กมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือ โรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ

๒. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม นักทฤษฎีที่เชื่อว่าการพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ (Piaget) และ คอลเบอร์ก (Kohlberg) นักทฤษฎีสอบทานเชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการเรียนรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็กจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันก็สามารถบอกได้ว่า ทฤษฎีนี้มีความเจริญอยู่บ้าง กล่าวคือ บุคคลปัญญาอ่อนหรือผู้ที่มีอารมณ์วิปริตเนื่องด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตามเป็นผู้ที่ไร้จริยธรรม แต่นักทฤษฎีทั้งสองยังเชื่อว่าในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุดจะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้เช่นกัน คอลเบอร์ก ได้พบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่น ๆ ของมนุษย์ในการศึกษาผลงานของนักวิจัยต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไปและความสัมพันธ์ของ จริยธรรมกับความสามารถที่รอผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับเอาผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้ในที่นี้จะเรียกว่า “ลักษณะมุ่งอนาคต” นอกจากนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ คอลเบอร์กจึงสรุปว่า ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเกิดจากความสามารถในการเพ่งความสนใจที่กฎเกณฑ์ และความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ทั่วไปด้วย

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ ทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน ทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในการอธิบาย ต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งให้บุคคลที่มีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่ายโดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้คือ การหวังความพอใจและการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีหรือไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบบิดามารดาผู้เลี้ยงดูจะทำให้เกิดความพอใจเหมือนว่าตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น เด็กและวัยรุ่นเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อนวัยรุ่นเลียนแบบดาราเพื่อขจัดความขัดแย้งในใจที่ตนเองมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มการเลียนแบบคนแปลกหน้าเกิดขึ้นน้อยมาก แต่อาจเกิดขึ้นได้ถ้าสังเกตเห็นว่าตัวแบบมีพฤติกรรมใดก็ตามแล้วได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ ผู้สังเกตเห็นก็อย่างได้รับความพอใจนั้นด้วย ก็จะเลียนแบบตัวแบบนั้นบ้าง

ทฤษฎีแหล่งกำเนิดของจริยธรรมทั้งสามดังกล่าว มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันมากนักแต่เป็นทฤษฎีที่ช่วยกันสร้างภาพการวิเคราะห์จริยธรรมให้ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น กล่าวคือทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางด้านจริยธรรมนั้น กล่าวถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมของบุคคลที่มีต่อการปรุงแต่งลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีพัฒนาการ ลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมให้ความสำคัญกับพันธุกรรมในการมีส่วนส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ ทฤษฎีทั้งสามช่วยอธิบายกระบวนการยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะบุคคล

คมเพชร ฉัตรศุภกุล ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมไว้ว่า การสอนหรือพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้การสังเกตตัวแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของเบนดิวรา ควรดำเนินการเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๖๐}

๑. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใส่ใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
๒. การเสนอตัวแบบ ตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่น ไม่สลับซับซ้อนจนเกินไปเป็นตัวแบบที่มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจและทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
๓. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัสหรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การชักข้อสังเกตลักษณะของตัวแบบในความคิด และชักข้อด้วยการกระทำ
๔. การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจของการปฏิบัติ รวมทั้งการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความสามารถของตนเองและเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง

^{๖๐} คมเพชร ฉัตรศุภกุล, การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย (ระดับประถมศึกษา), (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗), หน้า ๓๑ - ๓๒.

๕. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ โดยช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือ สังเกตการณ์กระทำของตนเอง ให้ผู้เรียนได้ข้อมูลป้อนกลับ หรือข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และให้ผู้เรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในแนวความคิด

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงปัญญาทางสังคมเป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดในการมองจริยธรรมว่าเป็นความเข้าใจในกฎเกณฑ์สำหรับการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรม ของคนซึ่งความเข้าใจดังกล่าว เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลในสังคม และในการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ จึงเน้นตัวแบบที่ใช้เป็นตัวอย่าง โดยวิธีเทียบเคียง จนในที่สุดสามารถยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยตรง โดยอัตโนมัติ ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ๕ ขั้นตอน คือ ๑) การกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งใจสังเกตตัวแบบ ๒) การเสนอตัวแบบ ๓) การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบ ๔) การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติ ๕) การลงมือปฏิบัติ

๒.๒.๔ แนวคิดในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ ดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี กล่าวถึงระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ว่า อุปสรรคของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมคือ ระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง เน้นว่าเรียนวิชาอะไร ได้ใช้ตำราอะไร สอบวิชาอะไร และสำเร็จวิชาอะไร เรื่องนี้ท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ พุดมา ๒๐-๓๐ ปี ว่าเป็นการศึกษาแยกส่วน แยกการศึกษาจากชีวิต เด็กไม่อยากคุยกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะคุยแล้วไม่ได้คะแนน คะแนนไปอยู่ในการท่องตำรา แท้จริงพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มีความรู้ในตัวมานาน่าจะเรียนรู้^{๖๑}

พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต) การส่งเสริมจริยธรรมต้องจับจุดในการส่งเสริมให้ถูกจุด การคิดจะสร้างเสริมจริยธรรมกันที่ละข้อ เป็นการกระทำที่ผิดธรรมชาติที่ถูกต้องนั้นให้จับจริยธรรมตัวแทนหรือจริยธรรมตัวนำของเรื่องให้ได้ ส่งเสริมอันนี้อันเดียวก็จะแก้ปัญหาที่เดียวได้หลายอย่าง เช่น จริยธรรมตัวนำ คือความไม่รังงานก็จะแก้นิสัยความไม่รังงานได้ นิสัยความขยัน ความมีระเบียบ วินัย ความอดทน ความฉลาดในการบริหารจัดการความตรงต่อเวลาเหล่านี้ก็จะตามมา^{๖๒}

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่งคนดีและมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ คือ^{๖๓}

^{๖๑} ประเวศ วะสี, ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๓ - ๕.

^{๖๒} พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕), หน้า ๕๒ - ๕๕.

^{๖๓} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จุฑทอง จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

๑. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
๒. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
๓. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
๔. ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
๕. ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
๖. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๖๔}

สารัช บัวศรี ได้กล่าวถึง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนนั้น กระทำได้ดังนี้^{๖๕}

๑. ตั้งคณะกรรมการคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานคุณธรรมจริยธรรมตลอดปี และควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดนั้นรวมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. จัดให้มีแผนงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ สร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการให้การศึกษาอบรมและการปฏิบัติ เรื่องจริยธรรม ได้แก่

- ๑) คณะครูร่วมกันประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
- ๒) ชี้แจง กระตุ้น โน้มน้าว ให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจ และเห็นว่าการประพฤติตนตามแนวทางของจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความดี ยิ่ง ไม่เป็นสิ่งที่น่าละอายเพราะสิ่งที่น่าละอายนั้นคือ การทำความชั่ว

๓) ตั้งกลุ่มหรือชุมชนจริยธรรมขึ้นในโรงเรียน

๒.๒ จัดให้มีการอบรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน ผู้ให้การอบรมได้แก่

๑) พระสงฆ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

๒) ผู้บริหารโรงเรียน

๓) ครูประจำชั้นและครูเวรประจำวัน

๓. จัดให้มีแผนงานควบคุมความประพฤติ เช่น

๓.๑ ผู้ใดประพฤติผิดจริยธรรม หรือละเลยต้องถูกลงโทษตามควรแก่กรณีอย่างเคร่งครัด

๓.๒ ผู้ใดประพฤติดีเด่น ด้านจริยธรรม ต้องยกย่องสรรเสริญให้เกียรติผู้นั้นอย่างดี

สมพงษ์ จิตระดับ ได้กล่าวถึง แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในโรงเรียนไว้ดังนี้^{๖๖}

^{๖๔} นางสาววิภากร ทุนบาล, “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒๕.

^{๖๕} สารัช บัวศรี, **จริยธรรมในปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๕๙.

^{๖๖} สมพงษ์ จิตระดับ, **การสอนจริยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๗๙ – ๑๘๐.

๑. ในการสอนจริยศึกษา โรงเรียนควรเพิ่มเติมหลักธรรมและแนวทางพุทธศาสนาให้นักเรียน

๒. การส่งเสริมการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ครูต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการยกย่องชมเชยและประกาศเกียรติคุณนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุนจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๓. การให้การอบรม หรือการให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับจริยธรรมควรพยายามกระทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยจะได้ผลและน่าสนใจกว่า

๔. โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ใกล้ชิดกับวัดซึ่งอยู่ในชุมชนนั้น จึงควรจัดกิจกรรมที่ก่อประโยชน์แก่หลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดโครงการธรรมทายาทเพื่อบวชเป็นสามเณรในระหว่างปิดภาคการศึกษา เป็นต้น

๕. โรงเรียน คณะครู ควรร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เช่น พบปะ พูดคุยเยี่ยมเยียนตลอดจนปรึกษาหารือร่วมกันตามโอกาสและความเหมาะสม ครูควรหาโอกาสติดตามผลนักเรียนแต่ละคนตามสภาพที่เกิดขึ้นในครอบครัวของนักเรียนด้วย

๖. การจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียน จะต้องมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ทั้งควรเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมสิ่งแวดล้อมบางอย่างให้น่าสนใจ และชวนติดตามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ เช่น การติดรูปการ์ตูนทางจริยธรรม คติสอนใจการจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

๗. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ตลอดถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรที่จะได้มีการร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ กำหนดแผนงานการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน

๘. การจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อจะได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานการส่งเสริมจริยธรรมระหว่างโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น โรงเรียนควรดำเนินการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรเร่งรัดหรือรีบร้อนเพื่อให้เห็นผลงานในระยะสั้นๆ เป็นอันขาด

๙. ควรพิจารณาบุคคลในชุมชนที่มีคุณธรรมดีเด่นมาร่วมเป็นวิทยากรบรรยาย

นภาพร ญ เชียงใหม่และคณะ ได้กล่าวถึงบทความเรื่อง “คุณธรรมกับจริยธรรมสามารถสอนได้ หรือไม่” โดยเป็นบทความที่ลงตีพิมพ์ใน The Wall Street Journal ได้กล่าวว่าการเปิดสอนวิชาคุณธรรมจริยธรรมไม่สามารถสอนได้ แต่ได้มีนักจิตวิทยาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนคุณธรรมจริยธรรมชื่อ James Rest ได้ออกมาเขียนบทความโต้แย้ง โดยนำแนวคิดของนักปรัชญาชื่อโซเครตีส (Socrates) ที่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องประพฤติและจะต้องกระทำ ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสอนได้^{๖๗}

สุรพล บัวพิมพ์ ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนไว้ดังนี้^{๖๘}

^{๖๗} นภาพร ญ เชียงใหม่ และคณะ, เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๖๘} สุรพล บัวพิมพ์, การวางแผนการศึกษา, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๕๗.

๑. จะต้องให้อาสาที่ที่เหมาะสมแก่นักเรียนในการฝึกฝนรูปแบบพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้

๒. ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้รับความพึงพอใจจากการปฏิบัติหรือเกิดพฤติกรรมนั้นๆ ตรงตามจุดประสงค์

๓. ประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ นั่นคือ จะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของนักเรียนด้วย

๔. ประสบการณ์การเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบที่จะทำให้ นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วย ดังนั้นจะต้องจัดและเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนไว้หลาย ๆ รูปแบบ

๕. ประสบการณ์ในการเรียนรู้บางรูปแบบ ก็อาจสามารถทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ได้หลาย ๆ จุดประสงค์

แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน จะกระทำได้อย่างไรบ้าง ด้วยวิธีการสอนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องอาศัยการจัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม ตลอดจนทั้งความประพฤติของครูในโรงเรียนให้สอดคล้องตามไปด้วย คือจะต้องส่งเสริมจริยธรรมทั้งในรูปหลักสูตรและในรูปการสอน ซึ่งการส่งเสริมจริยธรรมในรูปของหลักสูตรนั้น จะต้องสร้างความน่าสนใจให้กับนักเรียนไปที่ บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพราะนักเรียนอาจจะไม่ตระหนักถึงสิ่งที่ครูตั้งใจจะสอนนักเรียนให้ได้เรียนรู้ แต่ว่าสิ่งนั้นจะมีผลกระทบกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การให้เด็กร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม หรือเป็นหลักสูตรที่ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่ครูได้ตั้งใจให้เกิดขึ้นโดยตรง ผลมาจากการปฏิบัติของครูในระบบโรงเรียน เช่นความรักใคร่สามัคคีของผู้ปกครองหรือครู ความสุภาพเรียบร้อยในทางวาจาของผู้ปกครองและครู และความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคณะผู้ปกครองและครูในโรงเรียน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ ได้กล่าวถึงการวัดจริยธรรมว่า การพัฒนาจริยธรรมจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดมาตั้งแต่กำเนิด แต่จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่คุณภาพในการ

เรียนรู้และสั่งสมจริยธรรมแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนมีสำนึกทางจริยธรรมตั้งแต่เล็ก ๆ บางคนแม้โตแล้วยังไม่มีสำนึกทางจริยธรรม โครงสร้างทางสมอง โครงสร้างการรับรู้ และโครงสร้างของการมีสำนึกบาปบุญคุณโทษ เป็นสิ่งสำคัญมากที่ก่อร่างสร้างมนุษย์แต่ละคนให้เป็นตัวตนคนหนึ่งให้คนภูมิใจและเสียใจในความเป็นตัวตนของตนเอง ผลจากโครงสร้างทางสมองและอวัยวะสั่งการของร่างกายให้คนแสดงออกทางจริยธรรมแตกต่างกัน หลายคนจึงยกให้เป็นผลมาจากยีน (Genetic) แต่ก็ให้น้อยกว่าสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสภาพของสังคมทั้งหลายที่คนนั้นเจริญเติบโตขึ้นหรือได้เรียนรู้มีประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้น ๆ ครอบครัว เพื่อนในโรงเรียน สื่อ ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมอย่างมาก^{๖๙}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จะต้องขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งและการสร้างสำนึกภายในโดยเฉพาะการรู้จักคิดของตัวนักเรียนเองอีกส่วนหนึ่ง แต่ก็จะต้องอาศัยการจัด

^{๖๙} ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, การวัดด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖๙.

บรรยากาศ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความประพฤติของครูในโรงเรียน ให้สอดคล้องตามไปด้วยและต้องปรับปรุงหลักสูตร วิธีการสอนให้สอดคล้องและประสานกันกับทุกกลุ่มสาระ ซึ่งหมายความว่าการสอนคุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่ตกเป็นภาระของครูที่สอนจริยธรรมแต่เพียงผู้เดียว ครูผู้สอนกลุ่มสาระอื่นก็มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนเช่นเดียวกัน

๒.๒.๕ แนวคิดการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของนักวิชาการต่าง ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของเด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ดังนี้

๑. การส่งเสริมด้านความมีระเบียบวินัย
๒. การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต
๓. การส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวทิตะ
๔. การส่งเสริมด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๕. การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม
๖. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ความมีวินัยเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถจะแสดงออกได้ทางอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกภายในจิตใจที่ได้รับการอบรมปลูกฝัง ซึมซาบของมนุษย์ในสังคมด้วย และมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำในสิ่งที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทน โดยที่สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะติดตัวในแต่ละบุคคลอย่างถาวร ดังนี้

๒.๒.๕.๑ การส่งเสริมด้านความมีวินัย วินัยได้แก่พฤติกรรมที่อยู่ในความควบคุมอันก่อให้เกิดผลดี และความก้าวหน้าทั้งมวล พฤติกรรมอันอยู่ในความควบคุมนี้ปกคลุมไปถึงการควบคุมตนเอง และวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ การมีวินัยนี้อาจเกิดจากเหตุ ๒ ประการ ได้แก่ เกิดจากการมีอำนาจภายนอกมาบังคับ เช่น นักเรียนไม่กล้าทุจริตเพราะกลัวครูจับได้ ผู้ร้ายไม่กล้าขโมยเพราะเห็นตำรวจยืนอยู่และเกิดจากการมีจิตใจรู้สึกผิดชอบชั่วดี ไม่กระทำความผิดวินัย วินัยต้องฝึกอบรมขึ้นให้นักเรียน นักเรียนที่สามารถบังคับตนเองได้นั้นโดยปกติเป็นคนที่ไม่เข้ากับใครได้ไม่เป็นอันตราย

ก. ความหมายของวินัย

บุญมี แทนแก้ว ได้กล่าวถึงวินัยไว้ว่า คือการนำไปสู่ที่แจ้ง การนำไปสู่ที่ดี นำไปในทางเจริญก้าวหน้า ผู้มีวินัย มีระเบียบแบบแผน และมีความงดงามด้วยจริยธรรม ศีลธรรมที่ได้ศึกษาดีแล้วย่อมเป็นความดีเป็นมงคล^{๗๐}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงวินัยไว้ว่า คือ การฝึกให้ความประพฤติและความเป็นอยู่เป็นระเบียบแบบแผน หรือการบังคับควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผนรวมทั้งการใช้ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ เป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคน และกิจการ

^{๗๐} บุญมี แทนแก้ว, *จริยธรรมกับชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๖๒.

ของหมู่ชน ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่วางลงไว้เป็นหลักหรือเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ฝึกคน หรือใช้บังคับควบคุมตน ตลอดจนเป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคน และกิจการของหมู่ชนให้เรียบร้อยดีงาม^{๗๑}

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึง วินัยไว้ว่า คือระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข มีความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกฝนให้รู้จักปฏิบัติตน และรู้จักควบคุมตนเองอันเป็นการควบคุมตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ “การควบคุมพฤติกรรมของบุคคลซึ่งสามารถกระทำได้ ๒ วิธี คือโดยกฎ ข้อบังคับ คำสั่ง และการบังคับโดยใช้การลงโทษเป็นเครื่องหนุนนำ หรือ โดยการสั่งสอน ฝึกอบรม และประสบการณ์ในการมีความพร้อมรับผิชอบ เป็นการฝึกปฏิบัติทางไตรทวาร คือกาย วาจา ใจ เป็นระเบียบเรียบร้อย “อุปายสำหรับฝึกกาย และวาจา นั้นคือ เรื่องของศีล ส่วนวินัยในการดำรงชีวิต ปรากฏทั้งหลายให้ความหมายว่า คือกระบวนการปฏิบัติ เป็นอุปายฝึกหัดกาย วาจา ใจ” เป็นเรื่องจำเป็นต้องสร้างวินัยให้เกิดมีขึ้น เพื่อความเรียบร้อยของหมู่คณะ “หากไม่ปฏิบัติตามอาจจะเกิดความเสียหาย หรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นเหตุให้ทำผิด และถูกลงโทษในที่สุด”^{๗๒}

ข. ประเภทของวินัย

๑. วินัยในตนเอง คือกระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมตนเองโดยตนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่เลือกไว้

๒. วินัยในหมู่คณะ คือการใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดสถานที่มุ่งใจให้มีการปฏิบัติงาน โดยมุ่งถึงผลสำเร็จอันดีในทางปฏิบัติงานใดๆ ก็ตาม การรักษาวินัยทั้ง ๒ ประเภทมีความจำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้วการปฏิบัติงานนั้น ๆ จะบรรลุผลดีตามความมุ่งหมายไม่ได้เป็นอันขาด

๑) วิธีการส่งเสริมวินัยสำหรับนักเรียน

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนโดยที่ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนด และเผยแพร่ให้เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนได้เล็งเห็นคุณค่า และถือปฏิบัติตามข้อบ่งชี้ในแต่ละด้าน คือ วินัยด้านการแต่งกาย วินัยด้านการตรงต่อเวลา วินัยด้านการเข้าแถว วินัยด้านความสะอาด วินัยด้านการแสดงความเคารพ และวินัยด้านการปฏิบัติตามระเบียบวินัยข้อบังคับของสถานศึกษา ดังนี้^{๗๓}

ก. ครูทำงานร่วมกับเด็ก

ข. ครูปฏิบัติตนต่อเด็กเป็นรายบุคคลไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

^{๗๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ: “มัชฌิมนิเทศนา/มัชฌิมาปฎิปปทา หรือ กุฏธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ เป็นมงคลวาระที่ พลโทศิน อิศรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๔๙.

^{๗๒} กรมวิชาการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

^{๗๓} สุชา จันทรเฒ, จิตวิทยาในห้องเรียน, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๖.

- ค. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล
- ง. ส่งเสริมความเจริญงอกงามทุกด้านของเด็ก
- จ. โดยการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กเลือกเรียน ตามความสามารถความสนใจ ความถนัดโดยธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก

๑. วินัยด้านการแต่งกาย

อารีย์ พันธมณี ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมการแต่งกาย ถือเป็นวินัยอย่างหนึ่ง เพราะการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเป็นการบ่งบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ผู้แต่งกายเป็นคนเช่นไร เครื่องแต่งกายจะบอกให้ผู้พบเห็นรู้ถึง วัฒนธรรม รสนิยม ทักษะคิด อธิบาย อารมณ์ ความชอบตลอดถึงจิตใจของผู้ประดับตกแต่ง การแต่งกายดี เรียบร้อยถูกต้องกาลเทศะตามสมัยนิยมย่อมได้รับการชื่นชมยกย่องจากผู้พบเห็นจะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจ “การแต่งกายกระทำเพื่อให้เกียรติกับบุคคลหรือสถานที่ และเป็น การแสดงความนับถือในตนเองเมื่อเรามีความรู้สึกว่าเราจะแต่งกายเรียบร้อย ถูกต้องเหมาะสมกับ บุคลิกภาพ ก็จะสร้างความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น”^{๗๔}

ธรรมรส โชติกุญชร ได้กล่าวถึง การแต่งกายไว้ คือการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง ผู้ที่แต่งกายดีย่อมดึงดูดความสนใจให้ผู้อื่นอยากคบหาสมาคมด้วย เครื่องแต่งกายช่วยเสริมสร้าง และสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองได้ การแต่งกายดีทำให้มีเสน่ห์ ไม่จำเป็นต้องใช้ของมีราคาแพง หรือหรูหราเป็นแบบทันสมัย ไม่ต้องถึงกับนำสมัย เป็นการสืบเปลื้องสิ่งสำคัญแต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่างบุคลิกของตน การแต่งกายของคนเราย่อมบ่งบอกอะไรหลายอย่างว่า ผู้แต่งนั้น มีรสนิยมและนิสัย ฐานะ ความรู้สึกนึกคิด การศึกษา อารมณ์จิตใจว่าเป็นอย่างไร ผู้ที่แต่งกายเป็นก็จะช่วยในการเสริมสร้างบุคลิกให้เด่น เก๋ มีเสน่ห์ ดูเรียบร้อย และงามสง่า การแต่งกายที่เหมาะสมนั้น ควรคำนึงว่า เหมาะสมกับวัย โอกาส สถานที่ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์และส่วนผู้ที่แต่งกายดี ประพฤติดี มีเสน่ห์ ผู้คนอยากใกล้ชิดสนทนากล้น^{๗๕}

๒. คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ วิชาพระพุทธศาสนา ได้กำหนดจริยธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์

๑) ความมีระเบียบวินัย

ชลีพร รัตนเจริญชัย ได้กล่าวถึงความมีระเบียบวินัย หมายถึง เน้นให้รู้จักปฏิบัติตามที่มีรูป มีแบบ มีขั้น มีตอน ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอยู่ในชั้นเรียน การทำความเคารพ มีวินัยในการเล่นกีฬา ซึ่งเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เคารพกฎหมายและระเบียบของสังคมต่อไป^{๗๖}

^{๗๔} อารีย์ พันธมณี, การพัฒนาบุคลิกภาพ, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์สุวรรณ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐๕.

^{๗๕} ธรรมรส โชติกุญชร, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม”, ในประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๖.

^{๗๖} ชลีพร รัตนเจริญชัย, “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔-๓๕.

กัลยา ศรีปาน ได้กล่าวว่า การปลูกฝังการมีระเบียบวินัยต้องให้ได้ทั้งหลักการและหลักปฏิบัติ โดยมีหลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย ดังนี้^{๗๗}

๑. ความมีระเบียบช่วยประหยัดเวลาและทำให้งานสำเร็จด้วยความเรียบร้อย
๒. ผู้มีวินัยในตนเองมีความตรงต่อเวลา
๓. การมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้
๔. การมีวินัยทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
๕. การขาดวินัย ทำให้เป็นผลเสียแก่งานและตนเอง

ชูลีพร รัตนะเจริญชัย ให้ความหมายของระเบียบวินัยว่า หมายถึง มีการควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง เหมาะสมกับจรรยาและมารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงกฎหมายและศีลธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นระเบียบวินัย คือ^{๗๘}

๑. การรักษาระเบียบวินัยภายนอก

๑) การรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร รับประทานอาหารให้ถูกโภชนาการ และสุขวิทยา

๒) การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค ได้แก่ มีการรักษาร่างกาย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

๓) การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ ทั้งในสำนักงาน วัด สถานที่ราชการ และประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสถานที่นั้นๆ ถนน รถโดยสาร สวนสาธารณะ ฯลฯ

๔) การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง ได้แก่ มีการสร้างวินัยเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติ มีการปกครองดี มีจรรยาไม้วินัย ปรับปรุงระเบียบให้มีมาตรฐานและถือปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

๒. การรักษาระเบียบวินัยภายใน ได้แก่ การแต่งกายและควบคุมท่วงที กิริยาวาจา และใจให้หมั่นจดจ่อดงาม ด้วยการเว้นความชั่ว ประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลังได้แก่ ระเบียบทางท่วงที ระเบียบวาจา และระเบียบใจ

๑. ระเบียบท่วงที ได้แก่ การจัดทำทางทำที่ให้เหมาะสมกับฐานะและภูมิรู้ของตน ไม่ได้ดูหมิ่นผู้อื่น ไม่ทะนงตน

๒. ระเบียบกิริยา ได้แก่ การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย โดยควบคุมและปรับปรุงจรรยาให้งดงาม เป็นระเบียบวินัยมีกิริยาที่ดูดี สุภาพอ่อนโยน ประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมแก่บุคคล โอกาส เวลาและสถานที่

^{๗๗} กัลยา ศรีปาน, “ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

^{๗๘} ชูลีพร รัตนะเจริญชัย, “การศึกษากิจกรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๕๔.

๓. ระเบียบวาทา ได้แก่ การพูดสมานไมตรี พูดจาไพเราะ พูดดีไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบและพูดเพื่อเจ้า

๔. ระเบียบใจ ได้แก่ การรู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบระเบียบที่ตั้งตาม

สุภาพร พิศาลบุตร ได้กล่าวว่า การรักษาระเบียบและวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม^{๗๙} หรือมาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และเป็นการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมักจะเรียกกันว่าวินัยกับระเบียบควบคุมกันว่า “ระเบียบวินัย”

สุชา จันทรเฒ และ สุรางค์ จันทรเฒ ได้แบ่งวินัยออกเป็น ๒ ประเภท คือ^{๘๐}

๑. วินัยในตนเอง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการควบคุมตนเองโดยตนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่เลือกที่ดี

๒. วินัยทางสังคม และวินัยในหมู่คณะ หมายถึง การใช้ระเบียบข้อบังคับกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องมือรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคมซึ่งวินัยทั้ง ๒ ประเภทจะต้องเกื้อหนุนกัน ผู้ที่มีวินัยในตนเองได้จะต้องมีวินัยทางสังคม เป็นกรอบแนวทางที่ตนยึดถือปฏิบัติเพื่อให้ประพฤติตนไปในแนวทางเดียวกันที่ถูกต้องซึ่งการจะมีวินัยทั้ง ๒ ประเภทนี้ต้องได้รับการอบรมสั่งสอนและการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในสังคมมาแต่เยาว์วัย และมีการพัฒนาการประพฤติดจนกระทั่งเป็นจิตสำนึกทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั่นเอง

สรุปได้ว่า วินัยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ การมีวินัยในตนเอง และการมีวินัยภายนอก ซึ่งทั้ง ๒ ประเภทนั้น มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงโดยการมีวินัยในตนเองนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เอง ต้องได้รับการอบรมสั่งสอนและการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในสังคมมาแต่เยาว์วัย และมีการพัฒนาการประพฤติดจนกระทั่งเป็นจิตสำนึกทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั่นเอง ส่วนวินัยภายนอกนั้น เกิดขึ้นได้จากการประพฤติปฏิบัติ เพราะความกลัวในอำนาจหรือการถูกลงโทษตามกฎหมายที่ได้ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นจากกฎหมาย กฎเกณฑ์ หรือแม้แต่กฎของสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ ต่อไป

ความสำคัญของการส่งเสริมวินัยเด็กและเยาวชนในโรงเรียน

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพ นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติในห้องเรียนแล้ว เป็นกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนงานวิชาการโดยช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุผลยิ่งขึ้น เพราะการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพนั้นมีตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านสังคม มี

^{๗๙} สุภาพร พิศาลบุตร, **จริยธรรมทางธุรกิจ**, (กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง., ๒๕๔๔), หน้า ๑๑.

^{๘๐} สุชา จันทรเฒ และ สุรางค์ จันทรเฒ, อ้างใน กรมวิชาการ, **ผู้บริหาร ผู้ประกอบการพัฒนาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคตต่อไป

พัฒนา สุธงสนธิ ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนว่า “การสร้างวินัยในตนเอง ในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญระเบียบวินัยเป็นสิ่งสัมพันธ์กันกับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคม ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะแนวทางในการสร้างระเบียบวินัยในโรงเรียน เพราะระเบียบวินัยเกิดขึ้นจากรากฐานของประสบการณ์ในการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็กตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการอบรมเด็ก โรงเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดระเบียบต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตามเพื่อความสงบสุขของนักเรียนทุกคน”^{๘๑}

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ระบุว่า วินัยเป็นพื้นฐานมาจากวัยแรกของชีวิต โดยมีการเรียนรู้ การลอกเลียนแบบ และการฝึกฝนจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันกับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดคุณธรรมขึ้นภายใน ทำให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมและคุณธรรมภายในบุคคลนั้น ๆ ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดได้จากการดูแล การควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การกระทำเป็นแบบอย่างที่ดีและการแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผล โดยไม่รู้สึกลัวถูกบังคับจึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก ทั้งนี้เพื่อสร้างความเคยชินที่ดี และเพื่อทำให้เกิดความเต็มใจที่จะประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งส่วนมากการใช้วินัยภายนอกมักจะเกิดในลักษณะของภาวะจำยอม การเกรงกลัวต่ออำนาจและการถูกลงโทษ มักจะถูกควบคุมให้ปฏิบัติตาม การพัฒนาวินัยโดยใช้เหตุผลให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง กฎเกณฑ์ หรือระเบียบข้อบังคับ และช่วยกันดูแลเพื่อให้ปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้น เพื่อความสงบสุข จะช่วยฝึกให้เด็กควบคุมตนเอง เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมนับว่าเป็นการพัฒนาวินัยในตนเองที่ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น”^{๘๒}

ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีวินัย ซึ่งสมารถจะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถที่จะดูแลและควบคุมตนเองได้ต่อไป คือ

๑. ช่วยให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีระเบียบเรียบร้อย สวยงาม
๒. ช่วยสร้างความรับผิดชอบแก่เด็กและเยาวชน
๓. ช่วยให้ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
๔. ช่วยให้การเรียนของเด็กเยาวชนและการสอนประสบผลสำเร็จ
๕. ช่วยส่งเสริมให้การเรียนของเด็กเยาวชนและการสอนประสบผลสำเร็จตาม

จุดมุ่งหมาย

^{๘๑} พัฒนา สุธงสนธิ, “การทำผิดวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑.

^{๘๒} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มือครู เพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา, ๒๕๕๐, หน้า ๒๐.

๖. ช่วยส่งเสริมด้านหลักประชาธิปไตย ทำให้ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบและควบคุมตนเอง

กรมวิชาการ ได้ให้ข้อเสนอแนะทางการจัดกิจกรรมด้านความมีวินัยดังนี้^{๘๓}

๑. การเล่นนิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ การแสดงสถานการณ์จำลองหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับควมมีระเบียบวินัย

๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มรวมกันอภิปรายผลการกระทำ จากเรื่องหรือตัวละครในเรื่องครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น การไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัย เป็นต้น

๓. สรุปผลที่ได้รับจากการมีระเบียบวินัย และโทษที่ได้รับจากการที่ไม่มีระเบียบวินัย จะมีผลกระทบต่อนตนเองและสังคมโดยรวมอย่างไร

๔. นักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติ ข้อตกลง กฎ กติกา หรือระเบียบของห้องเรียน โรงเรียน

๕. ให้แต่ละกลุ่มสร้างเป็นภาพ หรือทำสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับความเป็นระเบียบวินัยที่กำหนดนั้นติดไว้ในห้องเรียน หรือบริเวณที่เหมาะสม

๖. นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบวินัย

๗. ครู ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียนร่วมกันประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย

๘. จัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย เชิดชูเกียรติให้นักเรียนที่ปฏิบัติตนดีเด่นเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

จากความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน สรุปได้ว่า การเสริมสร้างให้นักเรียน มีวินัยในตนเองนั้น เป็นการช่วยให้นักเรียนเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ในอนาคต เพราะระเบียบวินัยเกิดขึ้นจากรากฐานของประสบการณ์ในการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนั้น ควรจัดให้มีการเล่นนิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการแสดงสถานการณ์จำลอง หรือกิจกรรมอื่น ๆ มีการแบ่งกลุ่มให้รวมกันอภิปรายผลการกระทำ มีการสรุปผลที่ได้รับจากการมีและไม่มีระเบียบวินัย, ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติโดยสร้างเป็นภาพ หรือทำสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับความเป็นระเบียบวินัย, แล้วมีการประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบวินัย ครู ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียนร่วมกันประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย, จัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย เชิดชูเกียรติ นักเรียนที่ปฏิบัติตนดีเด่นเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย, เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมนับว่าเป็นการพัฒนาวินัยในตนเองที่ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น เพื่อให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของนักเรียนทุกคน

๒.๒.๕.๒ การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การ

^{๘๓} กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับประถมศึกษา, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ๒๕๔๔), หน้า ๕๑.

ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง^{๘๔}

กรมวิชาการ ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนี้^{๘๕}

๑. มีการเล่านิทานหรือเรื่องราวที่แสดงถึงคุณค่าของความอดทน อดกลั้น และมีความซื่อสัตย์สุจริต

๒. จัดฉายภาพยนตร์วีดิทัศน์ สื่อทางคอมพิวเตอร์ ประวัติและผลงานของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในวงการต่าง ๆ

๓. จัดให้มีกิจกรรมสรรหาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในท้องถิ่นของตนเองที่สามารถเป็นบุคคลตัวอย่าง และพร้อมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนได้

๔. จัดกิจกรรมโต้วาที ฝึกการยอมรับข้อขัดแย้งและเหตุผลของผู้อื่น

๕. จัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความอดทน เช่นการเดินทางไกล การเข้าค่ายพักแรม

๖. จัดป้ายประกาศส่งเสริมคนดี เช่น เมื่อนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี

ฐิตินันท์ ภควัฒนการ กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ยึดหลักแห่งความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความเคารพมั่นในตนเอง เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น มีสัจจะและความจริงใจ โดยความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สามารถทำให้คนอยู่ร่วมกันได้ด้วยความไว้วางใจกันทำให้สังคมมีความสุข การปฏิบัติตนให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์นั้นมีลักษณะการกระทำ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ดังนี้ ๑) ปฏิบัติตนเหมาะสมตามหน้าที่ ๒) ซื่อตรงต่อตนเอง และ ๓) ซื่อตรงต่อผู้อื่น^{๘๖}

ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุ่งหมาย ซื่อตรง ให้ความหมาย ความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การปฏิบัติตนทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ตรงไปตรงมา ไม่แสดงความคดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เมื่อกล่าวาจาว่าจะทำงานสิ่งใด ก็ต้องทำให้สำเร็จเป็นอย่างดี ไม่กลับกลอกมีความจริงใจต่อทุกคนจนเป็นที่ไว้วางใจของคน^{๘๗}

^{๘๔} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๕๖.

^{๘๕} กรมวิชาการ, คู่มือการจกกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง-ศีลธรรม ระดับประถมศึกษา, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๖-๑๔๗.

^{๘๖} ฐิตินันท์ ภควัฒนการ, “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสาธิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

^{๘๗} ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุ่งหมาย ซื่อตรง, หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ช่วงชั้นที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘), หน้า ๗,

สรุปความซื่อสัตย์ หมายถึง ความจริงใจของบุคคล เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน เพราะบุคคลที่มีความจริงใจย่อมได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้อื่น จะคิดทำอะไร ย่อมมีผู้ช่วยเหลือ คำจุน บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมบ่งบอกความมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามทำให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ในการจัดกิจกรรมเพื่อความซื่อสัตย์นั้น ควรมีการจัดป้ายประกาศส่งเสริมคนดี เช่น นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือ นักเรียนที่มีความประพฤติดี การจัดฉายภาพยนตร์วีดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ ประวัติและผลงานของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในวงการต่าง ๆ จัดให้มีกิจกรรมสรรหาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในท้องถิ่นของตนเองที่สามารถเป็นบุคคลตัวอย่าง จัดกิจกรรมไต่สวน และการจัดกิจกรรมลูกเสือยุวกาชาด

๒.๒.๕.๓ การส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวที

จตุพร ศิลาเดช กล่าวว่า ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีความสำนึกในบุญคุณและหาทางตอบแทนเมื่อมีโอกาสทั้งต่อตัวบุคคล ต่อสัตว์โลก ต่อสถาบัน ต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ^{๘๘}

สำนักงานพัฒนาคุณธรรม ได้ให้ข้อพิจารณาดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมความกตัญญูกตเวที ไว้ดังนี้^{๘๙}

๑. จัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญการปฏิบัติธรรม เพื่อวางแผนส่งเสริมการปฏิบัติธรรมภายในสถานศึกษา ด้วยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน นักเรียน เช่น ความตรงต่อเวลา ความกตัญญูกตเวที การปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ของสังคม

๒. จัดพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีแสดงความกตัญญู กตเวที พิธีไหว้ครู เป็นต้น

๓. จัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ระหว่างปิดภาคเรียน

๔. จัดค่ายฝึกอบรมคุณธรรม

๕. จัดให้มีภาคปฏิบัติธรรมวันละ ๕ นาที

กรมวิชาการ ได้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิด คุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ไว้ดังนี้^{๙๐}

๑. จัดป้ายนิเทศแสดงความเคารพต่อผู้มีอุปการคุณต่อสถานศึกษา

๒. จัดกิจกรรมการแสดงความกตัญญู ต่อผู้มีอุปการคุณ หรือบุคคลสำคัญต่าง ๆ

๓. เล่าข่าวถึงความกตัญญูกตเวที ในเหตุการณ์ต่าง ๆ

^{๘๘} จตุพร ศิลาเดช, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๗.

^{๘๙} สำนักงานพัฒนาคุณธรรม, **คู่มือการพัฒนาคุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาคุณธรรม, ๒๕๓๓), หน้า ๔๕.

^{๙๐} กรมวิชาการ, **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง-ศีลธรรม ระดับประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๘๕.

๔. จัดกิจกรรมขอพรจากผู้อาวุโสต่าง ๆ ตามโอกาส
๕. ประกาศเกียรติคุณยกย่องนักเรียนผู้มีความกตัญญูทวดที่ ประจำภาพเรียน
๖. นำนักเรียนไปเคารพผู้มีอุปการคุณต่อโรงเรียนในโอกาสต่างๆตามความเหมาะสม เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า ความกตัญญูทวดที่ หมายถึง ความประพฤतिที่แสดงออกมาและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีอุปการคุณ เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ โดยการเคารพ เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งกิจกรรมในหลักที่ควรส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้มีคุณธรรมจริยธรรมได้แก่ การจัดพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาลต่าง ๆ พิธีแสดงความกตัญญูทวดที่ พิธีไหว้ครู และการรำลึกถึงพระคุณของบูรพาจารย์ การจัดปฏิบัติธรรมระหว่างภาคฤดูร้อน, การจัดป้ายนิเทศแสดงความเคารพบุคคลต่าง ๆ, การประกาศคุณยกย่องผู้มีความกตัญญูทวดที่ประจำภาคเรียน, การนำนักเรียนไปเคารพผู้มีอุปการคุณของโรงเรียนเนื่องในโอกาสต่าง ๆ

๒.๒.๕.๔ การส่งเสริมด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

กนก จันทร์ขจร การเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและผู้อื่นประกอบด้วย^{๔๑}

๑. เป็นผู้เสียสละ รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์ หรือปัญญาก็ตาม คนใจกว้างยอมทำในสิ่งเหล่านี้ได้ แต่คนใจแคบเห็นแก่ตัวยอมไม่สามารถได้

๒. สร้างความสามัคคีในหมู่คณะหรือชุมชนมีการพบปะหรือปรึกษาหารือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันโดยไม่นิ่งดูตาย

๓. ปฏิบัติตนตามหลักทางศาสนา มีหลักศีลธรรมประจำใจ ซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ทำให้อื่นต้องเดือดร้อนทั้งต่อหน้าหรือลับหลัง

๔. ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี เชื่อฟังพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ ช่วยเอาใจใส่เป็นธุระในงานส่วนรวมเสมอ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่นิ่งดูตายช่วยเหลือผู้ตกทุกข์หรือยากไร้

๕. เป็นผู้มีความยึดมั่นในหลักศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นคือ มีสังคหวัตถุ ๔ ประการ คือ

ทาน คือ การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน

ปิยวาจา คือ พูดจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวานไพเราะเป็นที่รักใคร่เจริญใจ มีวาจาที่สุภาพนมนวล ไพเราะอ่อนหวานทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังเกิดความพึงพอใจ

อัตถจริยา คือ ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยกำลังกาย กำลังความคิด หรือกำลังทรัพย์ เป็นต้น

สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนเสมอและเหมาะสม ประพฤติตนตามที่ควรจะเป็นวางกิริยามารยาท อภัยภัยให้เหมาะสมกับฐานะหรือตำแหน่งหน้าที่

^{๔๑} กนก จันทร์ขจร, **คู่มือครู การอบรมความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต ตอนที่ ๒**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๓๔), หน้า ๔๓๔ - ๔๓๕.

๖. รู้จักเป็นผู้ให้โดยไม่หวังเป็นผู้รับ เพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวได้หรือการทำงานเอาหน้าหวังประโยชน์ที่ได้รับจากการทำตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่น

๑. เป็นผู้มีเกียรติ มีคนยกย่องชมเชย มีพวกพ้องมาก
 ๒. มีความสุขกาย สุขที่ได้จากการให้ สุขที่ได้จากการช่วยเหลือเกื้อกูล
 ๓. มีความสุขใจ อิ่มเอิบ ยิ้มเยาะ ผ่องใส ไม่มีศัตรู
 ๔. เป็นคนมีราคา ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน ทำอะไรก็ได้รับการสนับสนุน
 ๕. เกิดสันติสุขในสังคม อยู่ที่ไหนเจริญที่นั่น สังคมนั้นมีแต่ความสุขความสามัคคี
- ดังพุทธภาษิตที่ว่า “สุขา สงฆสส สามัคคี” แปลว่า “ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ทำให้เกิดสุข”

กรมวิชาการ ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และส่วนรวม ดังนี้^{๙๒}

๑. สนทนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขสมบัติที่นักเรียนรู้จักหรือเคยพบเห็น
๒. แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วให้นักเรียนไปศึกษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขสมบัติของโรงเรียน โดยมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนไปศึกษา
๓. หลังจากศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานว่าพบสิ่งใดบ้าง มีลักษณะอย่างไร ตามแบบสำรวจ
๔. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดทำป้ายนิเทศขึ้น แล้วนำเสนอให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด เพื่อหาข้อเพื่อปรับปรุงให้เกิดความสวยงามเพิ่มขึ้น หรือจะมีวิธีดูแลอย่างไร แล้วทำบันทึกไว้เป็นข้อตกลงในห้องเรียน
๕. ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติ และประเมินผล ตามข้อตกลงเป็นระยะ ๆ
๖. นำเสนอผลงานการปฏิบัติของนักเรียน เพื่อแสดงความชื่นชม และครูผู้สอนเสนอแนะแก้ไขเป็นระยะ

สำนักงานพัฒนาคุณธรรม ได้กำหนดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมที่ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น และส่วนรวม ได้แก่^{๙๓}

๑. จัดบำรุงรักษาปรับปรุงสวนหย่อมและต้นไม้บริเวณสถานศึกษา หรือสถานที่ที่ใกล้เคียง
๒. จัดนิทรรศการ เรื่องการบำรุงรักษาสาธารณสุขสมบัติ เช่น การจัดทำป้ายนิเทศ, การจัดประกวดคำขวัญ, การวาดภาพ, การเขียนเรียงความ ฯลฯ
๓. จัดกิจกรรม คิวซี เพื่อรณรงค์ในเรื่องการรักษาสาธารณสุขสมบัติ
๔. สอดแทรก เรื่องการบำรุงรักษาสาธารณสุขสมบัติในการเรียนการสอน ในวิชาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

^{๙๒} กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง-ศีลธรรม ระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๖๑.

^{๙๓} สำนักงานพัฒนาคุณธรรม, คู่มือการพัฒนาคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาคุณธรรม, ๒๕๓๓), หน้า ๔๘.

๕. จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น ต้องมีการปลูกฝังการเป็นผู้ให้ เพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว และปลูกฝังการเสริมสร้างความสามัคคีให้มีในตน มีการจัดให้ทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม มีการพบปะปรึกษา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลูกฝังให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย

๑. แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติภายในโรงเรียนแล้วรายงาน
๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวาดภาพสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติที่ชอบ แล้วนำเสนอ
๓. นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการบำรุงรักษาสีสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ
๔. ครูสอนสอดแทรกเรื่องการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ

๕. นักเรียนบันทึกการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและรักษาสาธารณสมบัติประจำวัน

๒.๒.๕.๕ การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการอบรม

การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละท้องถิ่น การฝึกอบรมเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินงานด้านการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่สามารถทำได้โดยการฝึกอบรมสามารถสอดแทรกกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ตามวัตถุประสงค์ของผู้จัด ในปัจจุบันรูปแบบในการฝึกอบรม มีหลายหน่วยงานเลือกนำมาใช้ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการฝึกอบรมไว้ ดังนี้

การฝึกอบรมมุ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวบุคคล แบ่งออกเป็น ๓ ด้านใหญ่ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันดังนี้ คือ ทางด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านทัศนคติ (Attitude) นอกจากนี้สิ่งสำคัญในการจัดฝึกอบรมว่าประกอบด้วย

๑. การคัดเลือกและจัดบุคคลที่จะเข้ารับการฝึกอบรมต้องเหมาะสม ที่ตรงตามหลักสูตรและความต้องการตามวัตถุประสงค์
๒. การจัดทำหลักสูตรให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการในการฝึกอบรมระยะเวลาในการอบรมเหมาะสม
๓. การคัดเลือกวิทยากรฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถในการอบรม สอนและฝึกหัด ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
๔. การดำเนินการจัดการฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรม วัสดุ-เปิด-ปิด ห้องเรียน อาหาร ที่พัก ความสะอาด

กองวิจัยและประเมินผล สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (๒๒๗ : ๑๐) เสนอแนะการจัดอบรมเด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

๑. ควรมีการปรับปรุงหลักการและแนวนโยบายในการฝึกอบรมกลุ่มเด็กและเยาวชนใหม่ กล่าวคือ ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชนให้มีคุณสมบัติเหมาะสมดีเสียก่อน

๒. ควรมีการปรับปรุงด้านอัตราด้านกำลังเจ้าหน้าที่และวิทยาการให้เหมาะสมตลอดจนหลักสูตรการอบรม โดยมีระยะเวลานานพอสมควรที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของเยาวชนให้ดีขึ้น

๓. งบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินงานฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ จำเป็นต้องสูงกว่างบประมาณที่ใช้ในการจัดอบรมเยาวชนกลุ่มปกติ เนื่องจากจำเป็นต้องมีกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น^{๙๔}

การส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้มีคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความเข้าใจอันดี มีความสมานฉันท์ การดำเนินงานด้านการเผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาจำเป็นต้องอาศัยแนวร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา ร่วมกัน ช่วยผลักดันให้เกิดการเผยแพร่หลักธรรมเข้าสู่เด็กเยาวชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง และมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการสร้างสังคมให้มีคุณธรรมนำความรู้ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน กรมการศาสนาจึงพิจารณาเห็นว่าหน่วยงาน สมาคม หรือมูลนิธิที่มีความพร้อมทั้งทางด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ฯลฯ ได้ดำเนินกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้าถึงพุทธศาสนาได้หลากหลายแนวทาง อันจะเป็นการทำให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมและนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เป็นภารกิจอันสำคัญของกรมการศาสนาที่จะให้การอุดหนุนส่งเสริมและปฏิบัติงานร่วมกัน ในฐานะองค์กรเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรทางพระพุทธศาสนาในการเผยแพร่คุณธรรมนำความรู้สู่ประชาชนมีดังนี้

๑. จัดกิจกรรมอบรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น

๑. วันวิสาขบูชา
๒. วันอาสาฬหบูชา
๓. วันมาฆบูชา
๔. วันธรรมสวนะ

๒. จัดกิจกรรมอบรมต่าง ๆ ในวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น

๑. วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๒. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
๓. วันพระราชสมภพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
๔. วันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๓. จัดกิจกรรมอบรมต่าง ๆ ในวันสำคัญของชาติ เช่น

๑. วันรัฐธรรมนูญ
๒. วันกองทัพไทย

๔. จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและสังคม เช่น

^{๙๔} ปรีวัฒน์ ช่างคิด, “รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔.

๑. จัดอบรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน
๒. จัดอบรมกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และสวดมนต์หมู่ทานองสรภัญญะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๓. จัดอบรมจริยธรรม
๔. จัดแห่เทียนวันเข้าพรรษา
๕. จัดทำวัตรเช้า-เย็น ผีกลสมาธิ
๖. จัดอบรมปฏิบัติธรรมนอกสถานที่
๗. จัดอบรมพัฒนาจิตใจด้านยาเสพติด
๘. จัดกิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ^{๙๕}

๒.๒.๕.๖ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีผู้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาอย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละท่านได้เน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันตามมุมมองของแต่ละคน โดยมีผู้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ ดังนี้

รายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๑ เสนอกลยุทธ์ระดับชุมชนในการส่งเสริมพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชน (Community Strategies) ดังนี้

๑. การสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง (Risk - Protection Model) ด้านเด็กและเยาวชน ของชุมชนทั่วประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน เป็นรูปธรรมโดยพัฒนาแบบประเมินการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตพร้อมๆกับการสำรวจปัจจัยเสี่ยง ครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิด จนถึง ๒๕ ปี โดยจุดเปลี่ยนในวงจรชีวิตของเด็กและเยาวชนจะอยู่ ๓ ช่วงที่สำคัญ กล่าวคือ แรกเกิด - ๖ ปี วัยเด็กเล็ก เด็กปฐมวัยซึ่งมีสถาบันครอบครัวเป็นหัวใจหลักในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต อายุ ๖ ปี - ๑๒ ปี วัยเรียนซึ่งมี สถาบันการศึกษาและครอบครัวเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต อายุ ๑๒ - ๒๕ ปี วัยรุ่น ซึ่งมีกลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบการสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง เพื่อวิเคราะห์วางแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน ทั้ง ๓ ช่วง (เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน วัยรุ่น) ของชุมชนด้วยตนเอง

๒. การดำเนินงานผ่านกลไกคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชน เพื่อสร้างศักยภาพให้คณะทำงานพื้นที่ในการบูรณาการงานสุขภาวะของเด็กและเยาวชน ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล สภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน เน้นในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนผ่านการสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิต ซึ่งกลไกนี้จะประกอบด้วย กระบวนการเกิดคณะทำงานและการบริหารจัดการ ระบบที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง ระบบการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนในงานด้านเด็กและเยาวชน กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบคณะกรรมการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนประจำชุมชน

^{๙๕} สด แดงเอียด, คู่มือการดำเนินงานหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม, สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (หอสมุดกลาง: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

๓. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนในบริบทต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเด็กและเยาวชน โดยได้ศึกษาในบริบทต่างๆ ที่มีอยู่เดิม คือ กิจกรรมครอบครัว กิจกรรมสถานศึกษา กิจกรรมชุมชน และกิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไปในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เช่น กรณีเสี่ยงทางเพศ ยาเสพติด ความรุนแรง เป็นต้น โดยแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชนกำลังสร้างระบบการจัดการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วสำหรับเด็กและเยาวชน อีกทั้งส่วนที่ยังขาดอยู่ก็จะได้พัฒนา หรือเสนอให้พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิด รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย

๒.๒.๖ วิธีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า ด้วยภาวะวิกฤติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ขณะนี้ เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านหนทางที่จะผ่อนคลาย คนไทยทุกคนก็ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิดร่วมแรงร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ทุกฝ่ายยอมลดเป้าหมาย เพื่อพบกันครึ่งทาง เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยความเจริญของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะด้วยวิธีใดก็ตามสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกาย วาจา ใจ พัฒนาคนโดยใช้หลักคุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย ๘ คุณธรรม พื้นฐาน ประกอบด้วย^{๙๖}

๑. ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรสุ้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำและตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ประหยัด คือ เป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมรอมริบถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ

๓. ซื่อสัตย์คือ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลาต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพมีความจริงใจ ปลอดจากความรูสึกลำเอียงหรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

๔. มีวินัย คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบันองค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติอย่างเต็มใจตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับกับข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

๕. สุภาพ คือ เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและมีสัมมาคารวะเรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว และวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

๖. สะอาด คือ เป็นผู้ที่รักษาร่างกายและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ

^{๙๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, “การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

ฝึกฝนจิตใจไม่ให้ขุ่นมัวมีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย วาจาใจ สภาพแวดล้อมมีความผ่องใสที่เจริญตาและทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

๗. สามัคคี คือ เป็นผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานประสบความสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาที่ขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผลยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อและพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

๘. มีน้ำใจ คือ เป็นผู้ให้และผู้ช่วยเหลือสังคมรู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ และอาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาและร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ได้ให้แนวคิดในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ไว้ว่า การศึกษาที่สมบูรณ์ที่จะทำให้คนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและต่อตนเองนั้น ย่อมเป็นการศึกษาที่ให้ทั้งความรู้คุณธรรมและทักษะ หากเราปล่อยปละละเลยไม่มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้คน มีแต่ความรู้มีทักษะอย่างเดียว ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้เป็นอันมาก และหากเราจะดูการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ ก็จะเห็นว่ามุ่งแต่ความรู้และทักษะ ยังขาดความเอาใจใส่และกระทำกันอย่างจริงจัง ในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนี้ เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากด้วยจะต้องอาศัยการกระทำจริง ๆ ต้องปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กและต่อเนื่องอยู่เสมอ ทุกสถาบันในสังคมจะต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมให้เกิดขึ้นในพลเมืองของไทย เพื่อความ เจริญก้าวหน้า ความสงบสุขของบ้านเมือง การที่คนขาดคุณธรรมย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เป็นสิ่งขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของชาติ^{๙๗}

บรรจง ชูสกุลชาติ ได้เสนอแนวความคิดในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า “คน” มิใช่เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยรูปร่างหน้าตาภายนอกที่มองเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น แต่หากยังต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญซึ่งจะทำให้แตกต่างกันจากสัตว์โลกทั่วไป สิ่งนั้น คือ “คุณธรรม” เพราะคุณธรรมนี้เองที่จะทำให้คนเราได้ชื่อว่าเป็น “มนุษย์” อันหมายความว่า ความเป็นผู้มีใจสูง คำว่า “คุณธรรม” จึงหมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยเฉพาะ^{๙๘}

กรมสามัญศึกษา กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะครูทุกคนควรตระหนักพร้อมมีความรับผิดชอบทั้งด้านความประพฤติที่เป็นแบบอย่าง ตลอดจนการเอาใจใส่ดูแลในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่งและคนดี ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีทูลเกล้า ถวายปริญญาคุรุศาสตรบัณฑิต

^{๙๗} สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, เอกสารประกอบการอบรมจริยธรรมผู้บริหาร, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๕), หน้า ๑-๔.

^{๙๘} บรรจง ชูสกุลชาติ, *คู่มือพัฒนาคุณธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

กิตติมศักดิ์ของ ๕ สถาบัน ณ ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๒ ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า การสอนคนให้เก่งนี้ ถ้าดูเฉพาะบางแง่บางมุมอาจเห็นว่าดีว่าสอดคล้องกับสมัยเร่งรัดพัฒนา แต่ถ้ามองให้ถ่วงรอบด้านแล้ว จะเป็นการมุ่งสอนคนให้เก่งเป็นเกณฑ์อาจทำให้เกิดจุดบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นในตัวบุคคลได้ไม่น้อยและที่สำคัญก็คือ

๑. บกพร่องในความคิดพิจารณาที่รอบคอบและก้าวไกล เพราะใจร้อนเร่งจะทำการให้เสร็จโดยเร็ว เป็นเหตุให้การงานผิดพลาดขัดข้องและล้มเหลว

๒. บกพร่องในความนับถือและเกรงใจผู้อื่น เพราะถือว่าตนเป็นเลิศเป็นเหตุให้เย่อหยิ่ง มองข้ามความสำคัญของบุคคลอื่น และมักก่อความขัดแย้ง และทำลายมิตรจิตมิตรภาพตลอดจนความสามัคคีระหว่างกัน

๓. บกพร่องในความมัธยัสถ์พอเหมาะพอดีในการกระทำทั้งปวงเพราะ มุ่งหน้าแต่จะทำตัวให้เด่นให้ก้าวหน้า เป็นเหตุให้เห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบ

๔. บกพร่องในจริยธรรมและความรู้จักผิดชอบชั่วดี เพราะมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์เฉพาะตนให้เพิ่มพูนขึ้น เป็นเหตุให้ทำความผิดความชั่วทุจริตโดยไม่สะดุ้งสะเทือน^{๙๙}

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ กล่าวถึงการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมว่า ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ เข้ามาสู่ประเทศไทย ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีปัจจุบันเว็บไซต์ลามกในประเทศไทยขยายตัวสูงขึ้น นอกจากนี้สื่อสารมวลชนอื่นๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์สื่ออิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและ พฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกที่เป็นสาธารณะให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดน้อยลง จึงนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธภาพในครอบครัวและทั้งปัญหายาเสพติดกับอาชญากรรมอื่นๆ สถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรมให้สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม และอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็งลดลง สถาบันครอบครัวที่เคยมีระบบเครือญาติในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความเข้มแข็งในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังศีลธรรมกับค่านิยมที่ดีงามให้แก่ลูกหลานเริ่มน้อยลง เนื่องจากวิถีปรับเปลี่ยนไปมีลักษณะต่างกัน คนต่างอยู่ต้องดิ้นรนทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลง ปัญหาการหย่าร้างมีเพิ่มมากขึ้น มีครอบครัวมากกว่าร้อยละ ๔ ไม่มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันวิถีชีวิตสมัยใหม่มีผลทำให้ความเชื่อศรัทธาในหลักศาสนาเสื่อมถอย การใช้ประโยชน์จากศาสนสถานซึ่งมีมากกว่า ๓ หมื่นแห่งทั่วประเทศ และการประกอบกิจทางศาสนาน้อยลง มีในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก ส่วนสถาบันการศึกษาเปลี่ยนจากในอดีตที่มีสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่าง ใกล้ชิดกับ

^{๙๙} กรมสามัญศึกษา, **คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร**, (กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตีวีดีโอ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๖.

สถาบันครอบครัว และสถาบันทางศาสนาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจริยธรรมและความรู้ใน การดำเนิน ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ปัจจุบันนี้เป็นระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นหลักวิชาให้ความสำคัญกับ ใบรับรอง การศึกษามากกว่าความรู้ที่นำมาปฏิบัติจริง การเรียนการสอนเน้นการท่องจำมากกว่าความเข้าใจและ นำไปปฏิบัติได้ไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคม^{๑๐๐}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ การส่งเสริมให้ประกอบคุณงามความดีอัน ประกอบไปด้วยสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์สากลในสังคม ทั้งทางกาย วาจา และ ใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพแห่งชีวิตอันมีคุณค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นมาตรฐาน หรือแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้คนในสังคมนั้นมีความสุข และความพอใจ โดยสภาพความดีงามทั้งหลายซึ่งฝังลึกอยู่ในสำนึกของบุคคล กล่าวได้ว่า คุณธรรม เป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยเฉพาะผู้มีคุณธรรม จึงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ มีความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้แสดงออกอย่างถูกต้องดีงาม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

เมื่อพิจารณาในด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจะพบว่า ในแต่ละบทบาท จะมีกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนาที่วัดจะต้องดำเนินการเป็นจำนวนมากให้แก่ชุมชน เช่น บทบาทให้การศึกษาแก่ ชุมชน บทบาทการอบรมสั่งสอนประชาชน บทบาทในการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุ – สามเณร บทบาทการสงเคราะห์ประชาชน การจัดการบำเพ็ญกุศล การประกอบศาสนพิธี ให้ที่พึ่งพิงแก่ ผู้ประสบภัย เป็นต้น ซึ่งสังเกตเห็นว่า ในแต่ละวัดนั้น จะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน มากนัก ส่วนเด็กและเยาวชนอุบาสกอุบาสิกา และผู้สูงอายุก็จะให้การส่งเสริมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาตามที่พระสงฆ์ในแต่ละวัดได้จัดทำกิจกรรมขึ้นตามสมควรแก่กำลังศรัทธา

จากการทบทวนเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมพระพุทธศาสนา ได้มีนักวิชาการ หลากหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๐๑} ได้กล่าวถึงสถานการณ์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ว่า มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยตามเหตุปัจจัยในขณะนั้น บางด้านก็เป็นไปในทางที่ดีขึ้น แต่บาง ด้านก็เป็นไปในทางที่เลวลง เช่น แต่เดิมเมื่อ ๓๐ – ๔๐ ปีก่อน ผู้คนใส่ใจในการพัฒนาทางด้านวัตถุกัน มาก การศึกษาธรรมะการปฏิบัติธรรมฟังธรรม ถือเป็นเรื่องที่ล้ำสมัย แต่ปัจจุบันคนได้เห็นโทษภัยของ การพัฒนาทางด้านวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว จึงหันมาแสวงหาธรรมะมากขึ้น ในขณะที่คนหันมาสนใจ ธรรมะกันมากขึ้นนี้ สถาบันสงฆ์กลับไม่มีความพร้อม ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์ได้ถูกชาวบ้านทอดทิ้งมานาน การศึกษาทั้งทางปริยัติธรรม การปฏิบัติธรรม ไม่ได้มีการส่งเสริมกันอย่างจริงจัง พระภิกษุสามเณรจึง สื่อสารกับชาวบ้านไม่ค่อยได้ผล สถาบันสงฆ์จึงขาดความพร้อมไปเสียแทบทุกด้านพระจึงสูญเสียภาวะ

^{๑๐๐} อีรพงษ์ มหาวิโร, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พุทธศักราช ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุ๊คส์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗

^{๑๐๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “ธรรมสาร, สอนนาถ-สอนจิตชีวิตพระ –ชีวิตพุทธ”, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๒), หน้า ๔๗.

การเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังมีมากพอสมควร โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรม พิธีกรรม และศาสนวัตถุ ทำให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นระบบการกุศลไปสู่ระบบผลประโยชน์ แต่เดิมในระบบบุญกุศล ชาวพุทธเข้าวัดเพื่อมุ่งแสวงทำบุญต่าง ๆ ชาวบ้านจึงคุมพระด้วยความเคารพ ศรัทธา การทำนุบำรุง และพระก็คุมพุทธศาสนิกชนโดยปฐนียบุคคล และยังเป็นผู้นำทางคุณธรรมและความรู้ ปัจจุบันการเข้าวัดของพุทธศาสนิกชน เป็นการมุ่งหาวัตถุมงคล เลขห่วย การสะเดาะเคราะห์ โดยการจ่ายเงินให้กับพระเป็นค่าบริการแลกเปลี่ยน การควบคุมซึ่งกันและกันในระบบบุญกุศลจึงเสื่อมสูญไปแทบหมดสิ้น กลายเป็นระบบผลประโยชน์อย่างชัดเจน^{๑๐๒}

พระมหาอุทัย ญาณวโร กล่าวว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในเมืองไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยประชาชนส่วนใหญ่นั้นนับถือพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมต่าง ๆ ได้รับการหล่อหลอมด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา ทำให้ศาสนาหยั่งรากฝังลึกในสังคมไทย พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทยที่ขัดเกลาทางสังคม ปลุกฝังวัฒนธรรม และจริยธรรมทางสังคมและความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สถาบันพระพุทธศาสนามีองค์ประกอบหลักคือ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ได้แก่ วัด อุโบสถ วิหาร พระพุทธรูป ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร ฆราวาส ศาสนธรรม ได้แก่ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และศาสนพิธี ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ข้อปฏิบัติเพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ การที่ศาสนาดำรงมาได้อย่างยาวนานเพราะศาสนามีบทบาทสำคัญที่มีเอกลักษณ์ของตน ดังนี้

๑. ศาสนาในฐานะเป็นองค์กรทางศีลธรรม เป็นบทบาทที่เด่นชัดที่สุดที่มีต่อสังคมศาสนา เริ่มต้นด้วยการสร้างประมวลหลักศีลธรรม บางส่วนของศีลธรรมได้กลายเป็นกฎหมายแต่มีอีกบางส่วนที่ต้องการให้ศาสนาดำเนินการ เช่น เรื่องการปลุกฝังจิตใต้สำนึก การรู้จักควบคุมตนเอง และหลักจริยธรรมในความสัมพันธ์ ศาสนาต้องยอมรับ “เหตุและผลใหม่” ที่เป็นการจำเป็นทางสังคม ทั้งนี้เพราะว่าหลักศีลธรรมเป็นหลักของมนุษย์ เพื่อมนุษย์เป็นผู้ปฏิบัติ

๒. ศาสนาในฐานะองค์กรช่วยเหลือสังคม เนื่องจากศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบในการปลุกฝังความสำนึกทางศีลธรรม จึงเป็นองค์กรที่จะเข้ามาช่วยเหลือสังคม เช่น การช่วยจัดหาวัสดุ การรณรงค์แก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีพื้นฐานจากการมีคุณธรรมของประชาชน ศาสนาจึงเป็นตัวกลางเฉลี่ยความผาสุกทางสังคมโดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายบังคับศาสนาในฐานะผู้ให้จุดมุ่งหมายแห่งชีวิต นับเป็นจุดพื้นฐานที่แท้จริงของศาสนา ทั้งนี้เพราะรัฐและสังคมจะสามารถช่วยเหลือบุคคล (ปัจเจกบุคคล) ให้มีความสุขสมบูรณ์ได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สังคมไม่สามารถที่จะทำให้ทุกคนไปสู่จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตที่แท้จริงได้ นั่นคือวิถีการปฏิบัติเพื่อให้ถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง^{๑๐๓}

^{๑๐๒} พระครูโสภณสาโรภาส, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๘.

^{๑๐๓} พระมหาอุทัย ญาณวโร, **พุทธวิถีแห่งสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔.

การเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะของชาวพุทธ อาทิเช่น การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อพระสงฆ์ การมีส่วนร่วมในทางพิธีกรรมทางศาสนา การดำรงชีวิตตามแบบอย่างที่ดีงาม และการที่พุทธศาสนิกชนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น การเวียนเทียน การตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญคือ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาควรมีจิตใจที่เลื่อมใสในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ อย่างแท้จริง พิธีกรรมที่ชาวพุทธควรเข้าร่วมแบ่งออกเป็น บุญพิธี ทานพิธีและกุศลพิธี

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๑. การไหว้พระสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน

พุทธศาสนิกชนผู้มีความเลื่อมใสมั่นคงในพระพุทธศาสนา ก่อนจะออกจากบ้านและก่อนเข้านอนนิยมสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบ เพราะการสวดมนต์เป็นการสรรเสริญคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ บทสวดมนต์นำมาจากพระสูตรต่างๆ ในพระไตรปิฎกบ้าง นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาแต่งขึ้นบ้าง เพื่อใช้สวดในโอกาสต่างๆ เป็นอุบายฝึกจิตใจและฝึกสมาธิได้เป็นอย่างดี เพราะขณะสวดมนต์จิตของผู้สวดจะต้องจดจ่ออยู่ที่บทสวด จึงจะสวดได้ถูกต้อง ถ้าจิตฟุ้งซ่านแล้วก็จะสวดผิดพลาดๆ ผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำ จะได้รับอานิสงส์ต่างๆ เช่น ตัดความกังวลได้ เพราะขณะสวดจิตระลึกลึกลับถึงแต่บทสวดปล่อยวางความคิดอย่างอื่นเสียได้ ได้เจริญพุทธานุสสติเพราะในขณะที่สวดจิตระลึกถึงพระพุทธคุณ และคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ และจิตเป็นสมาธิมั่นคง จิตจะแน่วแน่อยู่นิยามเดียว เมื่อสวดเป็นประจำจะทำให้เป็นคนมีจิตมั่นคง เป็นต้น

๒. การทำบุญใส่บาตรประจำวัน

การทำบุญใส่บาตรพระสงฆ์เวลาเช้าประจำวัน นับเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ช่วยกันสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ และให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป ดังนั้นการใส่บาตรประจำวัน เป็นวิธีการสร้างบุญวาสนาบารมี อันจะเป็นพุทฺเพกตบุญญาสำหรับตนต่อไปในอนาคตโดยตรง และเป็นผลดีที่ได้ช่วยอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาโดยอ้อม นิยมจัดทำตามกำลังศรัทธา และตามความสามารถแห่งกำลังทรัพย์เท่าที่จะทำได้ โดยไม่เกิดความเดือดร้อนในการครองชีพ เช่น ใส่บาตรครั้งละ ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง เป็นต้น

๓. การทำบุญใส่บาตรวันเกิด

ชาวพุทธส่วนมากนิยมทำบุญด้วยการใส่บาตรประจำวันเกิดทุกสัปดาห์ เช่น คนที่เกิดวันอาทิตย์ก็นิยมใส่บาตรวันอาทิตย์ เป็นต้นบ้าง นิยมทำบุญด้วยการใส่บาตรเมื่อถึงวันเกิดทุกรอบปีบ้าง การทำบุญใส่บาตรประจำวันเกิดนี้ นิยมใส่บาตรพระเท่าอายุหรือเกินกว่าอายุ ๑ ปี เช่น คนมีอายุ ๒๕ ปี ก็นิยมใส่บาตรพระ ๒๖ รูปบ้าง ๒๗ รูปบ้าง เป็นต้น

การทำบุญใส่บาตรประจำวันเกิดนี้ เพื่อเป็นการสร้างสมอบรมบุญวาสนาบารมี อันจะเป็นพุทฺเพกตบุญญา ยังมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการเพิ่มเติมบุญกุศล อันเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น เปรียบเสมือนการเติมน้ำมันเชื้อเพลิงให้แก่ดวงประทีป เพื่อให้ดวงประทีปไม่ดับและให้ลูกไฟลงขึ้น มีแสงสว่างไสวสืบต่อไปได้นานฉับใด การทำบุญใส่บาตรประจำวันเกิดนี้ ก็เพื่อ

เพิ่มเติมบุญกุศล คือน้ำมันหล่อเลี้ยงชีวิต เพื่อให้ชีวิตของตนไม่ดับ และให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองสืบไปได้ นาน ฉะนั้น^{๑๐๔}

๔. การเข้าวัดวันธรรมสวนะ

พุทธศาสนิกชนสามารถปฏิบัติศาสนกิจในวันธรรมสวนะ คือวันกำหนดประชุมฟังธรรมของพุทธบริษัท ที่เรียกเป็นคำสามัญโดยทั่วไปว่า “วันพระ” เป็นประเพณีที่นิยมของพุทธบริษัท ที่ได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแล้วแต่ครั้งพุทธกาล โดยถือว่าการฟังธรรมตามกาลที่กำหนดเป็นประจำไว้ ย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาและเสริมงคลแก่ผู้ฟัง อย่างน้อยได้รับธรรมะและอานิสงส์อยู่แล้ว วันกำหนดฟังธรรมนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ในเดือนหนึ่งๆ ทั้งข้างขึ้น และข้างแรมรวม ๔ วัน ได้แก่

- วันขึ้น ๘ ค่ำ
- วันขึ้น ๑๕ ค่ำ
- วันแรม ๘ ค่ำ

- วันแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ (หากตรงกับเดือนขาด เป็นแรม ๑๔ ค่ำ) ของทุกเดือน วันทั้ง ๔ นี้ ถือกันว่าเป็นวันกำหนดประชุมฟังธรรมโดยปกติ และนิยมเป็นวันที่รักษาปกติอุโบสถ สำหรับฆราวาสผู้ต้องการอบรมกุศลอีกด้วย

วันธรรมสวนะนี้ ชาวบ้านก็จะละเว้นการประพฤติดุที่เป็นบาปต่างๆ การสมานาสนศิลป์ในวันนั้น เช่น รับประทานอาหาร ๕ หรือศีล ๘ ซึ่งเรียกว่า อุโบสถศีล พระสงฆ์จะได้แสดงพระธรรมเทศนา หรือธรรมสาธกญาหรือสนทนาธรรมกัน ซึ่งนับว่าเกิดเป็นประโยชน์แก่ผู้รับฟังเป็นอย่างยิ่ง โดยจะได้รับอานิสงส์แห่งการฟังธรรม ๕ ประการ คือ

๑. ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๒. สิ่งใดได้เคยฟังแล้ว แต่ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจสิ่งนั้นชัด
๓. บรรเทาความสงสัยเสียได้
๔. ทำให้ความเห็นให้ถูกต้องได้
๕. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส

เพราะความมุ่งหมายและเหตุผลมีเช่นนี้ การประชุมฟังธรรมในวันธรรมสวนะ จึงมีพิธีกรรมที่ต้องปฏิบัติเกิดขึ้น โดยนิยมเป็นระเบียบปฏิบัติ ซึ่งเรียกกันว่าขั้นตอนพิธีกรรม ดังนี้

การเตรียมตัวไปวัดเพื่อทำบุญ

๑. การเตรียมกาย ควรแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาวเรียบหรือสีที่ไม่ฉูดฉาด ไม่หลวม ไม่คับจนเกินไป เนื่องจากจะไม่คล่องตัว ไม่ประดับร่างกายด้วยเครื่องประดับ ไม่ใช่เครื่องประทีนผิว เช่น น้ำหอม เป็นต้น รับประทานอาหารแต่พอดี ไม่อ้วนจนอึดอัด เพื่อประทังความหิว เนื่องจากถ้าหากมีอาการหิวกระหายจะทำให้จิตใจไม่สบายไปด้วย ควรงดเว้นอาหารที่อาจทำให้เกิดอาการท้องเสีย เป็นต้น

๒. การเตรียมใจ ให้ตัดความวิตกกังวลที่จะเกิดขึ้น เช่น เรื่องครอบครัวเรื่องการทำงาน เป็นต้น

^{๑๐๔} พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมฺโม, “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลพบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒.

๓. การเตรียมสิ่งของ ให้จัดเตรียมดอกไม้ธูปเทียนเพื่อบูชาพระ อาหารคาวหวานรวมถึงสิ่งของอื่นๆ (ปัจจัยไทยธรรม) เพื่อไปถวายพระสงฆ์ตามกำลังและความสามารถ

- ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม

การปฏิบัติกิจกรรมในการทำบุญของแต่ละวัด อาจจะมีแตกต่างกันในรายละเอียด แต่หลักการปฏิบัติโดยส่วนใหญ่แล้วทุกวัดจะปฏิบัติเหมือนกัน คือ

๑. การทำวัตรสวดมนต์ (พระสงฆ์จะทำวัตรสวดมนต์ก่อน เมื่อพระสงฆ์ทำวัตรสวดมนต์จบแล้ว อุบาสกอุบาสิกาจึงทำวัตรสวดมนต์ต่อจากพระสงฆ์ บางวัดอาจจะสวดมนต์แปลแต่บางวัดอาจจะไม่สวดแปล

๒. การรับศีล ในวันธรรมดาโดยทั่วไปจะสมานาเบญจศีล (ศีล ๕) ในวันธรรมสวนะ (วันพระ) จะสมานาอุโบสถศีลหรือศีลอุโบสถ มี ๘ ข้อ

๓. การฟังธรรม

๔. การบำเพ็ญจิตภาวนา

๕. การถวายสังฆทาน

- พิธีกรรมที่นิยมปฏิบัติในวันธรรมสวนะ

๑. ในวันธรรมสวนะตอนเช้าประมาณ ๐๙.๐๐ น. พระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา ประชุมพร้อมกันในสถานที่กำหนดแสดงธรรม จะเป็นโรงอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ ภายในวัด หรือพุทธสถานสมาคมแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ จัดให้นั่งกันตามที่เป็นส่วนสัดเรียบร้อย มีพระพุทธรูปและที่บูชาประดิษฐานอยู่เบื้องหน้า จัดให้สง่าตามสมควร

๒. พระภิกษุสามเณรจะทำวัตรเช้าตามธรรมเนียมของวัดนั้นๆ เมื่อเสร็จแล้วอุบาสกอุบาสิกาจะทำวัตรต่อจนเสร็จ แล้วก็มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

๓. เมื่อพร้อมกันแล้ว ภิกษุสามเณรเริ่มทำวัตรเช้าตามแบบนิยม ซึ่งทั่วไป

๔. บางวัดเมื่อพระแสดงพระธรรมเทศนาจบแล้ว ก็จะมีการถวายสังฆทาน

๕. เมื่อถวายสังฆทานเรียบร้อยแล้ว ก็กราบลาพระสงฆ์กลับบ้าน ส่วนอุบาสกอุบาสิกาที่ถือศีลอุโบสถก็พักสนทนาธรรมอยู่ที่วัด ตอนบ่ายบางวัดก็มีเทศอีก ๑ กัณฑ์ตอนเย็นก็ทำวัตรเย็น

๖. เมื่อพระภิกษุสามเณรทำวัตรสวดมนต์จบ อุบาสกอุบาสิกา ก็เริ่มทำวัตรสวดมนต์ต่อ

๗. เสร็จพิธีทำวัตรสวดมนต์ หัวหน้าอุบาสกอุบาสิกาประกาศอุโบสถ พระธรรมกถึกขึ้นธรรมาสน์

๘. เมื่อจบการประกาศอุโบสถแล้ว อุบาสกอุบาสิกาทั้งหมดก็คุกเข่าประนมมือ กล่าวคำอาราธนาอุโบสถศีลพร้อมกัน พระธรรมกถึกให้ศีลเป็นอุโบสถศีล แต่ถ้าผู้ใดมีอุตสาหะจะรักษาเพียงศีล ๕ เท่านั้น ก็รับสมานาเพียง ๕ ข้อ ในระหว่างข้อที่ ๓ ซึ่งพระธรรมกถึกให้ด้วยบทว่า อพฺรหฺมจริยา... พึงรับสมานาว่า กาเมสุมิจฉาจารา... เสีย และรับต่อไปจนครบ ๕ ข้อ เมื่อครบแล้วก็กราบ ๓ ครั้งนั่งราบไม่ต้องรับต่อไป

๙. ต่อจากรับศีลแล้ว พระธรรมกถึกแสดงธรรมะ ระหว่างแสดงธรรมพึงประนมมือฟังด้วยความตั้งใจจนจบ

๑๐. เมื่อแสดงพระธรรมเทศนาจบแล้ว หัวหน้าก็นำกล่าวสาธุการตามแบบที่นำกล่าวในเรื่องพิธีรักษาอุโบสถ จบแล้วเป็นอันเสร็จพิธีประชุมฟังธรรมตอนเช้า จะกลับบ้านหรือจะอยู่ฟังธรรมต่อในตอนบ่ายก็แล้วแต่อัธยาศัย

๕. การบำเพ็ญสมาธิ

ผู้ที่จะเริ่มบำเพ็ญสมาธิ ฟังจุดเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยคือ รูปเทียน แล้วนั่งคุกเข่า ประนมมือกล่าวคำอนุโมทนาบูชาพระรัตนตรัย ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- คำบูชาพระรัตนตรัย
- คำอนุโมทนาพระรัตนตรัย
- คำแผ่เมตตา

อะหัง สุขิโต โหมิ นิททุกโข อะเวโร อัปพยา ปิโซโณ อะนีฆो สุขี อัตตานัง ปะริหะรามิฯ ขอข้าพเจ้าจงถึงความสุข ปราศจากความทุกข์ ไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่มีความคับแค้นใจ จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวงเถิดฯ

สัพเพ สัตตา สุขिता โหนตุ นิททุกขา อะเวรา อัปยาปิณา อะนีฆา สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุฯ ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงถึงความสุข ปราศจากความทุกข์ ไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่มีความคับแค้นใจ จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวงเถิดฯ

- คำบูชาพระรัตนตรัยด้วยการบำเพ็ญสมาธิ

อิมายะ ธัมมานุธัมมปะฏิปัตติยา ระตะนัตตะยัง ปุเชมิฯ

ข้าพเจ้าขอบูชาซึ่งพระรัตนตรัย ด้วยการประพาดอิฐอันสมควรแล้วแก่ธรรมนี้ฯ (จบแล้วกราบ ๑ ครั้ง แล้วนั่งบำเพ็ญสมาธิ)

- วิธีนั่งบำเพ็ญสมาธิ

ผู้บำเพ็ญสมาธิพึงนั่งขัดสมาธิราบ คือ ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย วางมือหงายไว้บนหน้าตัก ตั้งตัวตรงมองทอดสายตาไปข้างหน้าประมาณ ๒ ศอก แล้วหลับตา มีสติสัมปชัญญะระลึก รู้สีกตัวอยู่เสมอ กำหนดลมหายใจเข้าออก พร้อมกับระลึกถึงพระพุทธรูปเป็นอารมณ์

- คำบริกรรมขณะบำเพ็ญสมาธิ

ผู้บำเพ็ญสมาธิ ฟังนึกถึงคำบริกรรมตามวิธีอานาปานัสสติ คือ การกำหนดลมหายใจเข้า - ออก พร้อมกับพุทธานุสสติ ดังนี้

ขณะหายใจเข้า นึกถึงพระพุทธรูปว่า “พุธ”

ขณะหายใจออก นึกถึงพระพุทธรูปว่า “โธ”

พึงมีสติสัมปชัญญะระลึก รู้สีกตัวอยู่เสมอ กำหนดถึงลมหายใจเข้าออก และพระพุทธรูปควบคู่กันอย่างนี้ตลอดไป

- กำหนดเวลานั่งบำเพ็ญสมาธิ

ผู้เริ่มบำเพ็ญสมาธิ ควรนั่งบำเพ็ญสมาธิด้วยระยะสั้นๆ เพียง ๑๐-๑๕ นาที ไปพลางๆ ก่อน ครั้นเมื่อร่างกายเกิดความเคยชินต่อการนั่งแล้ว พึงเพิ่มเวลานั่งให้มากขึ้นตามลำดับ เวลานั่งสมาธิที่เหมาะสมที่สุดคือเวลากลางคืนก่อนนอน ซึ่งเป็นเวลาเงียบสงัดเหมาะแก่การบำเพ็ญสมาธิ ก่อนจะเลิกนั่งบำเพ็ญสมาธิ พึงลุกขึ้นนั่งคุกเข่ากราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้งก่อนแล้วจึงเลิกนั่ง

๖. การรักษาศีล

การรักษาศีล คือ ความประพฤติดีหรือประพฤติชอบ ทางกายและวาจา การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย เป็นพื้นฐานของการทำความดีทุกอย่าง บุคคลควรได้มีการปฏิบัติควบคู่กับการรักษาศีล ด้วยเหตุว่าผู้มีศีลย่อมเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมต่างๆ จะนำพาและเป็นแนวทางแห่งการทำความดี และจรรโลงชีวิตส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข การประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณงามความดี เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม ได้แก่ศีล ๕ (เบญจศีล) และธรรม ๕ (เบญจธรรม)

เบญจศีล เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุรา และเมรัย

เบญจธรรม สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หมายถึง วันที่มีเหตุการณ์พิเศษบางอย่างเกิดขึ้น ในสมัยพุทธกาล มักจะเป็นวันที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ซึ่งมีเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้นในชีวิตของพระองค์ และมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้คนด้วย^{๑๐๕}

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงมีประโยชน์ต่อการหล่อหลอมจิตใจของคนไทยให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เอื้อเพื่อแผ้วแผ่มีเมตตาและให้อภัยต่อกัน อีกทั้งยังเป็นที่รวมพลังพัฒนาสังคมและชาติให้มั่นคงสืบไป

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ๗ วัน ดังนี้

๑. วันอัฐมีบูชา

ความหมาย เนื่องด้วยวันอัฐมี คือ วันแรม ๘ ค่ำ แห่งเดือนวิสาขะ (เดือน ๖) เป็นวันที่ถือกันว่าตรงกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ เมื่อถึงวันนี้แล้วพุทธศาสนิกชนบางส่วน ผู้มีความเคารพกล้าในพระพุทธองค์ มักนิยมประกอบพิธีบูชา ณ ปุชณียสถานนั้นๆ วันนี้จึงเรียกว่า “วันอัฐมีบูชา”

ประวัติความเป็นมา

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว วัน มัลลกะษัตริย์แห่งนครกุสินารา พร้อมด้วยประชาชน และพระสงฆ์อันมีพระมหากัสสปะเถระเป็นประธาน ได้พร้อมกันกระทำการถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ณ มกุฏพันธเจติแห่งกรุงกุสินารา วันนั้นเป็นวันหนึ่งที่ชาวพุทธต้องมีความสังเวชสลดใจ และวิปโยคโศกเศร้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสูญเสียแห่งพระพุทธสรีระ เมื่อ วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ซึ่งนิยมเรียกกันว่าวันอัฐมีนั้นเวียนมาบรรจบแต่ละปี พุทธศาสนิกชนบางส่วนโดยเฉพาะพระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาแห่งวัดนั้นๆ ได้พร้อมกันประกอบพิธีบูชาขึ้นเป็นการเฉพาะภายในวัด เช่นที่ปฏิบัติกันอยู่ในวัดหนองสรวงและวัดทรงศิลา เป็นต้น แต่จะปฏิบัติกันมาแต่เมื่อใด ไม่พบหลักฐาน ปัจจุบันนี้ก็ยังถือปฏิบัติกันอยู่

๒. วันวิสาขบูชา

วันวิสาขบูชา เป็นวันที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายถือเอาความอัศจรรย์ ๓ ประการที่เกิดขึ้น

^{๑๐๕} สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว), หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ พื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒.

ในวันเดียวกัน แต่ละประการได้เกิดขึ้นในโอกาสต่างกัน เป็นหลักการใหญ่เมื่อวันเช่นนี้เวียนมาถึง รอบปีพุทธศาสนิกชนจึงประกอบพิธีสักการบูชาเป็นการยิ่งใหญ่ ความอัศจรรย์ทั้ง ๓ ประการที่เกิดขึ้นในวันวิสาขบูชา ได้แก่

๑. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ พระพุทธเจ้าพระมหาบุรุษของโลก ทรงเป็นเอกอัครบุรุษประสูติมาในโลกเพื่อบำเพ็ญประโยชน์สุขและเกื้อกูลแก่ปวงชนเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าประสูติมาเป็นแสงสว่างเป็นดวงประทีปของโลก เผยแผ่สัจธรรมเพื่อความสงบร่มเย็นของชาวโลก

๒. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้้อนุตตรสัมโพธิญาณ การตรัสรู้ยัสสัจ คือของจริงอันประเสริฐ ๔ ประการของพระพุทธเจ้าเป็นการตรัสรู้อันยอดเยี่ยมไม่มีใครเหมือน วันตรัสของพระพุทธเจ้าจึงจัดเป็นวันสำคัญ เพราะเป็นวันที่ให้เกิดมีพระพุทธเจ้าขึ้นในโลก ชาวพุทธทั่วไปจึงเรียกวันวิสาขบูชาว่า วันพระพุทธเจ้า

๓. วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน (ดับสังขารไม่กลับมาเกิดสร้างชาติ สร้างภพอีกต่อไป) การปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ก็ถือเป็นวันสำคัญของชาวพุทธทั่วโลก เพราะชาวพุทธทั่วโลกได้สูญเสียดวงประทีปของโลก เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่และครั้งสำคัญชาวพุทธทั่วไปมีความเศร้าสลดเสียใจและอาลัยสุดจะพรรณนา

ธรรมเนียมการปฏิบัติในวันวิสาขบูชา

เมื่อวันวิสาขบูชาเวียนมาถึงในรอบปี พุทธศาสนิกชนไม่ว่าจะเป็นบรรพชิต (พระสงฆ์ สามเณร) หรือฆราวาส (ผู้ครองเรือน) ทั่วไป จะร่วมกันประกอบพิธีเป็นการพิเศษทำการสักการบูชา เพื่อน้อมรำลึกถึงพระกรุณา พระปัญญาคุณ และพระวิสุทธิคุณ ของพระพุทธเจ้าผู้เป็นดวงประทีปโลก เมื่อวันวิสาขบูชา ซึ่งตรงในวันเดียวกันได้เวียนมาบรรจบอีกครั้งหนึ่งในรอบปี คือเวียนมาบรรจบในวันเพ็ญวิสาขบูชากลางเดือน ประมาณเดือนพฤษภาคมหรือมิถุนายนของไทยเรา ชาวพุทธทั่วโลก จึงได้ประกอบพิธีสักการบูชา การประกอบพิธีในวันวิสาขบูชาแบ่งออกเป็น ๓ พิธี คือ

๑. พิธีหลวง (พระราชพิธี)

๒. พิธีราษฎร์ (พิธีของประชาชนทั่วไป)

๓. พิธีของพระสงฆ์ (คือพิธีที่พระสงฆ์ประกอบศาสนกิจเนื่องในวันสำคัญวันนั้น)

การประกอบพิธีและบทสวดมนต์ในวันวิสาขบูชา ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับการประกอบพิธีในวันมาฆบูชา

๓. วันมาฆบูชา

ความหมายและความสำคัญของวันมาฆบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือน ๓ เนื่องในโอกาสคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ความสำคัญวันมาฆบูชา เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ มีเหตุการณ์อัศจรรย์ที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าจำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ วัดเวฬุวัน เมืองราชคฤห์แคว้นมคธโดยมิได้นัดหมายกัน พระสงฆ์ทั้งหมดล้วนเป็นพระอรหันต์ ผู้ได้อภิญญา และเป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้า ซึ่งในวันนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ในที่ประชุมสงฆ์เหล่านั้น ซึ่งเป็นทั้งหลักการอุดมการณ์และวิธีการปฏิบัติที่ นำไปใช้ได้ทุกสังคม มีเนื้อหาโดยสรุปคือให้ละความชั่วทุกชนิด ทำความดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้ผ่องใสการถือปฏิบัติวันมาฆบูชาในประเทศไทย

พิธีวันมาฆบูชานี้ เดิมทีเดียวในประเทศไทยไม่เคยทำมาก่อน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายไว้ว่า เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยทรงถือตามแบบของโบราณบัณฑิตที่ได้นิยมกันว่า วันมาฆะบูชาจะมีพระจันทร์เสวยฤกษ์มาฆะเต็มบริบูรณ์ เป็นวันที่พระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า ๑,๒๕๐ รูป ได้มาประชุมกันพร้อมด้วยองค์ ๔ ประการ ซึ่งเรียกว่า จาตุรงคสันนิบาตพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสเทศนาโอวาทปาติโมกข์ในที่ประชุมสงฆ์ เป็นการประชุมครั้งใหญ่ และเป็นการอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนา นักปราชญ์จึงถือเอาเหตุนี้ ประกอบการสักการบูชาพระพุทธเจ้า และพระอรหันต์สาวก ๑,๒๕๐ รูป นั้น ให้เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสการประกอบพิธีมาฆบูชา ได้เริ่มในพระบรมมหาราชวังก่อน ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีพิธีการพระราชกุศลในเวลาเช้า พระสงฆ์วัดบวรนิเวศวิหารและ วัดราชประดิษฐ์ ๓๐ รูป ฉนในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เวลาค่ำเสด็จออกทรงจุดธูปเทียนเครื่องมนัสการแล้ว พระสงฆ์สวดทำวัตรเย็นเสร็จแล้ว สวดมนต์ต่อไปมีสวดคาถาโอวาทปาติโมกข์ด้วย สวดมนต์จบทรงจุดเทียนรายตามราวรอบพระอุโบสถ ๑,๒๕๐ เล่ม และมีการประโคมอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงมีการเทศนาโอวาทปาติโมกข์ ๑ กัณฑ์เป็นทั้งเทศนาภาษาบาลีและภาษาไทย เครื่องกัณฑ์มีจีวรเนื้อดี ๑ ผืน เงิน ๓ ตำลึง และขนมต่างๆ เทศนาจบ พระสงฆ์ซึ่งสวดมนต์ ๓๐ รูป ก็สวดรับการประกอบพระราชกุศลเกี่ยวกับวันมาฆบูชาในสมัยรัชกาลที่ ๔ นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเสด็จออกประกอบพิธีด้วยพระองค์เองทุกปีมิได้ขาด สมัยต่อมามีการเว้นบ้าง เช่น รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จออกเองบ้าง มิได้เสด็จออกเองบ้าง เพราะมักเป็นเวลาที่ประสพกับเวลาเสด็จประพาสหัวเมืองบ่อยๆ หากถูกคราวเสด็จไปประพาสบางปะอินหรือพระพุทธบาท พระพุทธฉาย พระปฐมเจดีย์ พระแท่นดงรัง ก็จะทรงประกอบพิธีมาฆบูชาในสถานที่นั้นๆ ขึ้นอีก ส่วนหนึ่งต่างหากจากในพระบรมมหาราชวังเดิมที่มีการประกอบพิธีในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาก็ขยายออกไป ให้พุทธบริษัทได้ปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบสืบมาจนปัจจุบัน มีการบูชาด้วยการเวียนเทียนและบำเพ็ญกุศลต่างๆ ส่วนกำหนดวันประกอบพิธีมาฆบูชาขึ้น ปกติตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ หากปีใดเป็นอธิกมาส คือ มีเดือน ๘ สองหนจะเลื่อนไปตรงกับวันเพ็ญเดือน ๔

หลักการที่ควรนำไปปฏิบัติ

หลักการที่ควรนำไปปฏิบัติ ได้แก่ โอวาทปาติโมกข์ หมายถึง หลักคำสอน คำสำคัญของพระพุทธศาสนาอันเป็นไปเพื่อป้องกัน และแก้ปัญหามากมาย ในชีวิตเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น หรือคำสอนอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา หลักธรรมประกอบด้วยหลักการ ๓ อุดมการณ์ ๔ วิธีการ ๖ ดังนี้

- หลักการ ๓

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง ได้แก่การงดเว้น การลด การละเลิก ทำบาปทั้งปวง ซึ่ง ได้แก่ อกุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งความชั่ว มีสิบประการ อันเป็นความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ความชั่วทางกายได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดุคในกาม ความชั่วทางวาจาได้แก่ การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดเพ้อเจ้อ ความชั่วทางใจได้แก่ การอยากได้สมบัติของผู้อื่น การผูกพยาบาท และความเห็นผิดจากทานองคลองธรรม

๒. การทำกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ การทำความดีทุกอย่าง ซึ่งได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นแบบของการทำฝ่ายดีมี ๑๐ อย่าง อันเป็นความดีทางกาย ทางวาจาและทางใจ ความดีทางกายได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่นมิแต่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของ

เขาไม่ได้ให้มาเป็นของตน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการไม่ประพฤติดิในกาม การทำความดีทางวาจา ได้แก่ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริง พูดคำอ่อนหวาน พูดคำให้เกิดความสามัคคีและพูดถูกกาลเทศะ การทำความดีทางใจ ได้แก่ การไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมีแต่คิดเสียสละการไม่ผูกอาฆาตพยาบาทมีแต่คิดเมตตาและปรารถนาดีและมีความเห็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๓. การทำจิตให้ผ่องใส ได้แก่ การทำจิตของตนให้ผ่องใสปราศจากนวรณ ซึ่งเป็นเครื่องขัดขวางจิตไม่ให้เข้าถึงความสงบ มี ๕ ประการ ได้แก่

๓.๑ ความพอใจในกาม (กามฉันทะ)

๓.๒ ความอาฆาตพยาบาท (พยาบาท)

๓.๓ ความหดหู่ท้อแท้ ง่วงเหงาหาวนอน (ถีนะมิทธะ)

๓.๔ ความฟุ้งซ่าน รำคาญ (อุทธัจจะกุกกุจจะ)

๓.๕ ความลึกลับสงสัย (วิจิจิญญา) เช่น สงสัยในการทำความดีความชั่ว ว่ามีผลจริงหรือไม่ วิธีการทำจิต ให้ปฏิบัติสมณะผ่องใสที่แท้จริงเกิดขึ้นจากการละบาปทั้งปวง ด้วยการถือศีลและบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม ด้วยสมณะและวิปัสสนาจนได้บรรลุอรหัตผล อันเป็นความผ่องใสที่แท้จริง

- อุดมการณ์ ๔

๑. ความอดทน ได้แก่ ความอดกลั้น ไม่ทำบาปทั้งทางกาย วาจา ใจ

๒. ความไม่เบียดเบียน ได้แก่ การงดเว้นจากการทำร้าย รบกวน หรือ เบียดเบียนผู้อื่น

๓. ความสงบ ได้แก่ ปฏิบัติตนให้สงบทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

๔. นิพพาน ได้แก่ การดับทุกข์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นได้จากการดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘

- วิธีการ ๖

๑. ไม่ว่าร้าย ได้แก่ ไม่กล่าวให้ร้ายหรือ กล่าวโจมตีใคร

๒. ไม่ทำร้าย ได้แก่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๓. สำรวมในปาติโมกข์ ได้แก่ ความเคารพพระบัญญัติ กฎกติกา กฎหมาย รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีของสังคม

๔. รู้จักประมาณ ได้แก่ รู้จักความพอดีในการบริโภคอาหารหรือการใช้สอย สิ่งต่างๆ

๕. อยู่ในสถานที่ที่สงัด ได้แก่ อยู่ในสถานที่สงบมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมฝึกหัดจิตใจให้สงบ ได้แก่ฝึกหัดชำระจิตให้สงบมีสุขภาพคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี

๔. วันอาสาฬหบูชา

ประวัติความเป็นมา

วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนถึงวันเข้าพรรษา ๑ วัน ซึ่งเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ อาสาฬห เป็นชื่อเดือน อาสาฬหบูชาซึ่งย่อมาจาก คำว่า อาสาฬหบูรณ มีบูชา แปลว่า การบูชาพระในวันเพ็ญเดือน ๘ ถ้าปีใดมีเดือน ๘ สองครั้ง ก็เลื่อนไปเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ หลัง หลังจากสมเด็จพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๘ แล้ว ได้ทรงใช้เวลาทบทวนสังขารธรรมและทรงคำนึงว่าธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้ลึกซึ้งมาก ยากที่ผู้อื่นจะรู้ตามได้ แต่

อาศัยพระกรุณานี้เป็นที่ตั้ง จึงทรงพิจารณาแบ่งแยกบุคคลออกเป็น ๔ ประเภท (บัว ๔ เหล่า) คือ อุคฆฏิตัญญู ดอกบัวที่อยู่พ้นน้ำ วิปจิตัญญู ดอกบัวที่อยู่ปรึมน้ำ เนยยะ เป็นดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ และปทปรมะ ดอกบัวที่จมอยู่กับโคลนตม ผู้ที่แม้ฟัง คิด ถาม ท่อง แล้วก็ไม่สามารถรู้ธรรมวิเศษได้

๕. วันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา จัดเป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา โดยต้องประพฤติปฏิบัติ ตามพระพุทธานุญาต (ข้อที่ตั้งขึ้นให้รู้ทั่วกันการกำหนดเรียก การวางเป็นกฎข้อบังคับ) ที่ทรงวางเป็นระเบียบข้อบังคับให้พระสงฆ์ต้องเข้าจำพรรษาในสถานที่ที่ทรงอนุญาตให้เข้าอาศัยอยู่ได้ และพิธีกรรมวันเข้าพรรษานี้ พุทธศาสนิกชนได้มีส่วนร่วมประกอบคุณงามความดีตามหน้าที่ของชาวพุทธ เพื่อช่วยเหลือพระสงฆ์อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจวันเข้าพรรษาเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ เรียกว่า ครอบไตรมาส คือ ๓ เดือนนี้เป็นการเข้า “พรรษาต้น” ส่วนการเข้า “พรรษาหลัง” เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๙ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒

พิธีกรรมของพุทธศาสนิกชน อันเนื่องในวันเข้าพรรษานั้น พุทธศาสนิกชนมีการกระทำบุญ ตักบาตรกัน ๓ วัน คือวันขึ้น ๑๔-๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ และขนมนิยมนำมาทำกันในวันเข้าพรรษาได้แก่ ขนมหเทียน และท่านสาธุชนที่มีความเคารพนับถือพระภิกษุวัดใด ก็จัดเครื่องสักการะ เช่น น้ำตาล น้ำอ้อย สบู่ แปรง ยาสีฟัน พุ่มเทียน เป็นต้น นำไปถวายพระภิกษุวัดนั้นๆ ยังมีสิ่งสักการะบูชาที่พุทธศาสนิกชนนิยมกระทำกันเป็นงานบุญนาคสนุกสนานอีกอย่างหนึ่งคือ “เทียนเข้าพรรษา” บางแห่งจะมีการบอกบุญเพื่อร่วมหล่อเทียนแท่งใหญ่ แล้วแห่ไปตั้งในวัดอุโบสถ เพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัยตลอด ๓ เดือน การแห่เทียนจำนำพรรษาหรือเทียนเข้าพรรษาจัดเป็นงานเอิกเกริก มีฆ้องกลองประโคมอย่างสนุกสนาน และเทียนนั้นมีการหล่อหรือแกะเป็นลวดลายและประดับตกแต่งกันอย่างงดงาม

หลักธรรมที่ควรปฏิบัติ

ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษานั้น พุทธศาสนิกชนนิยมไปวัดถวายทาน รักษาศีลฟังธรรมและเจริญจิตภาวนา ซึ่งเป็นการเว้นจากการทำความชั่วบำเพ็ญความดีและชำระจิตใจให้สะอาดแจ่มใส เครื่องคิดยิ่งขึ้น หลักธรรมสำคัญที่สนับสนุนคุณความดีดังกล่าวก็คือ “วิริติ” คำว่า “วิริติ” หมายถึง การงดเว้นจากบาป และความชั่วต่างๆ จัดเป็นมงคลธรรมข้อหนึ่ง เป็นเหตุนำบุคคลผู้ที่ปฏิบัติตามไปสู่ความสงบสุขปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป วิริติ การงดเว้นจากบาปนั้น จำแนกออกได้เป็น ๓ ประการ คือ

๑. สัมปัตตวิริติ ได้แก่การงดเว้นจากบาป ความชั่วและอบายมุขต่างๆ ด้วยเกิดความรู้สึกละอาย (หิริ) และเกิดความรู้สึกรังเกียจกลัวบาป (โอตตปปะ) ขึ้นมาเอง เช่น บุคคลที่ได้สมาทานศีลไว้ เมื่อถูกเพื่อนคยั่นคยอยให้ดื่มสุรา ก็ไม่ยอมดื่มเพราะละอายและเกรงกลัวต่อบาปว่าไม่ควรที่ชาวพุทธจะกระทำเช่นนั้นในระหว่างพรรษา

๒. สมาทานวิริติ ได้แก่การงดเว้นจากการทำบาปความชั่วและอบายมุขต่างๆ ด้วยการสมาทานศีล ๕ หรือศีล ๘ จากพระสงฆ์โดยเพียรระมัดระวังไม่ทำให้ศีลขาดหรือต่างพร้อย แม้มีสิ่งยั่วยวนภายนอกมาเร้าก็ไม่หวั่นไหวหรือเอนเอียง

๓. สมุจเฉทวิริติ ได้แก่การงดเว้นจากการทำบาปความชั่วและอบายมุขต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาด โดยตรงเป็นคุณธรรมของพระอริยเจ้า ถึงกระนั้นสมุจเฉทวิริติ ก็อาจนำมาประยุกต์ใช้

กับ บุคคลผู้ดเว้นบาปความชั่วและอบายมุขต่างๆ ในระหว่างพรรษากาลแล้ว แม้ออกพรรษาแล้วก็มี
กลับไปกระทำหรือข้องแวะอีก เช่นกรณีผู้งดเว้นจากการดื่มสุราและสิ่งเสพติดระหว่างพรรษากาล
แล้วก็งดเว้นได้ตลอดไป เป็นต้น

๖. วันออกพรรษา

วันออกพรรษา เป็นวันที่พุทธบริษัททั้งชาววัดและชาวบ้าน ได้พร้อมใจกันกระทำบุญกุศล
ต่างๆ ตามคติประเพณีที่เคยประพฤติปฏิบัติสืบๆ กันมาแต่โบราณกาล เช่น มีการตักบาตรเทโว หรือ
เรียกตักบาตรดาวดึงส์ เป็นต้น “วันออกพรรษา” มีสาเหตุเนื่องมาจาก “วันเข้าพรรษา” ที่มีมาแล้ว
เมื่อวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ อันเป็นวันที่พระภิกษุทั้งหลายอธิษฐานใจเข้าอยู่พรรษาครบไตรมาส คือ ๓
เดือนตามพระพุทธานุญาต โดยไม่ไปค้างแรมค้างคืนนอกสถานที่ที่ท่านตั้งใจอยู่ไว้ เมื่อมีวันเข้าพรรษา
ก็จำเป็นต้องมีวันออกพรรษา ซึ่งวันออกพรรษ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ (เพ็ญเดือน ๑๑) ของ
ทุกปี วันออกพรรษา เป็นวันสุดท้ายแห่งการจำพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ หมายถึงพระภิกษุสงฆ์ได้จำ
พรรษาครบกำหนดไตรมาส ตามพระพุทธานุญาตแล้ว ท่านมีสิทธิ์ที่จะจาริกไปพักค้างคืนที่อื่นได้ ไม่ผิด
พระพุทธานุญาตและยังได้รับอานิสงส์ (ผลดี) คือ

๑. ไปไหนไม่ต้องบอกลา

๒. ไม่ต้องถือผ้าไตรครบชุด

๓. ลาภที่เกิดขึ้นแก่ท่านมีสิทธิ์รับได้

๔. มีโอกาสได้อนุโมทนาบุญและได้รับอานิสงส์คือได้รับการขยายเวลาของอานิสงส์
นั้นออกไปอีก ๔ เดือน

ความมุ่งหมายของการปวารณากรรม

ปวารณากรรม มีความมุ่งหมายชัดเจนปรากฏอยู่ในคำที่สงฆ์ใช้ปวารณาซึ่งกันและกัน ดังนี้

- เป็นกรรมวิธีลดหย่อนผ่อนคลายข้อขุ่นข้องคลางแคลง ที่เกิดจากความระแวงสงสัยให้
หมดไปในที่สุด

- เป็นทางประสานรอยร้าว ที่เกิดจากผลกระทบกระทั้งในการอยู่ร่วมกันให้มีโอกาส
กลับคืนดีด้วยการให้โอกาสได้ปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน

- เป็นทางสร้างเสริมความสามัคคีในหมู่ให้กลมเกลียวอยู่ร่วมกันอย่างสนิทใจ

- เป็นแนวปฏิบัติให้เกิดความเสมอภาคกันในการแสดงความคิดเห็น และการว่ากล่าวตักเตือน
ได้โดยไม่จำกัดด้วยยศ ชั้น พรรษา วัย

- ก่อให้เกิด “ภราดรภาพ” รู้สึกเป็นมิตรชิดเชื้อปรารถนาดี เอื้อเฟื้ออาทรเป็นพื้นฐาน
นำไปสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ดีงามคล้ายๆ กัน เรียกว่า ศีลสามัญญตา

พิธีตักบาตรเทโวโรหณะในสมัยปัจจุบัน

ตอนรุ่งอรุณของวันตักบาตรเทโวโรหณะ พระภิกษุสามเณรลงทำวัตรในพระอุโบสถ พอ
พระอาทิตย์ขึ้นก็สมมติว่า พระลงมาจากบันไดสวรรค์บางที่มีดนตรีบรรเลงเพลงไทยเดิม สมมติว่า
เป็นพวกเทวดาบรรเลงขับกล่อมตามส่งพระพุทธเจ้า ยังมีพวกแพนด้าอีก ได้แต่งเป็นพวกยักษ์เทวดา
พระอินทร์ พรหม นางเทพธิดา นำหน้าขบวนของพระภิกษุสามเณร ชาวบ้านก็จะใส่บาตรด้วยอาหาร
หวาน อาหารคาวข้าวต้มลูกโยน ข้าวต้มมัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของพิธีนี้

ประโยชน์ของพิธีออกพรรษา

๑. เมื่อวันออกพรรษามาถึงเป็นการเตือนใจชาวพุทธว่า เวลาที่ผ่านไปชีวิตก็ใกล้ตาย เข้าไปทุกขณะแล้ว ควรเร่งทำกุศลและยังได้ถึงความปิติ ที่ได้บำเพ็ญกิจมาตลอดพรรษาและเป็นการเตือนสติอย่าให้จิตของตนละเลิกละการทำความกุศล ไม่ให้ตกไปสู่ทางอบายมากเกินไป

๒. ประโยชน์ที่โดดเด่น คือประโยชน์ของการปวารณาที่ส่งเสริมการกระทำกันในวันออกพรรษาเพื่อให้สังคมดำรงความเป็นปึกแผ่นแน่นเหนียวยากแก่การทำลาย ถ้าคนในชาติเราทุกฝ่ายหันมาปวารณากันคือเปิดใจกัน เปิดเผยซึ่งกันและกัน หันหน้ามารวมพลังกันพัฒนาประเทศชาติความทุกข์ก็จะบรรเทาเบาบางลง

๗. วันโกน วันพระ

วันโกน คือ วันขึ้น ๗ ค่ำ กับ ๑๔ ค่ำ และวันแรม ๗ ค่ำ กับแรม ๑๔ ค่ำ ของทุกเดือน (หรือแรม ๑๓ ค่ำ หากตรงกับเดือนขาด) ซึ่งเป็นวันก่อนวันพระ ๑ วันนั่นเอง

วันพระ หรือวันธรรมสวนะ คือวันขึ้น ๘ ค่ำกับ ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๘ ค่ำกับแรม ๑๕ ค่ำ ของทุกเดือน (หากตรงกับเดือนขาดอาจเป็น แรม ๑๔ ค่ำ) ในวันพระ พุทธศาสนิกชนถือเป็นวันสำคัญ ควรไปวัดเพื่อทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์และฟังธรรม สำหรับผู้ที่เคร่งครัดในศาสนาอาจถือศีลแปดในวันพระด้วย นอกจากนี้ชาวพุทธยังถือว่าวันพระไม่ควรทำบาปใดๆ การทำบาปหรือไม่ถือศีลห้าในวันพระถือว่าเป็นบาปยิ่งกว่าในวันอื่น

ประวัติความเป็นมา

ในสมัยพุทธกาลพระเจ้าพิมพิสารได้เข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และกราบทูลว่า นักบวชศาสนาอื่นมีวันประชุมสนทนาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาของเขา แต่ว่าศาสนาพุทธยังไม่มี พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมสนทนาและแสดงธรรมเทศนาแก่ประชาชนในวัน ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ พุทธศาสนิกชนจึงถือเอาวันดังกล่าวเป็นวันธรรมสวนะ (ในไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย)

สรุปได้ว่า กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อศาสนาและสังคมมาก การประกอบกิจกรรมทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตาม ย่อมมีคุณประโยชน์ และปรีชาธรรมแฝงไว้ในกิจกรรมประกอบกิจกรรมเสมอ คนเรานั้นแม้จะเป็นคนเหมือนกันแต่ก็ไม่เหมือนกันที่สติปัญญา บางคนก็มีสติปัญญาสูงซึ่งมีเป็นจำนวนน้อย บางคนก็ปานกลาง แต่บางพวกก็มีสติปัญญาดำ เป็นคนโง่เล็กน้อยต่างกัน สำหรับคนที่มีสติปัญญาดีนั้นก็สามารรถเข้าใจหลักธรรมในทางศาสนาได้ง่าย แต่คนที่มีสติปัญญาน้อยก็เข้าใจหลักธรรมได้ยากหรือใช้เวลานาน นักการศึกษาจึงต้องหาวิธีการให้พวกเขาเข้าใจถึงหลักธรรมด้วยวิธีการต่างๆ นานา วิธีการอันหนึ่งก็คือการสอดแทรกหลักธรรมไว้ในกิจกรรมต่างๆ เพราะคนเราบางคนไม่ชอบฟังการสั่งสอน แต่ชอบพิธีกรรมติดพิธีกรรม ท่านจึงใช้กุศโลบายให้คนเราศึกษาธรรมจากพิธีกรรม เช่นเดียวกับการหลอกล่อเด็กให้กินยาขมในขนมหวาน

๒.๔ บริบทพื้นที่การทำวิจัย

บริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ โรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ซึ่งผู้จัดทำวิจัยจะได้กล่าวถึงบริบทและสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. **โรงเรียนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ** เลขที่ ๓๗๒ ถนนบรรณาการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นแหล่งชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย นักธุรกิจมีฐานะดี จะนำบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนที่สังคมยอมรับ เป็นการแสดงถึงฐานะของตน สำหรับเด็กและเยาวชนที่มาเรียนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของข้าราชการและคนงานที่เข้ามาขายแรงงาน ค้าขายเล็กๆน้อยๆ สภาพครอบครัว ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ประกอบอาชีพทั้ง ๒ คน ทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตน ทำให้เกิดปัญหาการขาดความอบอุ่น ไม่ได้รับความสนใจในเรื่องการเรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านสังคมแตกแยก ปัญหาด้านวัฒนธรรม สภาพปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารรวดเร็วทำให้วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลแก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนขาดคุณธรรมจริยธรรม^{๑๐๖}

บริบทในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน คือจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม รับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองดีและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนมีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีทักษะทางด้านกีฬา ศิลปะดนตรี ได้อย่างเหมาะสมและมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ตลอดจนการจัดบรรยากาศและภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๒. **บริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล^{๑๐๗}** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยสภาพทั่วไปมี ๒ ชุมชน คือเป็นชุมชนเก่าแก่ มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่น ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายอาชีพ มีทั้งฐานะดีและกลุ่มคนที่ค่อนข้างยากจน กลุ่มคนที่มีฐานะดีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ ธุรกิจค้าขาย เช่นไม้แปรรูปอุปกรณ์การก่อสร้าง อะไหล่พัดลมท่อน้ำ PVC เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้ส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนด้วยดีเสมอมา ส่วนกลุ่มคนที่มีฐานะค่อนข้างยากจน จะส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิเช่นเดียวกัน แต่เป็นโรงเรียนสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ลูกจ้างร้านค้า และรับจ้างพอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ไม่มีกำลังที่จะช่วยเหลือสังคมหรือกิจกรรมของสถานศึกษาได้มากมายเท่าใดนัก

บริบทในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียน คือเด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนหลายประการ ที่สำคัญคือการพูดความจริง และความซื่อสัตย์สุจริต แม้กระทั่งเด็กที่เรียนดี ก็ยังได้คะแนนข้อนี้ต่ำมาก และยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาที่ค่อนข้างน้อย ซึ่งทำให้เห็นภาพสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันนี้ยังขาดหลักที่จะยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางใจ ซึ่งเป็นการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัยซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แม้แต่การได้รับมอบหมาย

^{๑๐๖} ศราวุธ สิงหาราโท, “คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”, โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (เขต ๓๐), ไทยเสรีการพิมพ์, ๒๕๖๐.

^{๑๐๗} วีระศักดิ์ สายสุวรรณ, “คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”, โรงเรียนสตรีชัยภูมิ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (เขต ๓๐), ไทยเสรีการพิมพ์, ๒๕๖๐.

หน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถสะท้อนถึงเรื่องจิตอาสาเพื่อการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม ทางโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จึงได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีศักยภาพตามมาตรฐานสากล และส่งเสริมกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมอันดีงามบนความเป็นไทย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเด็กและเยาวชนในวันนี้คือผู้ใหญ่ที่จะเข้ามาพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาจากผู้ใหญ่ เป็นผู้กำลังจะก้าวขึ้นมามีบทบาททางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองอย่างมาก การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

พระอานาจ อตถกามา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่านักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านรักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านใฝ่เรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศ และอายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี คือ ๑) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง, ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง ๒) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้านหรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง ๓) ด้านมีวินัย ได้แก่ ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง ๔) ด้านใฝ่เรียนรู้ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม ๕) ด้านอยู่อย่างพอเพียงได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน ๖) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง ๗) ด้านรักความเป็น

ไทย ได้แก่ ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน ๘) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับสังคม^{๑๐๘}

นางสาวสมสุข นิธิอุทัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ศึกษาความหมายพฤติกรรมเยาวชนตามแนวพุทธตามการกระทำ สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน อันเป็นผลมาจากการบงการของตัณหา มีเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชน มี ๓ ชั้นคือ ๑) เป้าหมายในปัจจุบัน ๒) เป้าหมายในอนาคต ๓) เป้าหมายขั้นสูงสุด จุดเริ่มต้นของการ พัฒนาของเยาวชนตามแนวพุทธ คือ สัมมาทิฐิ การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเยาวชน ตามแนวพุทธ โดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทางสังคมเป็นปรโตโมหะ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชนสำหรับการพัฒนาเยาวชนใน สังคมไทย ศึกษาพฤติกรรมของ เยาวชนที่สามารถวัดได้เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนครอบคลุม ๔ ด้านคือ ๑) ไม่เบียดเบียนตนเอง ๒) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๓) รับผิดชอบต่อหน้าที่ ๔) พัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคม สาเหตุของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เกิดจากสาเหตุ ทางครอบครัว เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชน คือการมีทัศนคติที่ดีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เยาวชนกระทำการพฤติกรรมนั้น การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน การพัฒนาเยาวชน ได้แก่ การพัฒนาวินัยในตน การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด บทบาทของสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอน ชัดเจน และเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาพัฒนาการ ของการพัฒนาเยาวชน ตามแนวพุทธ ในสังคมไทย พบพัฒนาการของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในเรื่อง ความหมายของพฤติกรรมเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทยสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามแนวพุทธในสังคมไทยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชนตามแนว พุทธในสังคมไทย เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ในสังคมไทย การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวพุทธ ในสังคมไทย และบทบาทของสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย^{๑๐๙}

ประพีช จันทรเขียว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า : ๑. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านรักษาดินแดน ศักดิ์ศรี มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอยู่อย่างพอเพียงด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านซื่อสัตย์

^{๑๐๘} พระอานาจ อตถกามา, “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๕.

^{๑๐๙} นางสาวสมสุข นิธิอุทัย, “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๔.

สุจริต ด้านมีวินัย ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านรักความเป็นไทย ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและครูผู้สอนที่มี เพศ อายุ และตำแหน่งที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน ๓. ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอน การปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควรจะเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองครูจะต้องหาทางช่วยเหลือและจัดประสบการณ์และหาแนวทางสนับสนุนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้สูงขึ้นโดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสอดแทรกการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นตั้งแต่ประถมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น^{๑๑๐}

๒.๕.๒ งานวิจัยที่ข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้ใช้หลักธรรมทางศาสนา พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ

ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชน คือในปัจจุบันปัญหาเด็กและเยาวชนมีจำนวนมาก ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีและเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความสุขกับความพอเพียงจึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกๆ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นไม่เฉพาะเจาะจงอยู่ที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น ในภาคของชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านศาสนาหน่วยงานด้านการปกครอง ก็ต้องมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังต่อไปนี้

พระครูสมุห์ศรัณย์ ปญญาวิโร ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมระดับประถมศึกษา ในภาพรวม ๔ ด้านอยู่ในระดับที่มากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีลักษณะเด่น คือการส่งเสริมด้านความมีวินัย นักเรียนเข้าแถวตามระเบียบปฏิบัติตนตามข้อบังคับของโรงเรียน ทุกคนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนด้วยความเรียบร้อย และเข้าแถวซื้ออาหารกลางวันด้วยความเป็นระเบียบ, ส่วนการส่งเสริมด้านความรับผิดชอบโรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถพองชาติก่อนเข้าเรียนทุกวัน กล้ารับผิดชอบตนเองกระทำผิดกฎ ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองเมื่อปฏิบัติผิดระเบียบของโรงเรียน การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนมี

^{๑๑๐} ประพีช จันทร์เชียว, “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๒.

ความซื่อสัตย์สุจริต ยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป มีความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง และเมื่อเก็บสิ่งของของผู้คนอื่นได้แล้วนำไปมอบให้ครูส่งคืนเจ้าของ, การส่งเสริม ด้านความกตัญญูทักเวที โรงเรียนมีการสอนนักเรียนให้ความเคารพพ่อแม่ ครูอาจารย์ นำชื่อเสียงมาสู่ ครอบครัวด้วยการทำความดี ตอบแทนผู้มีพระคุณด้วยการตั้งใจเรียนและทำหน้าที่ของตนให้ดี นำ ข้อคิดของพ่อแม่ครูอาจารย์ มาเตือนตนเองเสมอ และทำให้พ่อแม่ครูอาจารย์ ได้ภาคภูมิใจ ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมแต่ละด้าน โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ ไม่แตกต่างกัน^{๑๑๑}

พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และ จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” ซึ่ง เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น เป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์, ด้านผู้เรียน มีความประหยัด, ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูทักเวที, และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ เปรียบเทียบการ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเพศ, อายุ แต่มีความ แตกต่างกันตามชั้น เรียน, ตามครอบครัว, รายได้ของครอบครัว ปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรม คือโรงเรียนควรมีการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนในด้านระเบียบวินัย ควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเอง ด้านความ ซื่อสัตย์สุจริต ควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและ จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริตตามความเหมาะสม ด้านความกตัญญู ควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูทักเวที ซึ่ง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความประหยัด ควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้ นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควร เสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่น ๆ^{๑๑๒}

นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นนักเรียนต่อการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมภาพรวม

^{๑๑๑} พระครูสมุห์ศรีธัญญ์ ปณฺณาวชิโร, “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปา ไรศิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๒.

^{๑๑๒} พระครูประทีปธรรมนาถ, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียน คลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๔.

และรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความกตัญญู ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการประหยัด และด้านความเมตตาตามลำดับ ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง ๕ ด้าน มีดังนี้ ด้านการมีวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน และเข้าห้องเรียนให้ตรงเวลา ด้านความซื่อสัตย์ ควรส่งเสริมให้นักเรียนเมื่อเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้แล้วนำไปมอบให้ครูเพื่อส่งคืนเจ้าของ ด้านความเมตตา ควรส่งเสริมนักเรียนให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด และส่งเสริมให้นักเรียนให้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทน ในด้านการประหยัด ควรส่งเสริมให้นักเรียนให้ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างประหยัด เช่น ปิดน้ำปิดไฟ เมื่อเลิกใช้งานทุกครั้ง ด้านความกตัญญู ควรส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อผู้มีพระคุณและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน^{๑๑๓}

พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินธโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ของนักเรียนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านโรงเรียนที่เรียน เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ และระดับชั้นการศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนแตกต่างกัน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แตกต่างกัน ในทุกด้าน นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรม นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม และด้านการสอน และการนิเทศมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม และมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดกิจกรรมและด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ส่วนแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ควรจัดให้มีสถานที่ที่ร่มรื่นสะอาด สวยงามและสงบ ควรเพิ่มซีดี หรือวีดีโอ ควรจัดให้มีค่ายธรรมะหรือค่ายคุณธรรมเพิ่มขึ้น และจัดให้มีการประเมินผลหลังเรียนอย่างเป็นระบบ^{๑๑๔}

^{๑๑๓} นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ, “ศึกษาการส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนประถมศึกษา: สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๕.

^{๑๑๔} พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินธโร, “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๗.

ปรีวัฒน์ ช่างคิด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือรูปแบบการดำเนินงานตามหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นสร้างความเข้าใจ ขั้นวางแผน ขั้นประชาสัมพันธ์ ขั้นดำเนินงาน ขั้นประเมินผล ขั้นปรับปรุง/พัฒนา โดยปัญหาและความต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา คือ ต้องมีผู้ประสานและส่งเสริมงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชนอย่างเพียงพอ ต้องเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญและส่งเสริม โดยให้โรงเรียน/สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน^{๑๑๕}

นางสาววิภาพร ทุณาบาล ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสามัคคี ด้านความสะอาด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีน้ำใจ อยู่ในระดับดีปานกลางได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ตามลำดับ

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ๑. ด้านความขยัน ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งใจเรียน นักเรียนส่งงานตรงเวลาตามเวลาที่ครูกำหนด ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียนและขยันหมั่นเพียร โดยการมอบเกียรติบัตรและของรางวัล ๒. ด้านความประหยัด ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักอดออมประหยัด ใช้สิ่งของให้เกิดความคุ้มค่าที่สุดและให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลังเมื่อเก็บสิ่งของได้ ต้องเอาคืนหรือประกาศหาเจ้าของไม่เก็บไว้ทั้งๆ ที่ไม่ใช่ของตนเอง ๔. ในด้านความมีวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบตามกฎระเบียบของโรงเรียนฝึกให้นักเรียนเข้าแถว และเดินแถวเข้าห้องให้เป็นระเบียบส่งงานตามเวลาที่กำหนด ๕. ด้านความสุภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และครูอาจารย์ด้วยการไหว้ โนม้มตัวเมื่อเดินผ่านและมีข้อตกลงในห้องว่านักเรียนต้องพูดจากันด้วยความสุภาพเรียบร้อย ๖. ด้านความสะอาด ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างจิตสำนึกโดยฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบรักษาความสะอาด มีระเบียบวินัย ฝึกให้นักเรียนรักษาความสะอาดภายในห้องเรียนโดยครูจัดทำตารางเวรให้นักเรียนทำในแต่ละวัน ๗. ด้านความสามัคคี ส่งเสริมให้

^{๑๑๕} ปรีวัฒน์ ช่างคิด, “รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕๗.

นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มและทำงานอย่างมีความสุข ๘. ด้านความมีน้ำใจ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักผลดีของการเสียสละแบ่งปันฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะช่วยงานของห้องเรียนด้วยการทำเวรประจำวัน^{๑๑๖}

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา คือหากพิจารณาในแง่ของกิจกรรมจะพบว่าในแต่ละบทบาท จะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจะต้องดำเนินการเป็นจำนวนมากให้แก่ชุมชน เช่น บทบาทให้การศึกษาแก่ชุมชน บทบาทการอบรมสั่งสอนประชาชน บทบาทการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุ – สามเณร บทบาทการสงเคราะห์ประชาชน การจัดบำเพ็ญกุศล การประกอบศาสนพิธี ให้ที่พึ่งพิงแก่ผู้ประสบภัย เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

พระมหาไพฑูลย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เท่ากับ ๔.๐๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูงที่สุด เท่ากับ ๔.๐๙ และด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด เท่ากับ ๔.๐๕

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับผลการเรียน พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรม , ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางจริยธรรม , ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาทางจริยธรรม , ด้านการเรียนการสอนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรมพระสงฆ์ควรเข้าไปจัดกิจกรรมให้มีการอบรมในโรงเรียนมากขึ้น และพระสงฆ์ควรใช้สื่อที่เข้าใจง่ายเพื่อดึงดูดเยาวชน ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางจริยธรรม ควรจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นเช่น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น และควรจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาทางจริยธรรม พระสงฆ์ควรมีการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้

^{๑๑๖} นางสาววิภาพร ทุนบาล, “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๙๗.

นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ด้านการเรียนการสอน ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่สนับสนุนสาระการเรียนรู้ ไม่เน้นเนื้อหาที่เข้าใจยาก^{๑๑๗}

พระครูโสภณสาโรภาส (อภิวัฒน์ จิตสาโร) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรพบว่า สมมติฐานที่ ๑ มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับในสมมติฐานการวิจัย แต่ตัวแปรทางด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ให้ข้อคิดเห็นในการช่วยเหลือสร้างพัฒนาถนนสะพาน ไฟฟ้าชุมชน ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน จัดหาโคตนา ตลาดรับซื้อข้าวปลอดสารพิษและสร้างต้นแบบการทำนาข้าวปลอดสารพิษที่ได้ผลผลิตดี เป็นแบบอย่างและเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนได้ด้วย ร่วมกับหน่วยงานราชการอื่นจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ทุกเพศ ทุกวัย เช่น กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ และสำรวจความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียน จัดลำดับความต้องการ วางแผนการใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า^{๑๑๘}

พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมโม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัย พบว่า ได้ผลสรุปจากผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และเจ้าอาวาสวัดโดยการสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล ด้านบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การอุปถัมภ์พระสงฆ์มากที่สุด เช่น มีการถวายภัตตาหารเป็นประจำ สิ่งของอุปโภค อัฐบริวาร ยารักษาโรค และสร้างเสนาสนะสถาน ด้านการชักชวนคนเข้าวัดอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญๆ เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา เป็นต้น และประเพณีท้องถิ่นต่างๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น รองลงมาได้แก่การจัดบรรยายธรรมะมีวัดเป็นศูนย์กลาง โดย

^{๑๑๗} พระมหาไพฑูริย์ (บุญล้ำเลิศ), “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๒.

^{๑๑๘} พระครูโสภณสาโรภาส, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๕.

ร่วมกับพระสงฆ์ เช่น จัดอบรมธรรมะวันอาทิตย์ และการประชาสัมพันธ์ในวันสำคัญต่างๆ ด้านสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าอยู่ในระดับน้อย เช่น การจัดทำ CD ธรรมะ การเทศน์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชน การเขียนบทความทางหนังสือพิมพ์ และการแสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ราชการ สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ และด้านการปกป้องพระพุทธศาสนา พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการทำนุบำรุงศาสนาอย่างมีเหตุผล รองลงมาคือการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และการศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้องแท้จริง^{๑๑๙}

พระครูวิศาลจริยคุณ (สะอาด กนตจาโร) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของปู่อจารย์ในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทด้านถวายความอุปถัมภ์พระสงฆ์ ประกอบด้วย (๑) บทบาทด้านการถวายภัตตาหาร ได้ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ ได้ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ ได้บริจาคปัจจัยสมทบมูลนิธิภัตตาหารของวัด ได้ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เข้าปฏิบัติธรรม ได้ตักบาตรทุกวันพระ ได้ตักบาตรในเวลาพระสงฆ์บิณฑบาตเป็นประจำ ได้ถวายภัตตาหารในโอกาสทำบุญต่าง ๆ ได้ชักชวนคนอื่นให้ร่วมถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ทุกลำดับมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง (๒) บทบาทด้านการถวายสิ่งของอุปโภคและยารักษาโรค ถวายผ้าจีวร ถวายไตรจีวรถวายร่ม ผ้าสบง ผ้าอังสะ บาตรลงผ้าสังฆาฏิ ถวายยารักษาโรคต่าง ๆ (ยาสามัญประจำบ้าน) ถวายปัจจัยเพื่อเป็นค่าพยาบาลรักษาโรคภัยต่าง ๆ ถวายผ้าประคดเอว ยาม รองเท้า เข็มเย็บผ้า ทุกลำดับมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง (๓) บทบาทด้านการสร้างเสนาสนะและถาวรวัตถุ ได้สร้างหรือมีส่วนร่วมสร้างห้องน้ำ ห้องส้วม สร้างโรงครัว หอฉันกำแพงวัด สร้างซุ้มประตู ร่วมสร้างอุโบสถ ได้สร้างหรือมีส่วนร่วมสร้างเจดีย์ทุกลำดับมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการชักชวนคนเข้าวัดฟังธรรม ได้แนะนำญาติพี่น้องให้ไปวัดเพื่อฟังธรรม ชักจูงแนะนำให้คณะศรัทธาในหมู่บ้านเด็กและเยาวชนไปวัดเพื่อฟังธรรม ได้ประกาศให้คนไปวัดเพื่อฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกลำดับมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการสนับสนุนพระสงฆ์เผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้ปาฐกถาธรรมแก่ศรัทธาในวัด ได้บรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้บรรยายความรู้ด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาแก่คนทั่วไป ทุกลำดับก็มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง บทบาททางด้านการปกป้องพระพุทธศาสนา ได้ช่วยเหลือเจ้าอาวาสแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด ได้เป็นสื่อกลางระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้าน ทุกลำดับก็มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านทางพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสืบทอดบ้าน นำคณะศรัทธาไหว้พระ

^{๑๑๙} พระครูสิงห์แก้ว วชิรมโน, “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๙.

สมาทานเบญจศีลสวตมณต์ ทำวัตรเช้า-เย็น ในช่วงฤดูเข้าพรรษา เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกลำดับมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง^{๑๒๐}

พระใบฎีกาวินัย ปสนโน (มีมาก) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษา นักศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ย คือด้านความเชื่อ ด้านรูปแบบพิธีกรรม ด้านความต้องการ และด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษา นักศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผล ต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ของนักศึกษาแตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน นักศึกษาที่ระดับชั้นต่างกัน นักศึกษาที่แผนกวิชาต่างกัน และนักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัดหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมให้สะอาดร่มรื่นและสวยงาม ปรับปรุงการเดินทางให้สะดวกสบายในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ควรดำเนินพิธีกรรมอย่างมีขั้นตอนและประสิทธิภาพ ควรบรรยายธรรมให้เข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้นๆ ควรชี้แนะนักศึกษาให้เห็นถึงผลของกรรมดีในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและควรแนะนำการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ควรส่งเสริมให้นักศึกษาจัดกิจกรรมในการเข้าร่วมพิธีกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา วิทยาลัยการอาชีพควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเข้าร่วมพิธีกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่ถูกต้องให้แก่ นักศึกษาอย่าสม่ำเสมอ^{๑๒๑}

นางแก้วกมล ฤทธิ์เต็ม ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับ

^{๑๒๐} พระครูวิสาละจริยคุณ (สะอาด กนตจาโร), “ศึกษาบทบาทของปู่อาวจารย์ในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐๒.

^{๑๒๑} พระใบฎีกาวินัย ปสนโน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๙๔.

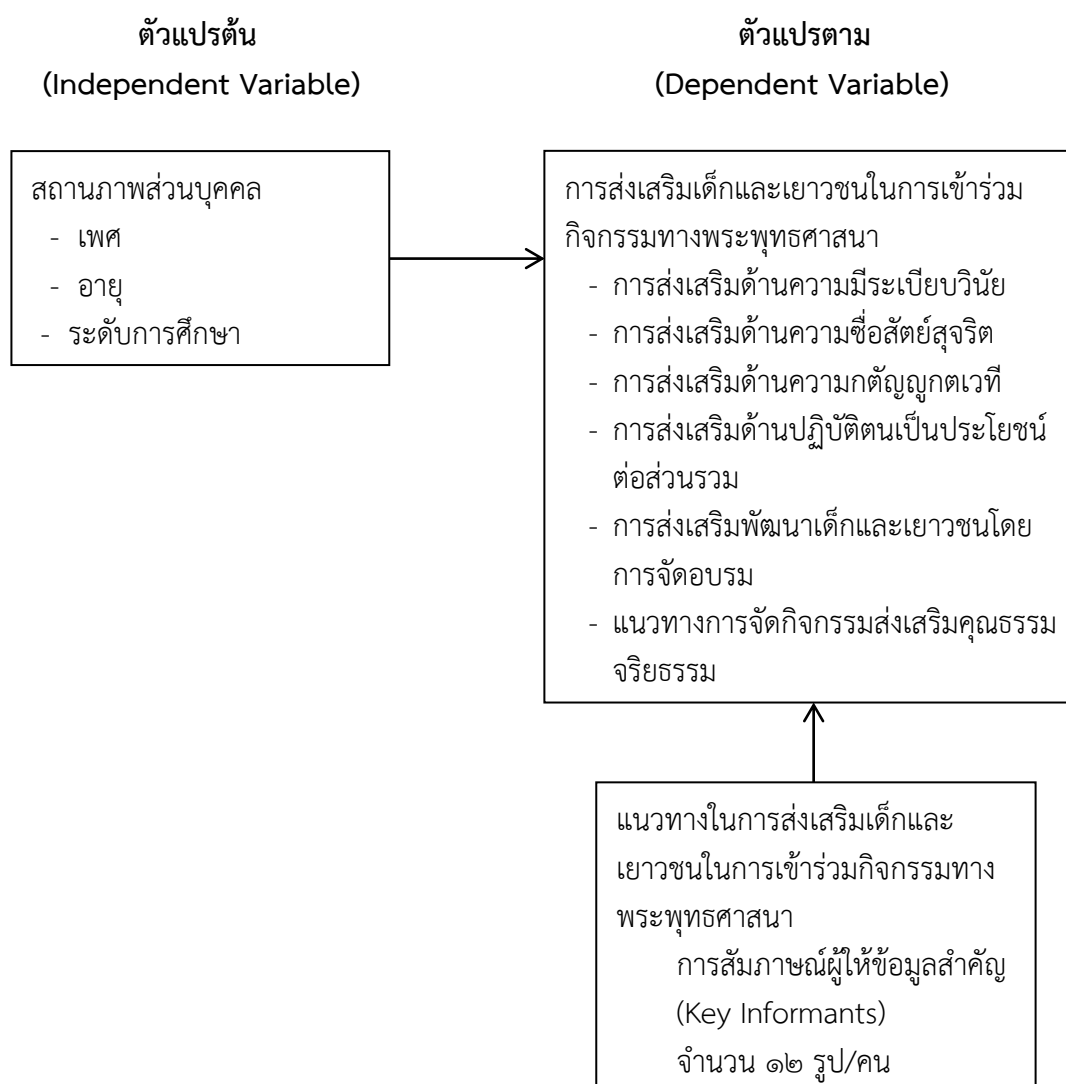
มากทุกด้าน และการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เห็นว่าการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทำให้สิ้นเปลือง เสียเวลา และไม่สนุกสนาน ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่และไม่ส่งเสริมสนับสนุน ข้อเสนอแนะควรมีนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารตั้งแต่ในระดับจังหวัด เขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๒}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน ช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชนสำหรับการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย ศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถวัดได้ การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ การพัฒนาวินัยในตนเอง การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด บทบาทของสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอน ชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ส่วนด้านส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนในด้านความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งใจเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งใจเรียนและขยันหมั่นเพียร ด้านความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความมีวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความสามัคคี ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มและทำงานอย่างมีความสุข

^{๑๒๒} นางแก้วมล ฤทธิ์เต็ม, “ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๘๗.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการการศึกษาหรือระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการวิจัยแบบประสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ การสังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการวิจัย

การสังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. กำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้วิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

๑. นำแบบสอบถามกระจายกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๐ จังหวัดชัยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและดำเนินการเก็บคืนภายใน ๒ สัปดาห์

๒. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้อำนวยการ ครู เด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๐ จังหวัดชัยภูมิ

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากเด็กเยาวชน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ก. เชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากเด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๓,๑๕๘ คน^๑ เด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒,๙๙๗ คน^๒ รวมประชากรทั้งหมดจำนวน ๖,๑๕๕ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๖,๑๕๕ คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane^๓ ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ ๐.๐๕ ดังนี้

^๑ วีระศักดิ์ สายสุวรรณ, ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนสตรีชัยภูมิ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.satrachaiyaphum.ac.th>, http://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1036100758&Area_CODE=101730, [๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

^๒ ศราวุธ สิงหาราโท “คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”, โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ปีการศึกษา ๒๕๖๑, ไทยเสรีการพิมพ์ ชัยภูมิ, ๒๕๖๑.

^๓ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา อ้างใน Taro Yamane, *Statistics ; An Introductory Analysis*, (New York: Harper and Row, 1967), pp.886-887.

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 E = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๖,๑๕๕ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{6,155}{1 + 6,155 (0.05 \times 0.05)}$$

$$n = \frac{6,155}{1 + 6,155 (0.05 \times .0025)}$$

$$n = \frac{6,155}{1 + 15.3875}$$

$$n = 375.7$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๗๖ คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้น จะใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ดังนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๖ คน ในการสุ่มใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนสตรีชัยภูมิและโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นระดับในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

จำนวนตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

= จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด $\times$ จำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน

= จำนวนประชากรทั้งหมด

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของโรงเรียนสตรีชัยภูมิและโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รวม ๓๗๖ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนโรงเรียนสตรีชัยภูมิและ
โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

โรงเรียน	ระดับการศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
สตรีชัยภูมิ	มัธยมศึกษาตอนต้น	๑,๖๔๔	๑๐๐
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑,๕๑๔	๙๓
ชัยภูมิภักดีชุมพล	มัธยมศึกษาตอนต้น	๑,๕๑๔	๙๓
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑,๔๘๓	๙๐
รวม		๖,๑๕๕	๓๗๖

ก. เชิงคุณภาพ

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ (Key Informants)

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑) ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการ โรงเรียนสตรีชัยภูมิ และโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓ คน ได้แก่

๑.๑ นายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ชำนาญการพิเศษ

๒.๑ นายศราวุธ สิงหาราโท ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ชำนาญการพิเศษ

๓.๑ นายณรงค์ดี อ้อทอง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ พระปริยัติกิจวิธาน

๒) พระสงฆ์สมณศักดิ์ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒ รูป ได้แก่

๒.๑ พระปริยัติกิจวิธาน เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ เจ้าอาวาสวัดชัยภูมิวนาราม

๓.๑ พระครูปริยัติสีโสภณ เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๓

๓) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๗ รูป ได้แก่

๓.๑ พระอธิการพรมะณี ปณฺธิโต โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย (ครูประจำสรรค์) ตำบลกุดตุ้ม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๓ พระวีรสิทธิ์ โชติวโร โรงเรียนพญาแลวิทยา ตำบลในเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๓ พระภักทธาพงษ์ สิริภทโท โรงเรียนบ้านห้วยบงเหนือ ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๔ พระพิบูลย์ ขนติโก โรงเรียนบ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๕ พระปฏิญา ญาณโสภโณ โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ตำบลบ้านเล่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๖ พระสุชาติ ปภากรโโรงเรียนหนองนาแซงวิทยา ตำบลหนองนาแซง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๗ พระประสิทธิ์ ขนติวัฒน์ โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา ตำบลบึงคล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข. เครื่องมือเชิงปริมาณ

๑. ลักษณะของแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยมีลักษณะของแบบตรวจรายการ (Check – List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราวัด ๕ ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง ปานกลาง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยเลย

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการจัดอบรม ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ว่าด้านใดมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราวัด ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเสนอแนะวิธีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Question)

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ และ ตอนที่ ๓ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตราวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนลิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likerttype)^๔ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

^๔ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

ระดับมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๕
ระดับมาก	ให้คะแนนเท่ากับ	๔
ระดับปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	๓
ระดับน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	๒
ระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๑

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๕ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย

๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔: เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะได้โดยเสรี

๒) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ

๒) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยแบบสอบถามเป็นประเภทคำถามปลายปิดและประเภทคำถามปลายเปิดซึ่งมีรายละเอียด ๓ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ การสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๒) สร้างเครื่องมือ

๓) นำเสนอร่างแบบสอบถามการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๔) นำแบบสอบถามการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๕) ปรับปรุงแก้ไข

๖) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

^๕ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๑.

ตอนที่ ๒: แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบตรวจรายการ (Check – List) และแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสนอแนะวิธีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Question)

ตอนที่ ๓: สร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทางเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด รายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นสร้างแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

๓) เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

๑. การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ได้กล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูป หรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทางด้านพระพุทธศาสนา และทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ รูป หรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาคำนวณค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ โดยใช้สูตร ดังนี้คือ

$$\begin{array}{lcl} \text{IOC} & = & \frac{\sum R}{N} \\ \text{เมื่อ} & \text{IOC} & = \text{ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์} \\ \sum R & = & \text{ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด} \end{array}$$

	N	=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ^๖
โดยที่	+๑	=	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	๐	=	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-๑	=	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๑ ขึ้นไป จำนวน ๔๐ ข้อ จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร. กรรมการประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๒. พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. กรรมการประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๓. รศ.ดร. สุรินทร์ นิยมางกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์

๔. ผศ. ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง อาจารย์การประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์

๕. ดร. พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์

๒. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค” (Cronbach’s Alpha Coefficient)^๗ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๑๒

^๖ พิษณุ ผ่องศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรีนซ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๙.

^๗ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูเนียร์ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

๑. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๐ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒ โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. นำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจาก นักเรียนมัธยมศึกษาทั้ง ๒ โรงเรียน ได้จำนวน ๓๗๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ แล้วนำข้อมูลแบบสอบถามกลับไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔. การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขอนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อทำการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์จนครบประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้รวบรวม เพื่อวิเคราะห์ สรุปผลและนำเสนอต่อไป

๓.๔.๒ การสัมภาษณ์ (Interview)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๕.๑ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐ – ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ – ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐ – ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ – ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด^๘

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (*t-test*) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (*F-Test*) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (*One Way ANOVA*) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (*Least Significant Difference : LSD.*)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (*Open ended Question*) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (*Content Analysis Technique*) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (*Content Analysis Technique*) ประกอบบริบท (*Context*)
๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

^๘ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, หน้า ๕๑.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๖ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๔.๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการดำเนินการทดสอบสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

๔.๕ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นการพรรณนาให้เห็นลักษณะทั่วไปของกลุ่มเด็กและเยาวชนตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยแสดงเป็นค่าความถี่ และค่าร้อยละ โดยภาพรวม ดังปรากฏในตาราง ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๓๗๖)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖๕	๔๓.๙
หญิง	๒๑๑	๕๖.๑
รวม	๓๗๖	๑๐๐.๐
อายุ		
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๗๙	๔๗.๖
๑๖ ปีขึ้นไป	๑๙๗	๕๒.๔
รวม	๓๗๖	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๗๙	๔๗.๖
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๙๗	๕๒.๔
รวม	๓๗๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” จำแนกได้ ดังนี้

เด็กและเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑ รองลงมาเป็นเพศชายมี จำนวน ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๙ ตามลำดับ รวมทั้งหมดจำนวน ๓๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

เด็กและเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔ และรองลงมามีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ ตามลำดับ รวมทั้งหมดจำนวน ๓๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

เด็กและเยาวชนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔ และจำนวนรองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ ตามลำดับ รวมทั้งหมดจำนวน ๓๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม ดังปรากฏในตาราง ๔.๒

ตาราง ๔.๒ แสดงผลวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม

(n=๓๗๖)

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๗๕	๐.๖๙	มาก
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๐๕	๐.๕๓	มาก
ด้านความกตัญญูตเวที	๓.๘๙	๐.๕๖	มาก
ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๓.๘๒	๐.๕๖	มาก
ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	๓.๕๕	๐.๖๐	มาก
ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๓.๗๓	๐.๕๙	มาก
โดยภาพรวม	๓.๘๐	๐.๕๒	มาก

จากตาราง ๔.๒ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ๑) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = ๔.๐๕), ๒) ด้านความกตัญญูตเวที ($\bar{X}$ = ๓.๘๙), ๓) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X}$ = ๓.๘๒), ๔) ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X}$ = ๓.๗๕), ๕) ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๗๓) และ ๖) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม ($\bar{X}$ = ๓.๕๕) ตามลำดับ

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความมีระเบียบวินัย ดังปรากฏใน ตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๓ แสดงผลการวิเคราะห์ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย

(n=๓๗๖)

ด้านความมีระเบียบวินัย	การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน	๓.๘๘	๐.๙๐	มาก
พระสงฆ์ได้ฝึกฝนให้นักเรียนมาโรงเรียนตรงต่อเวลา	๓.๙๘	๐.๙๓	มาก
ผู้บริหารจัดให้มีการปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางกฎ ระเบียบและการวางตนเป็นผู้มีวินัย ให้กับนักเรียน	๓.๗๒	๐.๘๖	มาก
พระสงฆ์ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเข้าแถวรับบริการตามลำดับ เช่น ซื้ออาหาร	๓.๕๙	๑.๐๒	มาก
นักเรียนทิ้งขยะในถังขยะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง	๓.๕๙	๑.๙๒	มาก
ภาพรวม	๓.๗๕	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านระเบียบวินัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่ ($\bar{X}$ = ๓.๗๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๒ นักเรียนมาโรงเรียนตรงต่อเวลาและเข้าแถวเคารพธงชาติทุกครั้ง ($\bar{X}$ = ๓.๙๘) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๑ นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๘๘) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ นักเรียนทิ้งขยะในถังขยะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง ($\bar{X}$ = ๓.๕๙) ตามลำดับ

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ดังปรากฏในตาราง ๔.๔

ตารางที่ ๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

(n=๓๗๖)

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์สอนอบรมนักเรียนรู้จักละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	๔.๐๐	๐.๙๔	มาก
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลา	๓.๖๘	๐.๗๙	มาก
เมื่อนักเรียนเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่นต้องพยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้	๔.๑๒	๐.๘๕	มาก
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรักเคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์	๔.๓๘	๐.๗๖	มาก
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อน ๆ	๔.๐๖	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๐๕	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๐๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๔ นักเรียนมีความรักเคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ ($\bar{X}$ = ๔.๓๘) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๓ เมื่อนักเรียนเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่นต้องพยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้ ($\bar{X}$ = ๔.๑๒ ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๒ นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลา ($\bar{X}$ = ๓.๖๘) ตามลำดับ

๔.๒.๓ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความกตัญญูทเวที ดังปรากฏในตาราง ๔.๕

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทเวที

(n=๓๗๖)

ด้านความกตัญญูทเวที	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวที	๔.๑๒	๐.๘๖	มาก
เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนแล้ว จะช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	๓.๗๑	๐.๘๘	มาก
นักเรียนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย	๔.๐๙	๐.๘๕	มาก
พระสงฆ์มีการแนะนำแก่นักเรียนเมื่อกลับถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	๓.๖๕	๑.๐๒	มาก
พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่และคุณครูอย่างเคร่งครัด	๓.๙๐	๐.๘๙	มาก
ภาพรวม	๓.๘๙	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความกตัญญูทเวที โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ นักเรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวที ($\bar{X}$ = ๔.๑๒) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๓ นักเรียนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\bar{X}$ = ๔.๐๙) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๔ พระสงฆ์มีการแนะนำแก่นักเรียนเมื่อกลับถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน ($\bar{X}$ = ๓.๖๕), ตามลำดับ

๔.๒.๔ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังปรากฏในตาราง ๔.๖

ตารางที่ ๔.๖ แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(n=๓๗๖)

ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์ได้สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ	๔.๑๖	๐.๘๑	มาก
พระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	๔.๐๔	๐.๗๘	มาก
ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน	๓.๕๕	๐.๙๒	มาก
พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมนิสัยการเสียสละเพื่อส่วนรวม	๓.๕๙	๐.๘๗	มาก
ทางพระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ด้านจิตอาสา	๓.๗๔	๐.๘๗	มาก
ภาพรวม	๓.๘๒	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๒), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ ครูได้สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = ๔.๑๖) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๒ ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ($\bar{X}$ = ๔.๐๔) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๓ ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๕๕) ตามลำดับ

๔.๒.๕ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม ดังปรากฏในตาราง ๔.๗

ตารางที่ ๔.๗ แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม

(n=๓๗๖)

ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียน	๓.๗๙	๐.๘๗	มาก
ทางพระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ	๓.๔๒	๑.๐๕	ปานกลาง
พระสงฆ์สามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี	๓.๖๐	๐.๘๕	มาก
พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมสามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้ถูกต้อง	๓.๖๕	๐.๘๐	มาก
ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบทุนการศึกษา หรือของชำร่วยแก่นักเรียนผู้เข้าร่วมอบรม	๓.๓๐	๑.๐๒	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๕	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๕๕), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๗๙) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๔ ผู้จัดอบรมสามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้ถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๓.๖๕) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบทุนการศึกษา หรือของชำร่วยแก่นักเรียนผู้เข้าร่วมอบรม ($\bar{X}$ = ๓.๓๐) ตามลำดับ

๔.๒.๖ ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังปรากฏในตาราง ๔.๘

ตารางที่ ๔.๘ แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

(n=๓๗๖)

ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสงฆ์ ได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน	๓.๙๔	๐.๘๑	มาก
พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน	๓.๘๑	๐.๘๒	มาก
พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๔.๐๒	๐.๘๗	มาก
โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการนำนักเรียนไปทำบุญตักบาตรหรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา	๓.๗๔	๐.๙๐	มาก
พระสงฆ์ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม หรือปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๓.๑๒	๐.๙๖	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๗๓	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๗๓), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๓ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๐๒) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๑ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๙๔) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ พระสงฆ์ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม หรือปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๑๒) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา กับตัวแปรตาม ได้แก่ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๖ ด้านคือ ๑) ด้านความมีระเบียบวินัย ๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ๓) ด้านความกตัญญู กตเวทิต์ ๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ๕) ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม และ ๖) ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่อง เพศ อายุ และระดับการศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๙ – ๔.๑๕

สมมติฐานที่ ๑ เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น จะเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ โดยรวม

(n=๓๗๖)

เพศ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ชาย	๑๖๕	๓.๗๔	๐.๔๗	มาก
หญิง	๒๑๑	๓.๘๐	๐.๓๓	มาก
รวม	๓๗๖	๓.๘๐	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๘๐, S.D.=๐.๔๒) โดยเด็กและเยาวชนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =๓.๘๐, S.D.=๐.๓๓) ส่วนเด็กและเยาวชนชาย มีความเห็นว่าการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๔, S.D.=๐.๔๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ

(n=๓๗๖)

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	ชาย (๑๖๕ คน)		หญิง (๒๑๑ คน)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านความมีวินัย	๓.๖๘	๐.๖๕	๓.๘๐	๐.๗๒	-๑.๖๔๐	๐.๑๐๒
๒. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๓.๙๔	๐.๕๙	๔.๑๓	๐.๔๖	-๓.๔๖๗	๐.๐๐๑*
๓. ด้านความกตัญญูกตเวที	๓.๘๘	๐.๖๑	๓.๙๑	๐.๕๒	-๐.๕๗๗	๐.๕๖๔
๑. ดานปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม	๓.๗๖	๐.๖๔	๓.๘๖	๐.๕๐	-๑.๕๖๒	๐.๑๑๙
๕. ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยการจัดอบรม	๓.๖๐	๐.๖๕	๓.๕๒	๐.๕๕	๑.๓๐๔	๐.๑๙๓
๖. ด้านแนวทางการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๓.๗๑	๐.๖๙	๓.๗๔	๐.๕๑	-๐.๕๐๖	๐.๖๑๓
รวม	๓.๗๔	๐.๔๗	๓.๘๐	๐.๓๓	-๑.๒๗๗	๐.๒๐๒

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ด้าน

ความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูทวดเทวี ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านพัฒนาเด็ก และเยาวชนโดยการจ้ดอบรม ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเพศหญิงมากกว่าเพศชายจึงเป็นการยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและ เยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น จะเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและ เยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัด ชัยภูมิ จำแนกตามอายุ โดยรวม

(n=๓๗๖)

อายุ	ระดับความคิดเห็น			
	n	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๗๙	๓.๗๙	๐.๔๐	มาก
๑๖ ปี ขึ้นไป	๑๙๗	๓.๗๖	๐.๔๐	มาก
รวม	๓๗๖	๓.๗๘	๐.๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี ($\bar{X}$ =๓.๗๙, S.D.= ๐.๔๐) มีความเห็นว่า มีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มากกว่าเด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ =๓.๗๖, S.D.= ๐.๔๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามอายุ

(n=๓๗๖)

การส่งเสริมเด็กและ เยาวชนในการเข้าร่วม กิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา	น้อยกว่า ๑๖ ปี (๑๗๙ คน)		๑๖ ปี ขึ้นไป (๑๙๗ คน)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านความมีวินัย	๓.๗๙	๐.๖๐	๓.๗๒	๐.๗๗	๐.๙๓๕	๐.๓๕๒
๒. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๐๖	๐.๔๘	๔.๐๔	๐.๕๗	๐.๓๙๘	๐.๖๙๑
๓. ด้านความกตัญญู กตเวที	๓.๘๘	๐.๕๕	๓.๙๑	๐.๕๘	-๐.๕๕๘	๐.๕๗๗
๔. ด้านปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม	๓.๘๒	๐.๕๗	๓.๘๒	๐.๕๕	๐.๐๒๖	๐.๙๗๙
๕. ด้านพัฒนาเด็กและ เยาวชนโดยการจัด อบรม	๓.๕๕	๐.๖๑	๓.๕๕	๐.๕๘	๐.๐๖๒	๐.๙๕๐
๖. ด้านแนวทางการจัด กิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม	๓.๗๔	๐.๖๑	๓.๗๑	๐.๕๘	๐.๓๗๗	๐.๖๓๔
รวม	๓.๗๙	๐.๔๐	๓.๗๖	๐.๔๐	๐.๖๕๑	๐.๕๑๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น จะเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๗๖)

ระดับการศึกษา		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๗๙	๓.๗๙	๐.๓๙	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๙๗	๓.๗๖	๐.๔๐	มาก
รวม	๓๗๖	๓.๗๗	๐.๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า เด็กและเยาวชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.39$) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, $S.D.=0.39$) มีความเห็นว่า มีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มากกว่าเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปลายซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, $S.D.=0.40$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๗๖)

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	มัธยมศึกษาตอนต้น (๑๗๙ คน)		มัธยมศึกษาตอนปลาย (๑๙๗ คน)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านความมีวินัย	๓.๗๙	๐.๖๐	๓.๗๒	๐.๗๗	๐.๙๓๒	๐.๓๕๒
๒. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๐๖	๐.๔๘	๔.๐๔	๐.๕๗	๐.๒๙๘	๐.๖๙๑
๓. ด้านความกตัญญูกตเวที	๓.๘๘	๐.๕๕	๓.๙๑	๐.๕๘	-๐.๕๕๘	๐.๕๗๗
๔. ด้านปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม	๓.๘๒	๐.๕๗	๓.๘๒	๐.๕๕	๐.๐๒๖	๐.๙๗๙
๕. ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยการจัดอบรม	๓.๕๕	๐.๖๑	๓.๕๕	๐.๕๘	๐.๐๖๒	๐.๙๕๕
๖. ด้านแนวทางจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๓.๗๔	๐.๖๑	๓.๗๑	๐.๕๘	๐.๔๗๗	๐.๖๓๔
รวม	๓.๗๙	๐.๓๙	๓.๗๖	๐.๔๐	๐.๖๕๑	๐.๕๑๖

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลสรุปการเปรียบเทียบการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลตามสมมติฐาน ๑-๓ รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

(n=๓๗๖)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	t – test	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	-๑.๒๗๗	๐.๒๐๒		✓
๒.	อายุ	๐.๖๕๑	๐.๕๑๖		✓
๓.	ระดับการศึกษา	๐.๖๕๑	๐.๕๑๖		✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ได้ดังนี้

เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป เด็กและเยาวชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละด้าน โดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตารางประกอบด้วย ๖ ด้านดังนี้

๑. ด้านความมีระเบียบวินัย

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ยังมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	ควรจัดอบรมด้านระเบียบวินัยให้กับเด็กและเยาวชนบ่อยๆ เพื่อให้ติดเป็นนิสัยควรเคร่งครัดในเรื่องการแต่งกายให้เด็กและเยาวชนแต่งกายเข้ามาในโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
๒. เด็กและเยาวชนบางส่วนมาโรงเรียนไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ	จัดอบรมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการบริหารเวลา มาให้ทันเคารพธงชาติก่อนเข้าเรียน และควรมีบทลงโทษเด็กและเยาวชนที่มาโรงเรียนสาย
๓. ขาดการปฐมนิเทศชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียน	ทางโรงเรียนควรชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียนทุกภาคการเรียน เพื่อเป็นการเน้นให้เด็กและเยาวชนจำระเบียบวินัยข้อที่พึงปฏิบัติตนให้ถูกต้องได้
๔. ผู้บริหารส่งเสริมให้เข้าแถวตามลำดับเมื่อซื้ออาหาร แต่นักเรียนไม่ค่อยปฏิบัติตาม	ควรอบรมระเบียบวินัยในด้านการรับบริการ เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร
๕. ชอบทิ้งขยะไม่ถูกที่ทำให้โรงเรียนสกปรก	เด็กและเยาวชนควรช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

๒. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๗ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ **ด้านความซื่อสัตย์สุจริต**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่มีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	ควรจัดอบรมด้านศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป และผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ควรยกตัวอย่างประกอบสื่อการอบรมให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น
๒. เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	ควรมอบหมายงานชิ้นใหญ่ให้เด็กและเยาวชนเพื่อฝึกความรับผิดชอบ
๓. เมื่อเก็บของได้มักไม่ส่งคืนให้เจ้าของ ขอบหียบของเพื่อนไปแล้วไม่ส่งคืนเจ้าของเดิม	ควรปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตให้มากขึ้น เมื่อยืมของเพื่อนไปต้องส่งคืน
๔. เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความซื่อสัตย์สุจริตชอบโกหกบิดามารดาครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ	ควรชี้ให้เห็นโทษของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต โดยเอาธรรมะมายกตัวอย่างประกอบให้เห็นผลของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต
๕. เด็กและเยาวชนบางคนขาดความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อนๆ	ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ปลูกฝังด้านความซื่อสัตย์สุจริตตลอดระยะเวลาการศึกษา

๓. ด้านด้านความกตัญญูทเวที

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๘ สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ **ด้านความกตัญญูทเวที**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. เด็กและเยาวชนไม่มีความรู้และความเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวทีอย่างลึกซึ้ง	พระสงฆ์ควรเน้นจัดกิจกรรมเพื่ออบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนในเรื่องความกตัญญูทเวที
๒. บางคนไม่ค่อยช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเมื่อกลับจากโรงเรียน	ควรฝึกให้เด็กและเยาวชนช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน
๓. เด็กและเยาวชนบางคนไม่ดูแลพ่อแม่เมื่อยามท่านเจ็บป่วย	พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยขอความร่วมมือจากทางโรงเรียน
๔. ไม่ได้รับคำแนะนำแนวทางปฏิบัติจากพระสงฆ์เรื่องการช่วยเหลือมารดาบิดาเมื่อกลับจากโรงเรียน	พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านความกตัญญูทเวทีและชี้นำแนวทางในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
๕. เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่เคร่งครัดต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่และครูอาจารย์	ควรจัดอบรมปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้ซึ่งถึงคุณประโยชน์ของความกตัญญูทเวที และโทษของความอกตัญญูทเวที

๔. ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ **ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. เด็กและเยาวชนบางคนไม่ค่อยให้ความสนใจช่วยเหลือผู้อื่น ไม่อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ	พระสงฆ์และครูผู้สอนต้องพยายามให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสดูแลความมีน้ำใจต่อเพื่อนๆ
๒. บางส่วนขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม	ควรฝึกอบรมเน้นนำให้เด็กและเยาวชนรู้จักรับผิดชอบมีจิตใจฝึกฝายที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนหรือทางวัดจัดขึ้น
๓. ไม่ให้ความร่วมมือด้านบรรณารักษ์เพื่อรักษาความสะอาดสาธารณะสมบัติของโรงเรียน	ครูผู้สอนควรให้ความสนใจ คอยควบคุมดูแลให้เด็กและเยาวชนช่วยเหลือกันทำความสะอาดสาธารณะสมบัติของโรงเรียน
๔. กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการเสียสละเพื่อส่วนรวมมีน้อย	พระสงฆ์หรือทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการเสียสละเพื่อให้เด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
๕. กิจกรรมด้านจิตอาสา มีน้อยและเด็กเยาวชนบางคนไม่มีความสนใจในด้านนี้	ควรจัดอบรมปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้ซึ้งถึงคุณประโยชน์ของการมีจิตอาสา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

๕. ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ **ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. พระสงฆ์มีโอกาสน้อยในการจัดอบรมคุณธรรมในโรงเรียน	พระสงฆ์ควรเข้าไปจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น
๒. การจัดอบรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอ	พระสงฆ์และทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น และควรใช้สื่อที่เข้าใจง่ายเพื่อดึงดูดใจของเด็กและเยาวชน
๓.การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสงฆ์บางครั้งไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมควรใช้สื่อที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และใช้สื่อที่เข้าใจง่ายมีความสนุกสนานสามารถดึงดูดใจของเด็กและเยาวชน
๔. ผู้จัดอบรมไม่มีการประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	พระสงฆ์หรือทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยการประยุกต์แฝงหลักธรรมประกอบสื่อการอบรม
๕. ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์มีการมอบทุนการศึกษาหรือของชำร่วยให้กับเด็กและเยาวชนน้อยมาก	พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมควรมอบทุนการศึกษาหรือของชำร่วยให้กับเด็กและเยาวชนที่มีใจจดจ่อในการฟังและปฏิบัติตามในการอบรม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมอบรมในครั้งต่อไป

๖. ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๑

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. การจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนยังมีน้อย	พระสงฆ์ควรขอความร่วมมือจากโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น
๒. ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาน้อย	พระสงฆ์และทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น และควรใช้สื่อที่เข้าใจง่าย
๓. ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาน้อย	พระสงฆ์ควรประสานงานขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อขอจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๔. ทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้พาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตรหรือเวียนเทียนที่วัดน้อย	ทางโรงเรียนควรพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมในการทำบุญ
๕. พระสงฆ์ไม่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเสนอหรือปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

๔.๕ สรุปผลจากการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษา ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านด้านความกตัญญูกตเวที ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม และด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นแนวทางการศึกษา ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๒ รูป/ท่าน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้

๑. ด้านความมีระเบียบวินัย ในปัจจุบันทางสังคมมีปัญหาต่างๆ เรื่องเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนไม่ตรงต่อเวลา พระสงฆ์ผู้บริหารและครูควรประชุมร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขในด้านระเบียบวินัย^๑

การแต่งกายเข้ามาในโรงเรียนไม่ค่อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนควรสนับสนุนพระสงฆ์ให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิต^๒

เด็กและเยาวชนมักจะทำตามความเคยชินเคยทำอะไรที่บ้านก็จะติดเป็นนิสัย เช่น การแต่งกายการมาโรงเรียนสาย การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน สมควรที่สถาบันทางศาสนาคือพระสงฆ์จะเข้ามาช่วยสั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านพระสงฆ์ก็ควรปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้คนในสังคมเกิดการยอมรับและเลื่อมใสต้องส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีระเบียบวินัย นับตั้งแต่การรับผิดชอบตัวเองและรับผิดชอบต่อสังคม^๓

เด็กและเยาวชนขาดการฝึกฝนด้านความอดทน อดกลั้น ไม่มีความมานะเพียรพอ และไม่มีสติที่จะเรียนรู้หรือรับฟังการอบรม การที่พระสงฆ์เข้ามาช่วยเหลืออบรมสั่งสอนก็จะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นเข้าถึงแก่นแท้ของความมีระเบียบวินัยอย่างแท้จริง และกล้าปฏิบัติอย่างไม่เขินอาย เพราะระเบียบวินัยมีประโยชน์มากต่อชีวิตมนุษย์ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต^๔

^๑ สัมภาษณ์ พระพิบูลย์ ขนิกโก, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านช่อระกา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระปญฺญญา ญาณโสภณ, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ๒, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูปริยัติสโรภณ, เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ พระปริยัติกิจวิธาน, เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

จึงเห็นสมควรที่สถาบันทางศาสนาคือพระสงฆ์เข้ามาช่วยกันสั่งสอนอบรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเด็กและเยาวชนจะมีความเคารพเชื่อฟังพระสงฆ์มากกว่าครู ทางโรงเรียนควรให้การสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างจริงจังและเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักรับผิดชอบและมาโรงเรียนตรงต่อเวลา^๕

พระสงฆ์ต้องมาเป็นเสาหลักในการฝึกอบรมชี้แนะ ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนได้ซึมซับเอาธรรมะมากเท่าไรก็จะทำให้มีระเบียบวินัยในตนเองและผู้อื่นมากขึ้นเท่านั้น และผู้บริหารก็ได้จัดปฐมนิเทศชี้แจงกฎระเบียบการวางตนเป็นผู้มีวินัยให้กับเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมีระเบียบวินัยมากขึ้น^๖

ยิ่งถ้าพระสงฆ์เข้ามาช่วยเหลือด้านการอบรมสั่งสอน ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นเข้าถึงแก่นแท้ของธรรมะระเบียบวินัยอย่างลึกซึ้งมากขึ้นเป็นเงาตามตัว^๗

สรุปได้ว่า ด้านความมีระเบียบวินัย ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนตรงต่อเวลาแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ผู้บริหารได้จัดให้มีการปฐมนิเทศชี้แจงเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ก็ยังมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เพราะเด็กและเยาวชนมักจะทำตามความเคยชินเคยทำอะไรที่บ้านก็จะติดเป็นนิสัย เช่น การแต่งกายการมาโรงเรียนสาย การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน สมควรที่สถาบันทางศาสนาคือพระสงฆ์จะเข้ามาช่วยสั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านพระสงฆ์ก็ควรปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้คนในสังคมเกิดการยอมรับและเลื่อมใส ต้องส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีระเบียบวินัย นับตั้งแต่การรับผิดชอบตัวเองและรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนควรสนับสนุนเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย และโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอบรมในด้านระเบียบวินัยให้มากยิ่งขึ้น

^๕ สัมภาษณ์ พระวีระสิทธิ์ โชติวโร, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนพญาแลวิทยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ, ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ พระอธิการพรมะณี ปณฺธิโต, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย	
๑. การแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน	
๒. การมาโรงเรียนตรงต่อเวลา	
๓. การปฐมนิเทศชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียน	
๔. การรับบริการภายในโรงเรียน	
๕. มารยาทในเรื่องสุขอนามัย	
๖. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านระเบียบวินัย	

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. เด็กและเยาวชนส่วนมากแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	๗	๑,๒,๓,๖,๗,๘,๙
๒. ส่วนมากมาโรงเรียนตรงต่อเวลา และเข้าแถวเคารพธงชาติทุกครั้ง	๖	๒,๓,๖,๑๐,๑๑,๑๒
๓. ผู้บริหารจัดการให้มีการปฐมนิเทศชี้แจงกฎระเบียบและการวางตนเป็นผู้มีวินัยให้กับเด็กและเยาวชน	๗	๑,๒,๔,๕,๗,๑๑,๑๒
๔. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเข้าแถวรับบริการตามลำดับ เช่น การซื้ออาหาร	๗	๑,๒,๓,๔,๕,๑๐,๑๑
๕. ทิ้งขยะลงในถังที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง	๖	๓,๔,๕,๗,๙,,๑๑
๖. เปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัยอย่างแท้จริง	๖	๑,๒,๓,๗,๘,๑๐,

๒. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปัจจุบันหากเราพิจารณาเรื่องผลประโยชน์คนที่ทำอะไรด้วยความจริงใจและมีคุณธรรมจริยธรรม ต้องเป็นบุคคลที่ไม่ยึดถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง เอาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อน ซึ่งในปัจจุบันหายากมากเพราะสังคมปัจจุบันส่วนมากเน้นไปที่การแข่งขันแม้แต่ในระบบการเรียนการสอน พระสงฆ์ต้องปฏิบัติในหน้าที่เป็นเนือนาบุญด้วยการสงเคราะห์อนุเคราะห์ในการแนะนำสั่งสอน^๘

พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยเกินไป และเด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ เพราะชอบโกหกบิดามารดาและผู้มีพระคุณ มีความอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนมากกว่า แต่พระสงฆ์และโรงเรียนก็ได้สั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนรู้จักละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดมากขึ้น^๙

มีความรับผิดชอบส่งงานตามเวลาที่กำหนด เมื่อเก็บของได้มักพยายามส่งคืนให้เจ้าของ เมื่อหยิบของเพื่อนไปแล้วก็ส่งคืน แต่บางครั้งครูก็พยายามให้เด็กและเยาวชนแข่งขันเอาชนะคนอื่น โดยขาดการมุ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริต การลักขโมยเล็กๆ น้อยๆ เริ่มจากที่บ้านเพราะบิดามารดาไม่สั่งสอนไม่อบรม เชื่อว่าบุตรธิดาของตนทำผิดเพียงเล็กน้อยจนทำให้เด็กและเยาวชนชอบทำผิดเป็นนิสัย ควรที่พระสงฆ์ครูและพ่อแม่จะต้องช่วยกันปลูกฝังความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น^{๑๐}

พระสงฆ์ควรเข้าไปจัดกิจกรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น เช่นในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก็ควรประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอเข้าไปจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม^{๑๑}

ทั้งด้านพ่อแม่ครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือทางวัดเพื่อปรับพฤติกรรมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของชาติต่อไป^{๑๒}

สรุป ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่าในทางสถานศึกษาใช้เวลาและโอกาสแก่พระสงฆ์ในการอบรมสั่งสอนน้อยเกินไป เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก จึงทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ แต่พระสงฆ์และโรงเรียนก็ได้สั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนรู้จักละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดมากขึ้น ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือทางวัดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของชาติต่อไป

^๘ สัมภาษณ์ พระภัททชาพงษ์ สิริภทโท, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านห้วยบงเหนือ, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายศราวุธ สิงหาราโท, ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระอธิการพระมนี ปณฺธิโต, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ, ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายณรงศักดิ์ อ้อทอง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	
๑. ให้อำนาจและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	
๒. ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	
๓. เมื่อเก็บของได้ควรส่งคืนให้เจ้าของ	
๔. ควรส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่ครูอาจารย์	
๕. ควรมีการปลูกฝังเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อนๆ	
๖. ควรส่งเสริมการอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต	

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. เด็กและเยาวชนส่วนมากมีความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	๕	๓,๕,๑๐,๑๑,๑๒
๒. เด็กและเยาวชนรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลา	๗	๒,๓,๕,๗,๑๐,๑๑,๑๒
๓. เมื่อเด็กและเยาวชนเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่น ต้อง พยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้	๗	๑,๒,๓,๗,๘,๑๑,๑๒
๔. เด็กและเยาวชนส่วนมากมีความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่ครู อาจารย์	๖	๓,๔,๕,๗,๙,๑๑
๕. ควรมีการปลูกฝังเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและ เพื่อนๆ	๕	๑,๒,๓,๔,๗
๖. พระสงฆ์บิณฑบาตและครูต้องช่วยกันส่งเสริมอบรมเด็ก และเยาวชนด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๙	๑,๒,๓,๔,๗,๙,๑๐,๑๑,๑๒

๓. **ด้านความกตัญญูทเวที** ในเรื่องของความกตัญญูทเวทีจะเป็นไปในทิศทางที่ดีได้ พระสงฆ์จะต้องเน้นไปที่เรื่องของความกตัญญูทเวทีต่อผู้มีพระคุณ และทางโรงเรียนเมื่อถึงวันสำคัญของทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ ทางโรงเรียนจะต้องร่วมกับพระสงฆ์จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีต่อผู้มีพระคุณและโรงเรียนที่เคยได้ทำคุณงามความดีเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ระลึกถึง^{๑๓}

เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่เชื่อฟังบิดามารดาครูอาจารย์ ชอบโต้เถียงบิดามารดาและผู้มีพระคุณ ไม่ช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อกลับจากโรงเรียน พระสงฆ์และครูผู้สอนได้ช่วยแนะนำชี้แนะให้เด็กเยาวชนมีความรู้และความเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวที และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้เด็กเยาวชนได้นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยช่วยเหลือผู้ปกครองเมื่อกลับจากโรงเรียน^{๑๔}

เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับผู้ใหญ่ โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความกตัญญูทเวทีมีน้อยเกินไป เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความกตัญญูทเวทีน้อยลง ควรส่งเสริมด้วยการจัดอบรมให้เด็กและเยาวชนมีความกตัญญูทเวทีต่อผู้มีพระคุณไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา ครู หรือผู้มีพระคุณแก่เด็กและเยาวชน^{๑๕}

ทางโรงเรียนหรือทางวัดควรจัดกิจกรรมหรือโครงการในวันพ่อหรือวันแม่ และนิมนต์พระวิทยากรไปอบรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความดีของบิดามารดา ปลุกฝังให้เอาใจใส่ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย^{๑๖}

ผู้บริหารพระสงฆ์และครูควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมด้านความกตัญญูทเวที เพราะความกตัญญูทเวทีถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความพยายามให้ความรู้ความเข้าใจให้มากที่สุด ซึ่งความเป็นจริงต้องให้ความรู้ในเชิงลึกทาง^{๑๗}

สรุป ด้านความกตัญญูทเวที พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนมากเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวที ช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อกลับจากโรงเรียน ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ แต่เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความกตัญญูทเวทีน้อยลง ควรที่ผู้บริหารสถานศึกษาพระสงฆ์และครูจะร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมด้านความกตัญญูทเวทีในวันสำคัญทางราชอาณาจักรและพุทธจักร เพราะความกตัญญูทเวทีถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระสุชาติ ปภาโร, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนหนองนาแซงวิทยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระปฏิญาณ ญาณโสภณ, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ๒, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติสีโสภณ, เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระประสิทธิ์ ขนติวงโส, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระปริยัติกิจวิธาน, เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทเวที

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทเวที
๑. ฝึกอบรมให้เข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวที
๒. การช่วยเหลือผู้ปกครอง เมื่อกลับจากโรงเรียน
๓. ปลุกฝังให้เอาใจใส่ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เมื่อท่านเจ็บป่วย
๔. ฝึกอบรมแนะนำแก่เด็กเยาวชนให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน
๕. ด้านการอบรมสั่งสอนแก่เด็กและเยาวชน
๖. ผู้บริหารพระสงฆ์และครูควรร่วมมือกันส่งเสริมกิจกรรมด้านความกตัญญูทเวที

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความกตัญญูทเวที

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. เด็กและเยาวชนมีความรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูทเวทีมากขึ้น	๗	๑,๒,๓,๗,๘,๙,๑๑
๒. เมื่อเด็กและเยาวชนกลับจากโรงเรียนแล้ว จะช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานบ้านเสมอ	๖	๑,๒,๓,๗,๙,๑๑
๓. เด็กและเยาวชนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เมื่อท่านเจ็บป่วยเสมอ	๘	๑,๒,๓,๕,๖,๗,๘,๑๑,
๔. พระสงฆ์มีการแนะนำแก่เด็กเยาวชนเมื่อกลับมาถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	๖	๓,๔,๕,๗,๑๐,๑๑
๕. เด็กและเยาวชนเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่พระสงฆ์และคุณครูอย่างเคร่งครัด	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๑
๖. ผู้บริหารพระสงฆ์และครูได้ร่วมมือกันช่วยสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการจัดอบรมด้านความกตัญญูทเวที	๖	๑,๒,๓,๔,๗,๙

๔. ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เด็กและเยาวชนบางส่วนยังมีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์ส่วนรวม ทางโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ^{๑๘}

เด็กและเยาวชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย แต่ก็ยังมีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมด้วยการอบรมให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติของโรงเรียน ชุมชนและสังคม ด้วยการเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มหรือโรงเรียน^{๑๙}

การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้นจะต้องมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสาให้มีในตนของเด็กและเยาวชนทุกคน โดยมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสะอาดเรียบร้อย เพื่อสร้างเสริมนิสัยการเสียสละเพื่อส่วนรวม^{๒๐}

อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญาพร้อมทั้งอุทิศเวลาให้ส่วนรวมเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ช่วยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพิ่มเติมกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมพัฒนาให้มีความสามารถปรับปรุงตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตนช่วยเหลือผู้อื่นได้^{๒๑}

การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรจัดให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง เช่น ช่วยกันรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา คือรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวมไม่ยึดเอาของส่วนรวมมาเป็นของตน^{๒๒}

สรุป ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่าเด็กและเยาวชนบางส่วนยังมีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์ส่วนรวม พระสงฆ์และโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ซึ่งเป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการเสียสละเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา คือรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระพิบูลย์ ขุนคิโก, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านช่อระกา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระอธิการพรมะณี ปณฺธิโต, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติสีลโสภณ, เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระภิกษุชาพงษ์ สิริภทฺโท, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านห้วยบงเหนือ, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายศราวุธ สิงหาราโท, ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม
๑. ฝึกอบรมให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
๒. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๓. จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาด
๗. จัดกิจกรรมสร้างเสริมนิสัยรักการเสียสละ
๕. ส่งเสริมการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. ฝึกอบรมให้มีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียนหรือวัด เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือ ผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ	๗	๒,๓,๕,๖,๑๐,๑๑,๑๒
๒. ได้ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	๙	๒,๓,๔,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒
๓. ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาด สาธารณสมบัติของโรงเรียนและวัด	๑๐	๑,๒,๓,๕,๖,๗,๘,๙,๑๑,๑๒
๔. ทางโรงเรียนและพระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริม นิสัยรักการเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม	๕	๓,๕,๗,๑๐,๑๑
๕. ทางโรงเรียนและพระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา	๖	๒,๓,๔,๕,๗,๑๑

๕. ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการสั่งสอนอบรมทางคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น และการพัฒนาส่งเสริมจะต้องทำควบคู่กันไปทั้งตัวของผู้อบรมสั่งสอนเองกับเด็กและเยาวชน เพื่อที่จะได้พัฒนาส่งเสริมให้เป็นไปในทางเดียวกัน^{๒๓}

ในการจัดอบรมควรให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพูดการสนทนาว่าเขาต้องการแบบไหน เพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่ายในช่วงเข้าร่วมอบรม โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมบ่อยๆ และนิมนต์พระวิทยากรที่มีความสามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มาอบรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นพฤติกรรมและจิตใต้สำนึกของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้นตามไปด้วย^{๒๔}

พระสงฆ์เข้าไปจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์สามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ได้ถูกต้อง และควรจัดอบรมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และควรจัดที่วัดบ่อยๆ ให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคุ้นเคยและได้สัมผัสมีประสบการณ์จากวัดและพระสงฆ์^{๒๕}

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนจะต้องประกอบด้วยการจัดอบรม เช่น เข้าค่ายพุทธบุตร และพระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมได้มอบทุนการศึกษาหรือของชำร่วยแก่เด็กและเยาวชนผู้เข้าร่วมอบรม ที่มีความตั้งใจรับฟังและปฏิบัติตามด้วยดี เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมอบรมในครั้งต่อไป^{๒๖}

เนื้อหาที่จัดอบรมเหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชน ผู้จัดอบรมใช้สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการอบรม ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของการอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นนามธรรม เช่น บาป บุญ นรก สวรรค์^{๒๗}

สรุป ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พระสงฆ์มีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมสั่งสอนทางคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ในการจัดอบรมมีพระวิทยากรที่มีความสามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์สามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ได้ถูกต้อง ผู้จัดอบรมไม่ใช้สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการอบรม ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของการอบรม และควรจัดอบรมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาและวัดบ่อยๆ ให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคุ้นเคยและได้สัมผัสประสบการณ์จากวัดและพระสงฆ์

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระพิบูลย์ ขนิกโก, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านช่อระกา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระภัททชาพงษ์ สิริภทโท, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านห้วยบงเหนือ, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระปริยัติกิจจิราน, เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระอธิการพระมนี ปณฺธิโต, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระปฏิญญา ญาณโสภณ, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ๒, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

**ตารางที่ ๔.๓๐ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาเด็กและ
เยาวชนโดยการจัดอบรม**

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาโดยการจัดอบรม	
๑. การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน	
๒. การจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระสงฆ์	
๓. การประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	
๔. การมอบทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน	
๕. ลักษณะการจัดอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	
๖. การใช้สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการอบรม	

**ตารางที่ ๔.๓๑ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการพัฒนาเด็กและ
เยาวชนโดยการจัดอบรม**

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น	๗	๑,๒,๓,๔,๖,๗,๘
๒. พระสงฆ์สามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี	๘	๑,๒,๓,๔,๗,๘,๙,๑๐
๓. ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์สามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็ก และเยาวชนนำไปใช้ได้ถูกต้อง	๘	๑,๒,๓,๔,๖,๗,๘,๙
๔. ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบทุนการศึกษา หรือของชำร่วย แก่เด็กและเยาวชนผู้เข้าร่วมอบรม	๖	๒,๓,๔,๘,๙,๑๑
๕. ควรจัดอบรมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มุ่งเน้น การปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทำสมาธิ	๗	๒,๓,๔,๖,๗,๑๑,๑๒
๖. การจัดอบรมใช้สื่อที่เข้าใจง่ายเพื่อดึงดูดความสนใจของ เยาวชน	๖	๓,๔,๕,๘,๙,๑๑

๖. ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจในการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะขาดความตระหนักและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในด้านนี้ แต่พระสงฆ์และทางโรงเรียนก็ได้ช่วยกันจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดความสนใจและมุ่งเน้นการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน^{๒๘}

ปัจจุบันมีปัญหาอยู่ว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ต้องศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษา และในสถานศึกษาก็มีระบบส่งเสริมที่สนับสนุนการเรียนการสอน ทำให้บางครั้งไม่มีโอกาสเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โรงเรียนและพระสงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนมากขึ้น^{๒๙}

นักเรียนมักจะเกิดความเบื่อหน่ายหรือง่วงนอนเมื่อทราบว่าต้องอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพราะสิ่งที่เรียนรู้นั้นไม่น่าดึงดูดความสนใจ แต่พระสงฆ์และโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและทางอาณาจักร^{๓๐}

เมื่อมีการจัดกิจกรรมฝึกฝนหรืออบรมควรชี้แจงให้เด็กและเยาวชนได้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ซึ่งโรงเรียนได้จัดกิจกรรมโดยการพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา^{๓๑}

ควรมีกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับในด้านคุณธรรมจริยธรรม และให้ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนและครูเข้าร่วมโครงการอบรมด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็กเยาวชนและช่วยกันดูแลปลูกฝังให้เด็กเยาวชนปฏิบัติเป็นประจำ โดยมีครูและผู้ปกครองเป็นแบบอย่าง^{๓๒}

สรุป ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความตระหนักและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในด้านนี้ พระสงฆ์และทางโรงเรียนก็ได้ช่วยกันจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และให้ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนและครูเข้าร่วมโครงการอบรมด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็กเยาวชนและช่วยกันดูแลปลูกฝังให้เด็กเยาวชนปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งเป็นการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายศราวุธ สิงหาราโท, ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายวิระศักดิ์ สานสุวรรณ, ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระปณฺญญา ญาณโสภโณ, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ๒, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระสุชาติ ปภาโว, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนหนองนาแซงวิทยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระอธิการพรมณี ปณฺธิโต, พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัด
กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ผลบทสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
๑. การมุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน
๒. กิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา
๓. การจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
๔. การทำบุญตักบาตรหรือเวียนเทียน
๕. การมีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม
๖. เข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านแนวทางการจัด
กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	ผู้ให้สัมภาษณ์
๑. โรงเรียนและพระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชน	๗	๒,๓,๔,๗,๘,๑๐,๑๑,
๒. โรงเรียนและพระสงฆ์ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความรู้ความ เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชน	๘	๑,๒,๓,๔,๗,๘,๙,๑๑
๓. พระสงฆ์และโรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธจักรและอาณาจักร	๗	๑,๒,๓,๗,๘,๑๑,๑๒
๔. โรงเรียนได้จัดกิจกรรมนำพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตร หรือ เวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๖	๑,๒,๓,๗,๑๐,๑๑
๕. พระสงฆ์เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอ กิจกรรม เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๖	๓,๔,๗,๑๐,๑๑,๑๒
๖. มีผู้ปกครองของเด็กเยาวชนและครูเข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้วย	๕	๒,๓,๔,๗,๙

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุปเป็นองค์ความรู้ รายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งเป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการใช้วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิดและปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่า (T-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ๒ ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากการศึกษาวิจัย พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามรายด้านของการวิจัยทั้ง ๖ ด้าน ดังนี้

ด้านความมีระเบียบวินัย ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนตรงต่อเวลาแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ผู้บริหารได้จัดให้มีการปฐมนิเทศชี้แจงเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ก็มีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนควรสนับสนุนเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย และโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอบรมในด้านระเบียบวินัยให้มากยิ่งขึ้น

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่าในทางสถานศึกษาให้เวลาและโอกาสแก่พระสงฆ์ในการอบรมสั่งสอนน้อยเกินไป เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมากจึงทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ แต่พระสงฆ์และโรงเรียนก็ได้สั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนรู้จักละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดมากขึ้น ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือทางวัดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของชาติต่อไป

ด้านความกตัญญูกตเวที พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนมากเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวที ช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อกลับจากโรงเรียน ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย เชื้อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ แต่เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวทีน้อยลง ควรที่ผู้บริหารสถานศึกษาพระสงฆ์และครูจะร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมด้านความกตัญญูกตเวทีในวันสำคัญทางราชอาณาจักรและพุทธจักร เพราะความกตัญญูกตเวทีถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี

ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่าด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่าเด็กและเยาวชนบางส่วนยังมีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์ส่วนรวม พระสงฆ์และโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ซึ่งเป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการเสียสละเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา คือรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พระสงฆ์มีส่วนร่วมด้านการจัดอบรม สอนทางคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ในการจัดอบรมมีพระวิทยากรที่มีความสามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์สามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ได้ถูกต้อง ผู้จัดอบรมไม่ใช่สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการอบรม ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของการอบรม และควรจัดอบรมทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษาและวัดบ่อยๆ ให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคุ้นเคยและได้สัมผัสประสบการณ์จากวัดและพระสงฆ์

และด้านแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความตระหนักและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในด้านนี้ พระสงฆ์และทางโรงเรียนก็ได้ช่วยกันจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และให้ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนและครูเข้าร่วมโครงการอบรมด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็กเยาวชนและช่วยกันดูแลปลูกฝังให้เด็กเยาวชนปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งเป็นการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มประชากรเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน จากกลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองทั้ง ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จำนวนทั้งหมด ๖,๑๕๕ คน ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๖ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิด และปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ๒ ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณโดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ นักเรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูทวด (X= ๔.๑๒) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๓ นักเรียนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย (X= ๔.๐๙) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๔ พระสงฆ์มีการแนะนำแก่นักเรียนเมื่อกลับถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน (X= ๓.๖๕), ตามลำดับ

๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X= ๓.๘๒), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ ครูได้สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ (X= ๔.๑๖) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๒ ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม (X= ๔.๐๔) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๓ ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน (X= ๓.๕๕) ตามลำดับ

๕) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X= ๓.๕๕), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียน (X= ๓.๗๙) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๔ ผู้จัดอบรมสามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้ถูกต้อง (X= ๓.๖๕) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบทุนการศึกษา หรือของชำร่วยแก่นักเรียนผู้เข้าร่วมอบรม (X= ๓.๓๐) ตามลำดับ

๖) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X= ๓.๗๓), และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อ ๓ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (X= ๔.๐๒) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๑ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน (X= ๓.๙๔) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ พระสงฆ์ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม หรือปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (X= ๓.๑๒) ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลของการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง

พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง

พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง

พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

๑) ด้านความมีระเบียบวินัย

พบว่า ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนตรงต่อเวลาแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ผู้บริหารได้จัดให้มีการปฐมนิเทศชี้แจงเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ก็ยังมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนควรสนับสนุนเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย และโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอบรมในด้านระเบียบวินัยให้มากยิ่งขึ้น

๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

พบว่า ในทางสถานศึกษาใช้เวลาและโอกาสแก่พระสงฆ์ในการอบรมสั่งสอนน้อยเกินไป เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมากจึงทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ แต่พระสงฆ์และโรงเรียนก็ได้สั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนรู้จักอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดมากขึ้น ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือทางวัดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของชาติต่อไป

๓) ด้านความกตัญญูกตเวที

พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนมากเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวที ช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อกลับจากโรงเรียน ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วยเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ แต่เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวทีน้อยลง ควรที่ผู้บริหารสถานศึกษาพระสงฆ์และครูจะร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมด้านความกตัญญูกตเวทีในวันสำคัญทางราชอาณาจักรและพุทธจักร เพราะความกตัญญูกตเวทีถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี

๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

พบว่า เด็กและเยาวชนบางส่วนยังมีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์ส่วนรวม พระสงฆ์และโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ซึ่ง

เป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการเสียสละเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยจิตอาสา คือรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

๕) ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม

พบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมสั่งสอนทางคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ในการจัดอบรมมีพระวิทยากรที่มีความสามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์สามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนนำไปใช้ได้ถูกต้อง ผู้จัดอบรมไม่ใช่สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการอบรม ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของการอบรม และควรจัดอบรมทั้งในสถานศึกษานอกสถานศึกษาและวัดบ่อๆ ให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคุ้นเคยและได้สัมผัสประสบการณ์จากวัดและพระสงฆ์

๖) ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

พบว่า เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดความตระหนักและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในด้านนี้ พระสงฆ์และทางโรงเรียนก็ได้ช่วยกันจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนและให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยพาเด็กและเยาวชนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และให้ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนและครูเข้าร่วมโครงการอบรมด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็กเยาวชนและช่วยกันดูแลปลูกฝังให้เด็กเยาวชนปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งเป็นการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านระเบียบวินัย พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** ในด้านความมีระเบียบวินัยนักเรียนทั้งชายในถึงขณะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง การตรงต่อเวลาและให้ความสำคัญกับการแต่งกาย ถือเป็นวินัยอย่างหนึ่ง เพราะการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเป็นการบ่งบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ผู้แต่งกายเป็นคนเช่นไร เครื่องแต่งกายจะบอกให้ผู้พบเห็นรู้ถึง วัฒนธรรม รสนิยม ทศนคติ อหิยาตัย อารมณ์ ความชอบ

ตลอดถึงจิตใจของผู้ประดับตกแต่ง การแต่งกายดี เรียบร้อยถูกต้องกาลเทศะตามสมัยนิยมย่อมได้รับการชื่นชมยกย่องจากผู้พบเห็นจะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจ เพราะวินัยเป็นด้านแรกของชีวิตมนุษย์ที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จึงยังขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย ต้องอาศัยพระสงฆ์และผู้บริหารสถานศึกษามาเป็นเสาหลักในการสั่งสอนอบรมชี้แนะเหมือนการต่อยอดให้มีความแข็งแรงยิ่งขึ้น จะเห็นว่าเด็กและเยาวชนที่ขาดการฝึกฝนอบรมด้านความอดทนไม่มีความมานะเพียงพอ และไม่มีสมาธิที่จะเรียนรู้หรือรับฟัง การใช้ชีวิตในภายหน้าของเด็กและเยาวชนก็จะเป็นเรื่องยากลำบากมาก. เพราะฉะนั้น พระสงฆ์และโรงเรียนควรกำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนหรือในสถานที่จัดการอบรมโดยที่ให้ผู้ปกครองรวมถึงเด็กและเยาวชนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนด และเผยแพร่ให้เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เล็งเห็นคุณค่า และถือปฏิบัติตาม ขอบข่ายในแต่ละด้าน คือ วินัยด้านการแต่งกาย วินัยด้านการตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามระเบียบวินัยข้อบังคับของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์ศรัณย์ ปญญาวิชโร** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมระดับประถมศึกษา ในภาพรวม ๔ ด้านอยู่ในระดับที่มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีลักษณะเด่น คือการส่งเสริมด้านความมีวินัย นักเรียนเข้าแถวตามระเบียบปฏิบัติตนตามข้อบังคับของโรงเรียน ทุกคนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนด้วยความเรียบร้อย และเข้าแถวซื้ออาหารกลางวันด้วยความเป็นระเบียบ, ส่วนการส่งเสริมด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถพองชาตีก่อนเข้าเรียนทุกวัน กล่าวรับผิดชอบตนเองกระทำผิดกฎ ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองเมื่อปฏิบัติผิดระเบียบของโรงเรียน การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป มีความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และเมื่อเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้แล้วนำไปมอบให้ครูส่งคืนเจ้าของ, การส่งเสริมด้านความกตัญญูกตเวที โรงเรียนมีการสอนนักเรียนให้ความเคารพพ่อแม่ ครูอาจารย์ นำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัวด้วยการทำความดี ตอบแทนผู้มีพระคุณด้วยการตั้งใจเรียนและทำหน้าที่ของตนให้ดี นำข้อคิดของพ่อแม่ครูอาจารย์ มาเตือนตนเองเสมอ และทำให้พ่อแม่ครูอาจารย์ ได้ภาคภูมิใจ ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมแต่ละด้าน โดยภาพรวม พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ไม่แตกต่างกัน ^๑

^๑ พระครูสมุห์ศรัณย์ ปญญาวิชโร, “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๒.

๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** พระสงฆ์และทางโรงเรียนมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรักเคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ เช่น การส่งเสริมให้นักเรียนเมื่อเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่นต้องพยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประพิช จันทรเขียว** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า : การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอยู่อย่างพอเพียงด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัย ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านรักความเป็นไทย ตามลำดับ^๒

๓) ด้านความกตัญญูกตเวที พบว่าการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พระสงฆ์และทางโรงเรียนได้ส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวที ซึ่งหมายถึง ความประพฤतिที่แสดงออกมาและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีอุปการคุณ เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ โดยการเคารพ เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งกิจกรรมในหลักที่ควรส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้มีคุณธรรมจริยธรรมได้แก่ การจัดพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาลต่าง ๆ พิธีแสดงความกตัญญูกตเวที พิธีไหว้ครู และการรำลึกถึงพระคุณของบูรพาจารย์ การจัดปฏิบัติธรรมระหว่างภาคฤดูร้อน, การจัดปายินเทศแสดงความเคารพบุคคลต่าง ๆ, การประกาศคุณยกย่องผู้มีความกตัญญูกตเวทีประจำภาคเรียน, การนำนักเรียนไปเคารพผู้มีอุปการคุณของโรงเรียนเนื่องในโอกาสต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ** ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น

^๒ ประพิช จันทรเขียว, “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๒.

นักเรียนต่อการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความกตัญญู ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการประหยัด และด้านความเมตตาตามลำดับ ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง ๕ ด้าน มีดังนี้ ด้านการมีวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน และเข้าห้องเรียนให้ตรงเวลา ด้านความซื่อสัตย์ ควรส่งเสริมให้นักเรียนเมื่อเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้แล้วนำไปมอบให้ครูเพื่อส่งคืนเจ้าของ ด้านความเมตตา ควรส่งเสริมนักเรียนให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด และส่งเสริมนักเรียนให้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทน ในด้านการประหยัด ควรส่งเสริมนักเรียนให้ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างประหยัด เช่น ปิดน้ำปิดไฟ เมื่อเลิกใช้งานทุกครั้ง ด้านความกตัญญู ควรส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อผู้มีพระคุณและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน^๓

๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** พระสงฆ์และทางโรงเรียนได้อบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและอาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และส่วนรวม ประกอบด้วย พระสงฆ์หรือครูสนทนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติที่เด็กและเยาวชนรู้จักหรือเคยพบเห็น แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วให้เด็กและเยาวชนไปศึกษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติของโรงเรียนหรือวัด โดยมีการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนก่อนไปศึกษา หลังจากศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนหรือวัดแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานว่าพบสิ่งใดบ้าง มีลักษณะอย่างไร ตามแบบสำรวจให้เด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดทำป้ายนิเทศขึ้น แล้วนำเสนอให้เด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด เพื่อหาข้อเพื่อปรับปรุงให้เกิดความสวยงามเพิ่มขึ้น หรือจะมีวิธีดูแลอย่างไร แล้วทำบันทึกลงไว้เป็นข้อตกลงในห้องเรียน พระสงฆ์หรือครูและเด็กและเยาวชนร่วมกันปฏิบัติ และประเมินผล ตามข้อตกลงเป็นระยะ ๆ นำเสนอผลงานการปฏิบัติของเด็กและเยาวชน เพื่อแสดงความชื่นชม และพระสงฆ์หรือครูผู้สอนเสนอแนะแก้ไขเป็นระยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูประทีปธรรมนารถ (ชุตินฺธโร)** ได้วิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียน

^๓ นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ, “ศึกษาการส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนประถมศึกษา: สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๕.

โดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์, ด้านผู้เรียนมีความประหยัด, ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที, และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเพศ, อายุ แต่มีความ แตกต่างกันตามชั้นเรียน, ตามครอบครัว, รายได้ของครอบครัว ปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม คือโรงเรียนควรมีการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนในด้านระเบียบวินัย ควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเอง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและ จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริตตามความเหมาะสม ด้านความกตัญญู ควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูกตเวที ซึ่งสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ด้านความประหยัด ควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรเสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่น^๔

๕) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** ทางโรงเรียนและพระสงฆ์ได้มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน โดยพระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียนมาก รองลงมาผู้จัดอบรมสามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้ นักเรียนนำไปใช้ได้ถูกต้อง แต่เมื่อพิจารณาด้านใหญ่ๆ ทั้ง ๖ ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ๑. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ๒. ด้านความกตัญญูกตเวที ๓. ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ๔. ด้านความมีระเบียบวินัย ๕. ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่วนข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๖. ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในด้านใหญ่ๆ ทั้ง ๖ ด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรมมีการส่งเสริมน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้อง

^๔ พระครูประทีปธรรมนาถ, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๔.

กับงานวิจัยของ พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ เท่ากับ ๔.๐๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}$) เท่ากับ ๔.๐๙ และด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$) เท่ากับ ๔.๐๕ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับผลการเรียน พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรม , ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางจริยธรรม , ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาทางจริยธรรม , ด้านการเรียนการสอนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรมพระสงฆ์ควรเข้าไปจัดกิจกรรมให้มีการอบรมในโรงเรียนมากขึ้น และพระสงฆ์ควรใช้สื่อที่เข้าใจง่ายเพื่อดึงดูดเยาวชน ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางจริยธรรม ควรจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นเช่น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น และควรจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาทางจริยธรรม พระสงฆ์ควรมีการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ด้านการเรียนการสอน ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่สนับสนุนสาระการเรียนรู้ ไม่เน้นเนื้อหาที่เข้าใจยาก^๕

๖) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์และทางโรงเรียนได้ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางแก้วมล ฤทธิ์เต็ม ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใน

^๕ พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ), “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๒.

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ทักษะชีวิตที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เห็นว่าการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทำให้สิ้นเปลือง เสียเวลา และไม่สนุกสนาน ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่และไม่ส่งเสริมสนับสนุน ข้อเสนอแนะ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารตั้งแต่ในระดับจังหวัด เขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง^๖

๕.๒.๒ จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากการเปรียบเทียบระดับแนวการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ตามความเห็นจากเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน ที่อยู่ในเขตอำเภอมืองทั้ง ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล และโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓ ด้าน คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน

^๖ นางแก้วมล ฤทธิ์เต็ม “ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๘๗.

มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรมด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จึงเป็นการยอมรับสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินฺธโร (แช่ลิ้ม)** ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลือไม่แตกต่างกัน”^๗ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอานาจ อตถกโม** ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรีที่ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และด้านมีจิตสาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^๘

๒) เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการ

^๗ พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินฺธโร, “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๗.

^๘ พระอานาจ อตถกโม, “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๕.

เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามอายุ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์ศรัณย์ ปญฺญาวชิโร** ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย เปรียบเทียบ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ระดับประถมศึกษา แต่ละด้านพิจารณาเป็นรายข้อโดยภาพรวม และจำแนกตามอายุ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ระดับประถมศึกษาแต่ละด้าน จำแนกตามอายุนักเรียน ระหว่างอายุนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมด้านความมีวินัย การส่งเสริมด้านความรับผิดชอบ การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต และ การส่งเสริมด้านความกตัญญูต่อบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕, การส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีวินัยนักเรียนมีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕^๙

๓) เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก มีความเห็นว่า มีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มากกว่าเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปลายซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ตามลำดับ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับมัธยมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

^๙ พระครูสมุห์ศรัณย์ ปญฺญาวชิโร, “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๒.

อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระใบฎีกา วินัย ปสนโน**, ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษา นักศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษานักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักศึกษาที่ระดับชั้นต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่ระดับชั้นต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของนักศึกษา : กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน^{๑๐} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ)** ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามชั้นที่กำลังศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามชั้นที่กำลังศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมจำแนกตามชั้นที่กำลังศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีชั้นกำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่มีความแตกต่างกันในทุกด้าน^{๑๑}

^{๑๐} พระใบฎีกา วินัย ปสนโน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๙๔.

^{๑๑} พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ) “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๒.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) **ด้านคน** องค์กรคณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการจัดอบรมและพัฒนาคุณภาพของพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง อีกประการหนึ่งโรงเรียนและวัด ควรร่วมมือกันในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยการร่วมประชุมและติดตามผลให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล

๒) **ด้านการเงิน** ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้โรงเรียนหรือทางวัดได้นำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดอบรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

๓) **ด้านวัสดุอุปกรณ์** พระสงฆ์โรงเรียนและครูอาจารย์ ควรทดลองสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนว่าชอบพอใจในการเรียนรู้เรื่องใด และควรหาสื่อประกอบการเรียนการสอนและวิธีการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนสนใจการอบรมหรือการเรียนรู้มากขึ้น

๔) **ด้านการบริหารจัดการ** องค์กรสงฆ์และโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมธรรมะกับเด็กและเยาวชนทุกระดับให้ได้เข้ารับการอบรม เพื่อขัดเกลานิสัยและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ผู้จัดอบรมหรือผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยทำการประเมินผลพฤติกรรมในด้านต่างๆ แล้วฝึกฝนอบรมให้คำแนะนำในทุกด้านของคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนจะได้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี

๒) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการฝึกอบรมทางคุณธรรมจริยธรรมพระสงฆ์และโรงเรียนควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในสถานศึกษาและภายใน

๓) ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงความหมาย แนวทางการนำไปปฏิบัติ และผลดี-ผลเสีย ของการกระทำนั้นๆ

๔) พระสงฆ์และครูอาจารย์ ควรร่วมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่าง

๕) ผู้ปกครองควรให้การดูแลเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่นเอาใจใส่ให้ความยุติธรรมและยอมรับนับถือในความสามารถของเด็กและเยาวชน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นคอยแนะนำและช่วยเหลือเมื่อยามจำเป็น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมสูง และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยให้ข้อปฏิบัติที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กและเยาวชนพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมที่ดีได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านการประกอบอาชีพของผู้ปกครองก็ตาม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมกับตัวแปรอื่นๆ เช่นกลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่

๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพ เพื่อจะได้รับทราบประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน อันจะเป็นผลสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ที่พระสงฆ์หรือโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ถ้าหากว่ามีประสิทธิภาพน้อยจะได้ดำเนินการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลวิทยานิพนธ์:

(๑) หนังสือ:

กนก จันทร์ขจร. **ความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ๒๕๒๕.
กรมวิชาการ. **กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสมาคมคุณธรรม, ๒๕๔๑.

_____. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๔๒.

_____. **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๔๔.**

_____. **ผู้บริหาร ผู้นำการพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๔๒.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ และภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงาน. **แผนพัฒนาปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๔. ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกฤษฎีกา, ๒๕๔๑.

คมเพชร ฉัตรสุกกุล. **การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. **หลักการครองตน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๐.

ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.

ทิตนา แคมมณี. **วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ทิตนา แคมมณี. **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๐.

ธรรมรส โชติคุณุช. **การบริหารแบบมีส่วนร่วมในประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐.

นภาพร ณ เชียงใหม่และคณะ. **เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, ๒๕๔๒.

บุญชม ศรีสะอาด. **วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญเย็น วอทอง. พุทธศาสนากับปุณฺณ. ธรรมศิริ ออฟเซ็ท: อุบลราชธานี, ๒๕๔๐.
- ประภาศรี สีหอำไพ. แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๔๓.
- _____. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ประเวศ วะสี. **ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี, ๒๕๕๐.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). **การพัฒนาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕.
- พระธรรมกิตติวงศ์. **บทบาทสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา**. พิมพ์ลักษณ์ กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). **คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- _____. **“ธรรมสาร สอนนาค-สอนทิตชีวิตพระ-ชีวิตพุทธ”**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๒.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุค)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔.
- _____. **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**. โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖.
- _____. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. “มัชฌิมนิเทศนา/มัชฌิมาปฎิพา หรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต”** กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. เป็นมงคลวาระที่พลโทสิน อิศรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระมหาอุทัย ญาณวโร. **พุทธวิธีแห่งสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๘.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓.
- ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๗๒ ก. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส, ๒๕๕๓.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๘.
- พิษณุ ผ่องศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรีนท์, ๒๕๕๐
- พุทธทาสภิกขุ. **คู่มือมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๗.
- _____. **พุทธทาส แนะนำจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ ๓ จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓.
- เพิ่มศักดิ์ วรรณถาวร. **ศิลปวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: วังอักษร, ๒๕๔๗.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **ความรู้คู่คุณธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มัทนา สังฆะภุชณ์ และวราพรณ น้อยสุวรรณ. **ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตใน ๑๐๐ ปี**
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.
- มาปรีดา. **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.
- ยนต์ ชุ่มจิต. **ความเป็นครู.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ เอส พรินต์เฮาส์, ๒๕๓๔.
- _____. **ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร:
 นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, พ.ศ. ๒๕๔๒.
- _____. **ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพมหานคร: นาน
 มีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์, ๒๕๔๒.
- _____. **ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** พ.ศ. ๒๕๔๒.
 กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **การวัดด้านจิตพิสัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น ,
 ๒๕๔๒.
- ลิขิต อีรวะดิน. **คนไทยในอุดมคติ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค, ๒๕๔๘.
- วสิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เม็ดทราย, ๒๕๔๙.
- วิวัฒน์ ชัดติยะมาน. **เอกสารประกอบการสอนวิชาคุณลักษณะและจรรยาบรรณครู.** ภาควิชา
 หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๙.
- วีระศักดิ์ สายสุวรรณ. **“คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”.** โรงเรียนสตรีชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๐: ไทยเสรีการพิมพ์ชัยภูมิ, ๒๕๖๐.
- ศราวุธ สิงหาราโท. **“คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”.** โรงเรียนสตรีชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษา เขต ๓๐: ไทยเสรีการพิมพ์ชัยภูมิ, ๒๕๖๐.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **การบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๙.
- สด แดงเอียด. **“คู่มือการดำเนินงานหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม”.** สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ พื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนาและ
 วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖.** กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๔๘.
- สาโรช บัวศรี. **จริยธรรมในปัจจุบัน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๓๔.
- สาโรช บัวศรี. **ปรัชญาการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **คู่มือครูเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน
 ระดับประถมศึกษา, ๒๕๕๐.**
- สำนักงานพัฒนาคุณธรรม. **คู่มือการพัฒนาคุณธรรม.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาคุณธรรม,
 ๒๕๓๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนาเพื่อ
การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท จุฑาทอง จำกัด, ๒๕๕๐.
- สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจุฬนพัลลขิง จำกัด,
๒๕๔๗.
- สิวลี ศิริไล. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖.
- สุชาติ ประสิทธิ์ฐสินธุ์. จริยธรรมทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า, ๒๕๔๒.
- สุภาพร พิศาลบุตร. จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง., ๒๕๔๔.
- สุรพล บัวพิมพ์. การวางแผนการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- อารีย์ พันธมณี. การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์สุวรรณ, ๒๕๔๙.

(๒) รายงานการวิจัย:

- เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และคณะ. “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูป
สังคม แนวทางและการปฏิบัติ”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาที่
ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑.
- ภณิษฐา ชมสุวรรณ. “คุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาตามความต้องการของ
ตลาดแรงงาน”. รายงานการวิจัย.ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดิน
เชิงคุณธรรม: สำนักงานจัดการองค์ความรู้, ๒๕๔๘.

(๓) วิทยานิพนธ์:

- กัลยา ศรีปาน. “ศึกษาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศมหา
บัณฑิต การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๖.
- แก้วกมล ฤทธิ์เต็ม. “ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสง จังหวัด
นครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙
- จตุพร ศิลาเดช. “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฉันทนา อุดมสิน. “การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.
- ชูลีพร รัตนะเจริญชัย. “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.
- ชูศรี ศิริโคจน์สถิต. “การสร้างแบบวัดจริยธรรมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.
- ฐิตินันท์ ภาควัตถะการ. “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสาธิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๐.
- ประพีช จันทร์เขียว. “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- ปรีวัฒน์ ช่างคิด. “รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๔.
- พรพรรณ สุทธานนท์. “คุณลักษณะและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลเมืองในเขตการศึกษา ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๘.
- พระครูประทีปธรรมนาถ. “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินธโร. “บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูวิศาลจริยคุณ (สะอาด กนฺตจาโร). “ศึกษาบทบาทของปู่อจารย์ในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาอำเภอสนทวาย จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙
- พระครูสมุห์ศรีณย์ ปญฺญาวชิโร. “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมฺโม. “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูโสภณสโรภาส. “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระใบฎีกาวิญญ์ ปสนโน. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาไพฑูริย์ (บุญล้ำเลิศ). “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระอานาจ อตถกโม. “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ. “ศึกษาการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนประถมศึกษา: สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มานะ ร้อยดาพันธ์. “การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓.
- วิภาพร ทุณาบาล. “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยา วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- สง่า วุฒิประจักษ์. “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยการส อ น แ บ บ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู”. **วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑. ถ่ายเอกสาร.
- สมสุข นิธิอุทัย. “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- อึ้งใน ชูศรี ศิริโคจน์สถิต. การสร้างแบบวัดจริยธรรมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๔.
- อุมาพร บุญญาวีโรจน์. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลในทัศนะของผู้บริหาร เทศบาลผู้ปกครอง และครูโรงเรียนเทศบาลในเขตการศึกษา ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๘.

(๔)บทความ:

- พระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา: กรณีศึกษาเขตทวี วัฒนาจังหวัดกรุงเทพมหานคร”. **กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, Veridian E-Journal. SU Vol.6 No. 1: 459, (January – April 2013).**
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. “วิสัยทัศน์การศึกษาไทยในอนาคต”. **วารสารศรีปทุม**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑): ๙ – ๑๐.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ:

- สมใจ เขียวสด. “คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา”. เอกสารประกอบการ บรรยาย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูธนบุรี, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระปริยัติกิจวิธาน เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ เจ้าอาวาสวัดชัยภูมิวนาราม จังหวัดชัยภูมิ,

๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระครูปริยัติสีลโสภณ. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๓, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระอธิการพรมะณี ปณฺธิโต. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านหนองคอนไทย ตำบลกุดตุ้ม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระวีรสิทธิ์ โชติวโร. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนพญาแลวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระภัททชาพงษ์ สิริภทฺโท. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านห้วยบงเหนือ ตำบลห้วยบงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระพิบูลย์ ขนติโก. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนบ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระปฎิญาณ ญาณโสภโณ. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนสตรีชัยภูมิ ๒ ตำบลบ้านเล่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระสุชาติ ปากาโร. พระสอนศีลธรรม โรงเรียนหนองนาแซงวิทยา ตำบลหนองนาแซง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระประสิทธิ์ ขนติวณฺโณ. ตำแหน่ง พระสอนศีลธรรม โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา ตำบลบึงคล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ นายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ นายศราวุธ สิงหาราโท. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ นายณรงศักดิ์ อ้อทอง. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ:

Bandura. **The Dishonesty of Honest People : A Theory of Self-Concept Maintenance.** Toroto: University of Toronto, 2007.

Jean Piaget. **The Moral Judgment of the Child.** London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1997. Kohlberg. L.. Development of moral character and moral ideology in moral reasoning. **Review of child development research.** Hartford: Connecticut Printers, 1984.

Lawrence Kohlberg. **Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research.** New York: Russell Sage Foundation, 2000.

Lawrence Kohlberg. **Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research.** New York: Russell Sage Foundation, 2000.

Longman. **Dictionary of Contemporary English.** London: Longman Group 1995.

Maslow Abraham. **Motivation and Personallity.** New York: Harper and Row Publishers, 1987.

Peak and Havighurst. **The Role of the Secondary School Priciple** in New Jersey, 2004.

Piaget. Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School Principals. **Dissertation Abstracts Internationnal**, 5 (4) : October, 1974.

Taro Yamane. **Statistics; An Introductory Analysis.** New York: Harper and Row, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท. ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
๒. พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. ผศ.ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
สาขาการจัดการเชิงพุทธ พุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
๓. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. รองคณะบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ อาจารย์
ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวัง
น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๕. อาจารย์ ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ.โทร/แพกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๗ ๒๖๑

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต นามสกุล อ่อนโธสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(พระมหาสุนันท์ สุนนโท,ดร.)

๘ / พ.ย. / ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจ.รปศ.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๑๖

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต นามสกุล อ่อนโธสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยินดีอนุเคราะห์

ได้ตรวจและปรับแก้ไขแล้ว

(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร.)

๑๐/๑๑/๖๑

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/ว ๒๑๖

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมากร

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต นามสกุล อ่อนโรตง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่เชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ดร.สุพล

๑๖ พ.ย. ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ.โทร/แพกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๑๒๒๑

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต นามสกุล อ่อนโรสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่เชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแก้ไขเครื่องมือ/คำ

(ผศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ)

๑๒ พ.ย. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ต่อ.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ.โทร/แพกซ์ ๐๓๕-๒๕๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๑ ๒๖๖

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต นามสกุล อ่อนโธสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่เชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๑๖๖ / ๑๕๖ / ๑๕๖ / ๑๖๖

ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

๑๖๖ / ๑๕๖ / ๑๕๖ / ๑๖๖

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรติดต่.

ภาคผนวก ค.
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ใช้หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ประกอบด้วย ๖ ด้าน									
๑) ด้านความมีระเบียบวินัย									
๑.๑	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒	พระสงฆ์ได้ฝึกฝนให้นักเรียนมาโรงเรียนตรงต่อเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๓	ผู้บริหารจัดให้มีการปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางกฎ ระเบียบและการวางตนเป็นผู้มีวินัย ให้กับนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔	พระสงฆ์ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเข้าแถวรับบริการตามลำดับ เช่น ซื้ออาหาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๕	นักเรียนทิ้งขยะในถังขยะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต									
๒.๑	พระสงฆ์สอนอบรมนักเรียนรู้จักละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๓	เมื่อนักเรียนเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่นต้องพยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรักเคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์	+๑	+๑	+๑	๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๕	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อน ๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๓) ด้านความกตัญญูกตเวทิตา									
๓.๑	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวทิตา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๒	เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนแล้ว จะช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๓	นักเรียนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๔	พระสงฆ์มีการแนะนำแก่นักเรียนเมื่อกลับถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๕	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่และคุณครูอย่างเคร่งครัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม									
๔.๑	พระสงฆ์ได้สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานด้วยความเต็มใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๒	พระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๓	ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๔	พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมนิสัยการเสียสละเพื่อส่วนรวม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๕	ทางพระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ด้านจิตอาสา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม									
๕.๑	พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๕.๒	ทางพระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมอบรม คุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๓	พระสงฆ์สามารถจัดการอบรมให้ สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็น อย่างดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๔	พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมสามารถ ประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้นักเรียน นำไปใช้ได้ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๕	ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบ ทุนการศึกษา หรือของชำร่วยแก่นักเรียน ผู้เข้าร่วมอบรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม									
๖.๑	พระสงฆ์ ได้จัดกิจกรรมอย่าง หลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๒	พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับกิจกรรม พัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๓	พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการจัด พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น วัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๔	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการนำ นักเรียนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียน เทียนที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๕	พระสงฆ์ ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มี ส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม หรือ ปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ง.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

โรงเรียนจักรังวิทยาคาร
1771
วันที่ 29 / พ.ย. / 61
เวลา 13.40 น.

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจักรังวิทยาคาร จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในการปกครองของท่านจึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

เรียน ผู้อำนวยการ

เพื่อโปรด

☒ ทราบ☐ อนุญาต☐ อนุมัติ☒ แจ้ง

อ. จิตพร

(ลงชื่อ)

วิจิ

เจ้าหน้าที่สารบรรณ

๒๙ / พ.ย. ๖๑

ร.ร. ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29 พ.ย. 61

ภาคผนวก จ.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อ พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.912	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านที่ 1 ข้อ 1	237.97	311.620	.938	.906
ด้านที่ 1 ข้อ 2	238.27	321.513	.761	.912
ด้านที่ 1 ข้อ 3	238.10	314.576	.805	.909
ด้านที่ 1 ข้อ 4	238.37	314.930	.894	.910
ด้านที่ 1 ข้อ 5	238.90	314.231	.769	.911
ด้านที่ 2 ข้อ 1	238.17	312.833	.920	.908
ด้านที่ 2 ข้อ 2	238.47	318.533	.790	.910
ด้านที่ 2 ข้อ 3	237.83	324.695	.843	.913

ด้านที่ 2 ข้อ 4	237.90	322.921	.865	.913
ด้านที่ 2 ข้อ 5	238.10	320.162	.830	.913
ด้านที่ 3 ข้อ 1	237.93	322.478	.908	.912
ด้านที่ 3 ข้อ 2	238.07	316.616	.864	.909
ด้านที่ 3 ข้อ 3	237.93	317.720	.775	.909
ด้านที่ 3 ข้อ 4	238.53	307.223	.908	.907
ด้านที่ 3 ข้อ 5	238.03	313.275	.940	.908
ด้านที่ 4 ข้อ 1	237.83	314.695	.804	.909
ด้านที่ 4 ข้อ 2	238.07	317.444	.833	.909
ด้านที่ 4 ข้อ 3	238.20	314.510	.914	.908
ด้านที่ 4 ข้อ 4	238.07	315.789	.933	.908
ด้านที่ 4 ข้อ 5	238.03	316.516	.859	.909
ด้านที่ 5 ข้อ 1	238.40	312.110	.921	.908
ด้านที่ 5 ข้อ 2	238.57	307.633	.910	.907
ด้านที่ 5 ข้อ 3	238.50	312.603	.853	.908
ด้านที่ 5 ข้อ 4	238.23	314.944	.919	.908
ด้านที่ 5 ข้อ 5	238.10	310.714	.905	.907
ด้านที่ 6 ข้อ 1	238.03	313.068	.877	.908
ด้านที่ 6 ข้อ 2	238.03	313.068	.610	.907
ด้านที่ 6 ข้อ 3	237.93	310.478	.860	.906
ด้านที่ 6 ข้อ 4	237.93	313.720	.790	.908
ด้านที่ 6 ข้อ 5	238.27	315.995	.779	.909

ภาคผนวก ฉ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๖๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายศราวุธ สิงหาราโท ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้นจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในการปกครองของท่านจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ม.ร.ว. / ๒๖/๑๒/๖๑

๒๖/๑๒/๖๑

๒๖/๑๒/๖๑

มอบ	☒ ผู้อำนวยการ	☐ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
	☐ กลุ่มบริหารวิชาการ	☐ กลุ่มบริหารทั่วไป
	☐ กลุ่มบริหารทั่วไป	☐ กลุ่มบริหารทั่วไป

๒๖/๑๒/๖๑

๒๖/๑๒/๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๖๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

โรงเรียนสตรีชัยภูมิ รับที่ ๒๓๗๗ / ๒๕๖๑
๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ / เดือน ๕.๑ พ.ศ. ๖๑
หน้า 16.16 พ.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวิรัชศักดิ์ สายสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในการปกครองของท่านจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ

เห็นควรมอบ... ขอแสดงความนับถือ

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

- ขอรับพิจารณา
- ☒ ขออนุมัติ/พิจารณา
- ☒ สำนักงานผู้อำนวยการ
- ☐ กลุ่มบริหารงบประมาณ
- ☐ กลุ่มบริหารทั่วไป
- ☒ กลุ่มบริหารวิชาการ
- ☐ กลุ่มบริหารงานบุคคล
- ☐ กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

ลงนาม.....

ผู้อำนวยการโรงเรียน

ภาคผนวก ช.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัย

พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใช้หลักสูตรทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านความมีระเบียบวินัย ๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ๓) ด้านความกตัญญูกตเวที ๔) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ๕) ด้านการจัดอบรม ๖) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กและเยาวชน ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็นรายเฉพาะบุคคล

พระสมพร สมจิตโต

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้
สมบูรณ์ (กรุณาตอบทุกข้อ)

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ น้อยกว่า ๑๖ ปี

☐ ๑๖ ปีขึ้นไป

๓. การศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง: โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว
โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

๕	หมายถึง	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มาก
๓	หมายถึง	ปานกลาง
๒	หมายถึง	น้อย
๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

คำชี้แจง : โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

.....
 ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้
 หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ประกอบด้วย ๖ ด้าน
 ประกอบด้วย

การส่งเสริมเด็กเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านที่ ๑	ด้านความมีระเบียบวินัย						
	๑.๑	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
	๑.๒	พระสงฆ์ได้ฝึกฝนให้นักเรียนมาโรงเรียนตรงต่อเวลา					
	๑.๓	ผู้บริหารจัดให้มีการปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางกฎ ระเบียบและการวางตนเป็นผู้มีวินัย ให้กับนักเรียน					
	๑.๔	พระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเข้าแถวรับบริการตามลำดับ เช่น ชื้ออาหาร					
	๑.๕	นักเรียนทิ้งขยะในถังขยะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง					

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านที่ ๒	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต						
	๒.๑	พระสงฆ์สอนอบรมนักเรียนรู้จักละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด					
	๒.๒	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความ รับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ให้เสร็จตามกำหนดเวลา					
	๒.๓	เมื่อนักเรียนเก็บสิ่งของมีค่าที่ตกหล่นต้อง พยายามนำส่งคืนเจ้าของเดิมให้ได้					
	๒.๔	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรัก เคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์					
	๒.๕	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อน ๆ					

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านที่ ๓	ด้านความกตัญญูกตเวที						
	๓.๑	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมายของความกตัญญู กตเวที					
	๓.๒	เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนแล้ว จะช่วย ผู้ปกครองทำงานบ้าน					
	๓.๓	นักเรียนดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อท่าน เจ็บป่วย					
	๓.๔	พระสงฆ์มีการแนะนำแก่นักเรียนเมื่อกลับ ถึงบ้านให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน					
	๓.๕	พระสงฆ์สอนอบรมให้นักเรียนเชื่อฟังคำ สอนของพ่อแม่และคุณครูอย่างเคร่งครัด					

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๔	ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม						
	๔.๑	พระสงฆ์ได้สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ					
	๔.๒	พระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม					
	๔.๓	ทางโรงเรียนได้จัดสัปดาห์รณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของสาธารณสมบัติโรงเรียน					
	๔.๔	พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมนิสัยการเสียสละเพื่อส่วนรวม					
	๔.๕	ทางพระสงฆ์ได้ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ด้านจิตอาสา					
การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๕	ด้านการจัดอบรม						
	๕.๑	พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดอบรมทางจริยธรรมให้กับนักเรียน					
	๕.๒	ทางพระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ					
	๕.๓	พระสงฆ์สามารถจัดการอบรมให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี					
	๕.๔	พระสงฆ์หรือผู้จัดอบรมสามารถประยุกต์หลักธรรมเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้ถูกต้อง					
	๕.๕	ผู้จัดอบรมหรือพระสงฆ์ได้มอบทุนการศึกษา หรือของชำร่วยแก่นักเรียนผู้เข้าร่วมอบรม					

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			ระดับความเห็น				
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๖	ส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม						
	๖.๑	พระสงฆ์ ได้จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อบ่มบ่มการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมนักเรียน					
	๖.๒	พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน					
	๖.๓	พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
	๖.๔	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการนำนักเรียนไปทำบุญตักบาตร หรือเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา					
	๖.๕	พระสงฆ์ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรม หรือปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม					

ตอนที่ ๓ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สภาพทั่วไป

ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๔.๒ ด้านความมีระเบียบวินัย

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๔.๓ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๔.๔ ด้านความกตัญญูกตเวที

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๔.๕ ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๔.๖ ด้านการจัดอบรม

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๔.๗ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ปัญหา อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ซ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระปริยัติกิจวิธาน เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

(พระปริยัติกิจวิธาน)
เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยภูมิ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปริยัติสีโสภณ เจ้าคณะตำบลในเมือง จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ญาสา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอน้อย จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

หนังสือขออนุญาต
พระครูปริยัติสีโสภณ
๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑
วัดราชคฤห์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระอธิการพรเมณี ปณฺธิโต พระสอนศีลธรรมโรงเรียนบ้านหนองคอนไทย (ครูประชาสรรค์)
จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

วัดนิคมอนาราม
พระอธิการพรเมณี ปณฺธิโต

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติให้บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง
“การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ”
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอน้อมสมการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

มีมติให้ดำเนินการต่อไป
พ.ร.อ. สิทธิ วัชรินทร์
พุทธศาสนิกชนรวมกัน
๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระภิกษุชาพงษ์ สิริภทโท พระสอนศีลธรรมโรงเรียนบ้านหัวบงเหนือ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระภิกษุชาพงษ์ สิริภทโท)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระพิบูลย์ ขนดีโก พระสอนศีลธรรมโรงเรียนบ้านช่อระกา จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

ขอให้ความอนุเคราะห์

พระพิบูลย์ ขนดีโก

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 – 248 – 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 – 248 – 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้สืบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระปฏิญาณ ญาณโสภณ พระสอนศีลธรรมโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ญา ยาสมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนำสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

Gene Grimes

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์: ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

ខ្ញុំស្រឡាត់ស្រឡាត់មេម៉ាយ/គ្រូបង្រៀន
 អ. ឧត្តម ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
 (ស្រី) ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
 ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
 រាជធានីភ្នំពេញ
 ថ្ងៃទី ២០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២២

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระสุชาติ ปากาโร พระสอนศีลธรรมโรงเรียนหนองนาแขวงวิทยา จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

ฉันได้ให้ความอนุเคราะห์

พระสุชาติ ปากาโร

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระประสิทธิ์ ขุนดิณโณ พระสอนศีลธรรมโรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระประสิทธิ์ ขุนดิณโณ
พระประสิทธิ์ ขุนดิณโณ

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๘-๕๘๖๘๐๙๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ โรงเรียนสตรีชัยภูมิ รัช. ๑๑๗๖ ๑๕๖๑
วันที่ ๑๑ เดือน ๕.๐๗ พ.ศ. ๖๑
เวลา ๑๐.๑๐ น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวีระศักดิ์ สายสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รัชสประจักษ์วันนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง
“การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ

เห็นควรมอบ..... ขอแสดงความนับถือ

๒๖/๑๑/๖๑

๑๑/๑๐/๖๑

ดร.สุรพล สุธะพรหม

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระสงฆ์

☒ ขอ/พิจารณา

☒ สำนักงานผู้อำนวยการ

☐ กลุ่มบริหารงบประมาณ

☐ กลุ่มบริหารทั่วไป

☒ กลุ่มบริหารวิชาการ

☐ กลุ่มบริหารงานบุคคล

☐ กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรศัพท์ต่อ. ๐๔๘-๕๔๖๘๐๔๔

ลงนาม.....

ผู้อำนวยการโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงใต้
วันที่ ๒๗/๑๐/๖๑
ที่ ศธ ๖๕๐๖๒/๖๑๖๒๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203

Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

รับที่...
วันที่ ๑๗ เดือน ๑๐ พ.ศ. ๖๑
เวลา ๑๓.๐๐ น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายศราวุธ สิงหาราโท ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ

☒ เพื่อโปรดทราบ

☐ เพื่อโปรดพิจารณา

อ.น.อ. ส.น.อ. ฉายา สมจิตโต

ขอความอนุเคราะห์ 6๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิต
เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย ๑๓.๐๐ น. วันที่ ๑๗/๑๐/๖๑
ท่าน ในวันจันทร์ ๑๗ ๑๐ ๖๑

๑๗/๑๐/๖๑

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๔๘-๕๔๖๘๐๔๔

มอบ	☒ ผู้อำนวยการ	☐ 11/10/61
	☐ กลุ่มบริหารวิชาการ	☐ 11/10/61
	☐ กลุ่มบริหารทั่วไป	☐ 11/10/61

ขอความอนุเคราะห์ ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิต เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย ๑๓.๐๐ น. วันที่ ๑๗ ๑๐ ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๖๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

รับที่... เวลา...
วันที่... 12 S.H. 2561

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมพร ฉายา สมจิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติขอพระราชทานให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสมพร สมจิตโต

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๔๘-๕๘๖๘๐๕๔

(นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก ณ.
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)

เรื่อง การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ให้การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

วันที่ให้สัมภาษณ์..... เวลา..... น. สถานที่.....

ส่วนที่ ๒ คำถามทั่วไป

๑. ท่านคิดว่าในสภาพทั่วไป การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาอุปสรรค อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้หลักสูตรทางศาสนาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีสมาธิ ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ

๑. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านความมีระเบียบวินัย อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

๒. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

๓. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านความกตัญญูทวดเทที่ อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

๔. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านปฏิบัติตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างไร
บ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

๕. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านการจัดอบรม อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

๖. การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมด้านด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

(พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นาสกุล : - พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : - วันเสาร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖
- สถานที่เกิด : - ๓๓/๑๖ บ้านหลักเมือง ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
- : - พ.ศ. ๒๕๕๐ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียน คณะจังหวัดชัยภูมิ
- : - พ.ศ. ๒๕๕๒ สอบไล่ได้บาลีประโยค หนึ่ง – สอง สำนักเรียน คณะจังหวัดชัยภูมิ
- : - พ.ศ. ๒๕๕๗ สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยงานวิทยบริการจังหวัดชัยภูมิ
- อุปสมบท : - วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ วัดทรงศิรินาวาส ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
- เข้าศึกษา : - เมื่อ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐
- จบการศึกษา : - เมื่อ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : - วัดหนองสังข์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐
- : - โทร. ๐๙๘ ๕๘๖ ๘๐๙๔, ๐๙๓ ๔๒๗ ๓๘๒๓